

קונטרס

גט מעזשה בערכאות

משנה הלכות

בירור נגד החוק לכוף לגרש ע"י ערכאות
ואיסור הליכה לערכאות והמסתעף לזה

אשר חנן ה' את עבדו מקים מעפר דל

מנשה הקטן

אבדק"ק אונגוואר וראש ישיבת בית שערים בברוקלין נוא יארק
בן לאאמו"ר הקדוש חסיד ועניו מרן ר' אליעזר זאב
שנהרג ונשרף עקה"ש הי"ד

ולבסוף העתקנו תשובה מגאוני ופוסקי הדור

הג"ר יוסף שלום אלישיב שליט"א
והג"ד שלמה זלמן אויערבאך שליט"א

יוצא לאור ע"י

מכון משנת הלכות גדולות

שנת ה'תדש"ן

בידור איסור הליכה לערכאות
ובפרט נגד החוק לבוא לגרש ע"י ערכאות

אמר מנשכ הקטן והלעיר באלפי ישראל, כיוח כי אמרו חכמ"ל בדיני נפשות מחחילין מן הלד (סנהדרין ל"ב ע"א רמב"ם פ"א מסנהדרין כ"ו) והגם שאין דיני נפשות בזמן הזה שבטוני"ה בעלם הסמיכה ואף שאמר ראב"י שמעתי שב"ד מכין ועונשין שלא מן הדין כדי לעשות סייג לחורה (סנהדרין מ"ו ע"א יבמות ל' ועור ח"מ סי' ז' ורשב"א וריב"ש סי' רנ"א וברא"ש והנמק"י ועיין שו"ת מהר"ם לובלין סי' קל"ח דפשיטא ליכ שיש כח ב"ד בזכ"ז ללורך שעב ולמגדר מילתא כהאי דכטיח תחת חלכב וככהי דקץ ידי' ועיין שו"ת משנ"ה ח"ע סי' של"ו ועיין רמ"א ח"מ סי' תכ"ה) וכיון שהנידון הוא בדיני נפשות ולמגדר מילתא לכל ישראל "כזונה יעשו אח אחותינו" ודינא דבקטן היחל לכן כנני אני הקטן בישראל אשר באתי לעורר ולבקש מאת אחינו בני ישראל היראים והחרידים לה' וחורחו, הקבלו ושמעו בני יעקב ושמעו אל הציבס שבשמים, במה שקרא לנו באחרית הימים, כיוח כי מרחפת סכנה גדולה ח"ו על עם ישראל ועל חורת ישראל במדינה שאנחנו גרים בה "בכהערב חוקי ומשפטי עכו"ם וערכאות צבצח עין של אחינו בני ישראל ובקדושתה", ובחורה (ויקרא כ' כ"ו) כתיב, ואבדיל אחכס מכל העמים להיות לי, ופרש"י אם אחס מובדלים מהם כרי אחס שלי ואם לאו כרי אחס של נבוכדנצר וחבריו, ועוד אמר משלכם בחורחינו בקדושה, (במדבר כ"ג ע') הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב.

ועתה קמו אנשים אפשר בשוגג שלא ידעו חומר בענין והכלכה וכוונתם היחב רלויה ולעובה, או אפשר תחלתם בשוגג וסופם במזיד, או שנפלו בפח יוקשים ומוקשים ביד מסיחים ומדיחים קלי דעת אשר עושים בחורה קרום לחפור בה כרלונס ולכן לכתחילה היב זה דרכס כסל למו במזיד לאיזה מסיחים ומדיחים שכוח להם שבצב"י כח החורה כולך ומחגבר ובפרע כדור הלעיר והחדש שמוסרים נפשם על קולו של יו"ד, וסרים למשמעתם של גדולי ישראל רבנים גאוניס, אדמוריי"ס, ראשי ישיבות ולעומת זה השפעתם של הרודפים אחרי האומות ולמלא חן וליפות בעיניכם ירדכ פלחים.

ובידעם שלעולם לא יסכימו ח"ו עם ישראל בקדושים למסור חורה כ' ביד אומות העולם, לכן עשו בערמב ובמרמב, ובפרממוחס החרעו

והעוררו כזיכור ברחמנות על העולות ואכזריות שנעשו ח"ו לנשי ישראל באמלעות החורב הקדוש וחקיב אשר נחנה הכח להבעל לגרש אח אשחו ולא לאשה לגרש אח הבעל והוא היפך דיני המדינה שהשוכה החק אשה לאיש בכל מיני שויון ולא זאח אלה שניד האש לגרש אח בעלה כרלוונה בכל עת שהאשה קוראת המשערה ואומרת אמחלא עובב וכלי עדים וכלי הכרחה מגרשה הבעל מביחה חיכף ומיד שחלכ ולא כן הרבנים היושבים על מדין שפוסקים ע"פ החורב שלא יקבלו דברי ריבוח בשעריך צלי לשמוע משני הילדים ולאחר הדיור ולכן לא אהני לן רבנן כלל. גם כי מה כח ב"ד יפה צלי כח הערכאות ומעולם לא שרו לן עורבא ולא אסרו לן יונה כי לא ירלו לשרי לן (עורבא) אשה איש לעלמא בכפייה הבעל כהלכות דינין דמלכותא ולא לאסור המופקרת לכיווכה כאשה איש ולחייב הבה עליה כבעלה, ולשנות החורב לפי רוח הזמן.

ולבן החחכמו בעזרה העכוניס והעמלה בחלי אמה וכולו שקר ועלחה להם לפחות גם מאנשי שלומינו והסיתו אותם באמרם כי לעובב כונסם והחזיקו בהם ועלחה בידם לקבל חק מדיני פה במדינת נח יארק שיכיה "חוב משפטי על שופטי המדינה (ערכאות של עכו"ס)" אשר איש או אשה מבני ישראל הקדושים אשר יסרצ ליתן גע כשר ע"פ החורב לגרש אח אשחו מאיזב סבה שהוא או לאשה לקבל גע בע"כ, מחייב החוק לכוף הבעל או האשה ע"י כפיח השופט, כפי ראות עיניו לגרש בע"כ, או לאשה לקבל גע בע"כ ח"ו.

ושתי רעות עשו חדה להכניס דיני חורב וצני ישראל בערכאות ומשפטי עמים ולהיותם ח"ו כמוהם, והקצ"ה בחורחינו הקדושה לווננו שלא ללכה לערכאות, וכחיב אלה המשפטים אשר חשים לפניכם ולא לפני עו"כ, ומגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל, שהוא איסור חמור מאד וכחילו עובד ע"ז, שהוא עון פלילי בפני עלמו. וכבר כתב הרשב"א ז"ל (בחש' ח"ו סי' רנ"ד) במעשה שהי' בפירפינייאן שרלו שם לסמוך אדינא דמלכותא צירושב ועל בארכעות, וכחצ דעושה אלה מפיל חומת החורב ועוקר שורש וענף והחורב מידו תבקש וכו' ואם נאמר כן עוקר כל דיני החורב השלמה ומכ לנו לספרי הקודש המקודשים שחברו לנו רבי ואחריו רבינא ורב אשי, ילמדו אח בנייכם דיני הגויס ויבנו להם צמות עלולות צבית מדרסי הגויס חלילה לא חביב כזאח צישראל ח"ו שמה חחגור החורב עליה שק ע"ש דברים אמחיים כגחלי אש.

ודבריו הקדושים האמתיים נוגעים יותר לזמנינו כנבואה אבי חוזה דהאם
 היו חוקי המדינה לכל הגוים אלא שהיו רואים לכופ אחי ישראל לדון
 בדיניהם אבל הכח החחכמו וחקקו חוק ומשפט בשביל אחינו בני ישראל ואם
 נסכים לזה ויתנו עדיכם ואידיכם וידונו בחורתי כ' ע"פ הערכאות שלכם
 גרע הרבה שיתנו באמת כח לשופטי המדינה ולמושליכם לחוק חקים כרלונס
 בחורתינו הקדושה באמלעות חיזה אינשי דלא מעלי ר"ל, וחסוי ח"ו החורה
 הפקר וכ"ש שיאמרו אינשי דמה להם ללמוד אחי בניכם חורה ילכו
 לקאלידזשעם וילמדו להיות שופטים בגוים בערכאותיהם ח"ו, ויאמרו
 כביכול שהכל ע"פ החורה ושזה רלון כבורא ח"ו ויאמרו כבר החירו
 הפרושים וכל דבר יאמרו דינא דמלכותא וכיולא דו וכדיינים ממילא אין
 להם כח ועוד טענות ואמחלחות קלחם מהם חלי אמת ע"ד שאמרו חכ"ל
 (במ"ר שלה, רש"י) כל דבר שקר שאין אומרים בו קלח אמת בחלחלו אין
 מחקיים בסופו וכשאר כולו שקר וילכו לערכאות במקום ללכת לדיני ישראל
 ולהמיר ולהחליף רע בעוב ועל מה שנאמר אשר פיהם דבר שוא וימינם ימין
 שקר הם עושים כי שופטי עכו"ם ועו"ד הם כולו אמת ר"ל. כאשר צעוני"ה
 כמעט החורה כרלונס. וודאי עושה אלה מפיל חומת החורה ועוקר שורש
 וענף והחורה מידו חזק.

והשנית לעולם המעשה הרע לכופ אחי כבעל לגרש בע"כ, וגע מעושה ע"י
 עכו"ם פסול מה"ח והנושא אשה כזו וילדה אחר גע כזה בין נשאה
 לאחר ובין לא נשאה לאחר בנייה ממזרים, ואם ח"ו ימשיכו בזה ויוליאו
 מכחו לפועל אז ילערכו בניי להבדיל עלמם ובניהם מנשים גרושות כאלו
 ומזרעם אחריהם כבנים פסולים אשר עליהם נכתב לא יבא ממזר בקהל ה'.
 ואם כבר קבלו חיזה נשים גיטין כאלו הגע פסול ולריכה לקבל גע כשר,
 ועיין שו"ח משאה בנימין בעד שנמלא פסול בחשש גזל שרצה לפסול כל
 הגיטין שנחתמו על ידו במשך כעשרים שנין ולהכריז על כל הנוולדים מגיטין
 ממזרים ע"ש וככ"נ כן. ועל הרבנים אשר יסדרו גיטין כאלו נחייב לפסול
 אחי כל הגיטין שלהם עכ"פ מהיום והלאה להכריז עליהם חרם ולהחרימם
 כדון מכשיל אחי הרבים והם גרועים מהרעפארמער שעל גיטין של
 הרעפארמער אין סומכין ואין משגיחין כלל כלל, אבל על אלו יכיו מי
 שיסמוך עליהם עכ"פ אחסם שלא ידעו, ואין לך מכשיל אחי הרבים גדול מזה
 שמחיר אשה איש לעלמא ומרבה ממזרים בישראל. וגם נכחוב לרבני ארץ
 ישראל וכלל העולם היראים והחרדים לדבר ה' שלא יחשצו ויתרחקו מהם
 ומהגעין שנחנו על ידם.

חדות כי מדינת ארצה"ב והממשלה היא מלכות של חסד והנשיא והשופטים ומיסדי המדינה חקקו חוקים ויסדו יסודות בהקאנסטיטוציא של המדינה להיות המדינה וכדת מובדלים זה מזה ואין המדינה מחערבת בשום דבר מה שהוא ענין של דת וזה הנס הכי גדול והברכה לעם ישראל שבעזכ"י אהנונו יכולין להחזיק בחורתינו הקדושה כפי שלטונונו מפי משה בלי שום הפרעה, ועכשיו בלא כמה אינשי שרולים היו להכניס את הערכאות ובתי דינים שלהם שידונו ויפסקו לנו בדיניהם, ויכופו בעיני אישות בין בעונש ממון או בעונש מאסר וכיוצא בו, שומו שמים, והוא היו חסון גדול וסניכה גדולה לכלל ישראל, וגם כי היום יכנסו חק זה ולמחר חק של שחיעה בהסכם כמה מהראשונים ועד שיאמר לו לך ועבוד עבודה זרה הערכאות שלהם לגמרי, ונתבקשתי לכתוב האיסור בזה והנני מעתיק איזה ענינים מה שכתבתי בזה, ויש עוד עעמים אבל בעיקר בזה שאין שום אופן שנחיר ונסכים לערכאות להחערב בעיני הדת יהיה מאיזה עעם שיהי'.

והנני מבקש מכל מי שחורח ב' ועם ישראל וקדושת ישראל נוגע בלבו ויש צידו לפעול ולעשות נגד החק הזה כדי לבעלו שברו יקבל מן השמים, וכל הקודם זכה, ויפה שעה אחת קודם, והשם בעוב יחוס וירחם על עם ישראל וחורחו שלא יוכלו להשחלט אפי' לזמן על חוקי החורח ומשפטיה להרע לנו עד כי יבא דחרח ודן ידין בהריחו בירחח ב' עד עולם.

דברי המלטר בלטרן של ישראל ועל חילול השם וחורחו, עבד נרנע לאדוניו המלפכ לישועה ב' כהרף עין בלב ונפש.

מגשה הקמץ

בעה"ח יום ד' לסדר בקנאו את קנאתי בחוכם י"ז תמוז שיבנה ביכמ"ק במהרה החשניג פה בניי יל"ח.

סימן א

בחוק החדש במדינת נוא יארק לכוף את האיש לגרש את אשתו
ע"י משפט העכו"ם

י"ז חמוז שיבנה זיכמ"ק ז"ז כחשניג פה זרוקלין נ"י ילוי"ח

לכבוד השופט הנכבד והנעלה לזיה משפט העליון (סופרים קארע) זנוח
יארק וחזיריו הנכבדים, במחלקת המשפטים.

שלום וזרכה.

אחדשח"ט, כרחוי לכבוד כל אחד ולכבוד המשרכ שחם חופשים.

בחמשך להישיבה שחקיימה לפני כמה שזועות זנוון החוק שחקבל ע"י
מחוקקי חוקים הלעדזיסלעטשער של מדינה נוא יארק הנקרח זפי
כל (גע לאו) חוק כגע, אשר זו ייתן כח לערכאות ושופטי המדינה להכריח
ולכוף אנשים מישראל שומרי דתה שלפעמים מסרבים לחה גע פעורין הכשר
לפי דת משכ וישראל ככחוב זחורחנו הקדושה מפי משכ רזינו ע"ה
ומעגנים אח נאחיהם כמה זמן פעמים זלדק מפני פעמים מקובלים,
ולפעמים שלא זלדק ועעמים שאינם מקובלים עלינו, לפעמים רולים לסחוט
מכאשכ כסף, ולפעמים כאשכ לקחכ כל מה שלו וחשקה נפשכ זאחר,
ולפעמים רולים ליקח הילדים עמהם וכאשכ מנגדה, ולפעמים סחם מחמת
אזריות ולנקום זאשחו מקיימים זעלמם חמות נפשי עם פלשחים, ולא
חיכפה לכו זמה שגורמים לער לכאשכ וכרזכ פעמים להילדים שסובלים
ג"כ מזכ.

ולכן למען חקנה העגונות ולעוצה המשפחה עשו חק שמכיום וכלאכ כי
זנה אשכ אל בערכאות זקובלנח על זעלה שמעגן אוחה והעו"ד שלה
יזקק מהשופט להכריח אח זעלה ולכופו זערכאות ליתן לה גע יחחייב
השופט אשר יכיכ זימים כהם איש או אשכ לעשות אח זעלה ליתן לה גע
חורתי ע"פ חוק המדינה, ואם לאו יסור יסרכו השופט זעונש כסף או אפי'
זמאסר עד שיתן גע או שחקנה עלמה זמיתחו שימות ע"י יסורין שיקבל.

הדינה כי לפי דין תורחינו הקדושה גע מעושה שכופין כצעל ליחן גע ע"י ערכאות או אפי' באופן אחר אפי' על ידי ישראל שלא כדין כגון פסול, וכענינים הנולדים לאשה שנשאה עם גע כזה הם ממזרים, וכסדרתי קלח הדברים לפני מע"כ, והנני להעלות על הכתב מקלח מן הדברים זו עסקנו ולהכביר ולהכביר כל הענין לכבוד מעלחכם בכדי שחדשו צמה הדבר נוגע. ואנסכ לבאר כל הענינים בקיצור האפשר, כגם כי למי שאינו בקי בפרטים לריך לפרע יותר כמו מי שיבא להסביר לי ענינים זרים צמה שלא למדחי.

פוחחין בכבוד אבסניא

מדינת אמעריקא מלכות של חסד ואין מתערבין בעניני הדת

(א) וראשונה אקיים מה שאמרו חז"ל צמס' צרכות (ס"ג ע"ב) פוחחין בכבוד אבסניא ופחה ר' אליעזר בנו של ר' יוסי בגלילי בכבוד אבסניא ודרש ויברך ב' (שמואל צ' ו) אח עובד אדום בגיחתי צעבור ארון האלקים והלא דברים ק"ו ומה ארון שלא אכל ושחכ אלא כבוד ורצן לפניו כך המלחה ת"ח צחוך ציחו ומאכילו ומשקבו ומכבו מנכסיו אעכ"ו מאי הוא הצרכה שצרכו אמר רב יבודה צר זצדא זו חמות וח' כלוחיה שילדו ששכ ששכ צכרם אחד וכתיב דכ"א כ"ו כי צרכו אלקים כל אלה מצני עובד אדום המכ וצנייהם ואחיהם איש חיל צכה לעבודה ששים ושנים לעובד אדום. וכנה דמי שמלחה אללו בני ישראל מחצרך מן השמים.

ואנחנו אודים הנשאים משארת הפליטה שצברנו אח החורצן וכשואכ באושוין צירקענא וצוכענוואלד ועוד כמה מן המחנות מחנות השמדה, ולאחר החורצן הנורה הזה שעלה הכורה על רצנות מאחינו בני ישראל, ולאחר שאמר לו הקצ"ה למשחית הרף יריך ונחקיים צו צשנא ושונאיהם של ישראל שוצר אויבים ומכניע זדים, ולא הי מקום ליפנות ולהשאר בצערמאניא על ארץ העמאה לא יתכן העיר ב' אח רוח מדינת אר"צ ומנוכיגיב אח ופחכה אח גבולותיה ואחרו הרבה מאחינו בני ישראל, וגם אני צחוכס, ונחנו לנו כל החופש וצפרע צעניני אמונה ודת בלימוד תורחינו הקדושה ותרי"ג מלות החלויים צכ ויש צידינו לשמור אח כל מלות החורה לפי מה שקבלנו מאבותינו ואבותינו מאבות אבותינו עד יבושע ומשכ רבינו שקבלה מפי הקצ"ה צכר סיני וללמוד וללמד אנו וצנינו וצני צנינו בלי מפריע לנו והוא מלכות של חסד ונמלא כל המדינה ואזרחיה הם

ככלל הכרכה שיחזרכו מן השמים הנשיא המדינה והשרים ומדינה ומדינה כל אחת בפני עצמה וזפרע מדינה נוה יארק שזכחה לכיות אכסניה של חורב יותר משאר מדינות בארצנו וכל הזרחיה. ולפלא שראינו שנתקיים אחר המלחמה שכ' נתן כללחה למדינה אמעריקה שפע וכללחה ככל עניינים ע"פ רוב אס לא על הכלל ונחקיימו דברי חז"ל וזכחה כ' אללם.

דינא דמלכותא דינא בכל מה ששייך למלכות

ב) והנה אחת מהדברים שהביאו את שארית הפליטה לארצנו כיחב לידעתינו שאמרו לנו שבמדינה אמעריקה שורר חק של פירוד המדיניות מן הדת בלשוניכם (סעפערעשאן אף סעטיע אין רעליגיאן) וזה אשר הכריע אותי ועוד אחרים מאחינו בניי לבח לארצנו. וכיות כי לגור בארץ באנו עלינו לקיים אלה לקרחה כלך בנימוסיה. וכתיב בחורתינו הקדושה דפעניי המלכות ובדיני המדינה כל שהוא מילי דמלכותא כרי נלעווינו לשמוע לכל דיניכם ונפסק זה בגמ' הכלכה כשמואל דאמר דינא דמלכותא דינא (גיטין י' ע"ב ז"ק קי"ג ז"ב נ"ד נדרים כ"ח ועיין ח"מ סי' ס"ח ס"ז ברמ"א וסי' שס"ע ס"ו) ובש"ע ח"מ שם שהמזריח מכס ממח שבזר המלך עובר על לא חבזול מפני שהוא גזל מנה המלך בין שיהי מלך ישראל בין שיהי מלך עכו"ם וכן בכל מילי דמלכותא בדבר שיש לו הנאה למלך או שהוא לתקנה בני המדינה ששיך למלכות כגון תיקון דרכים וגשרים ומלחמות וכיוצא בזה, ולא זאת אלא שנלעווינו (אבות פ"ג מ"ב) כוי מחפלה בשלמה של מלכות. וכן דעתינו בזה וכן אנו מורין לכל שואלינו.

אין אומרים דינא דמלכותא כל שהוא נגד תורתנו הקדושה

ג) ברם כגם שאמרו דינא דמלכותא דינא לא אמרו כן אלא לענין מה שנוגע למדינה ומשרדיה ומשפטי המדינה ותכסוסי המלכות. לעובת המדינה ואזרחיה בחיים יומיים כמו שזיינתי לעיל מה שנוגע לרבים בלשונם (קאלעקטיוו רעספאנסיוביליעי) אבל מה שנוגע לכל יחיד ויחיד יש לו חרות וכו' וכן חורין לעשות כרצונו כל שלא מזיק את הרבים וזפרע פעניי הדת שכל זה לא אמרו דינא דמלכותא דינא דאל"כ בעלכ כל החורב כולו וכבר כתב מהרי"ק הביאו ברמ"א ז"ל בח"מ סי' שס"ע סי"א דלא אמרינן דינא דמלכותא אלא בדבר שיש בו הנאה למלך אבל לא שידונו ישראל בדיני עובדי כוכבים דאם כן בעלו כל דיני ישראל (מהרי"ק שורש קפ"ח).

ובבאח"ט שם הוסיף ונראה דאפילו כשר גזר צדדיא לילך צחר דיני בערכאות דחין על דייני ישראל לדון זכ מכה דינא דמלכותא דעל כזה לא אמרו דדמ"ד אלא על דברים מחוקי המלוכה. וגם מ"ש ברמ"א צס"ח דיש חולקין וס"ל דאמרינן בכל דבר דדמ"ד ר"ל אף שאינו ממסים וארנוניות אבל מ"מ לריך עכ"פ להיות צענין הכנהגות של משפטי המלכים וכן הוא צמכרי"ק וסמ"ע ועיין ש"ך סוסי' ע"ד והוא פשוט.

כ' היי יהודי נצטוינו מפי הקב"ה להתנהג ע"פ התורה

ד) וחיות כי אנהנו עם ישראל נלעוינו להחנהג צכל הנהגתינו אפילו מה שאינו נוגע לשמירה תורה ומלוות אלא מה שקורים חיים יומיים מכל מקום לריך צכל להיות ע"פ החורה וע"ד שאמר הנהגה צכל דרכיך דעכו וזה כולל כל דרכי החיים הן בהנהגת היחידים הן בהנהגת הרבים הן צדיני ממונות וכן צדיני נפשות אפילו צמה שלא נוגע לדת מ"מ כל מה שנוגע לפרטיות של כל אחד עלינו לפנות לצ"ד של ישראל הן צסכסוכים צין אדם לחצירו צדיני ממונות הן צסכסוכים צין אדם לחצירו צקטעות וכי יכיח ריב צין אדם לחצירו וכן צסכסוכים הנוגע צין איש לאשתו וצין אב לצניו ומקרה מלא כחיב וכי יריבן אנשים וככה איש את רעכו בצחן או בצגרף וגו' (שמות כ"א י"ח) וכי ינלו אנשים ונגפו אשה הרה וגו' ענוש יענש וגו' צפלילים (שם כ"ב).

חיוב לאיש ואשה מישראל ללכת דוקא לדייני ישראל בכל זמן ובכל מקום

ה) ועכ"ז נלעוינו צחורה מקרה מלא (דברים עז יח) שופטים ושוערים חחן לך צכל צעריך אשר כ' אלקיך נחן לך לשצטיך ושפטו את העם משפט דק. לא חנהג משפט ולא חקח שחד כי השחד יעור עיני חכמים ויסלף דברי לדיקים. דק דק חרדף למען חחי' וירשה את חארץ, וכחיב שם כי יפלח ממך דבר למשפט צין דס לדס צין לדין וצין נגע לנגע דברי ריבה צצעריך וקמה ועליה אל המקום אשר יצחר כ' אלקיך צו, וצחת אל הכהנים כלוים ואל השופט אשר יכיח צימים הכס ודרשה וכגידו לך את דבר המשפט. ועשית על פי הדבר אשר יגידו לך מן המקום הכוח אשר יצחר כ' ושמרת לעשות ככל אשר יורוך, על פי החורה אשר יורוך ועל המשפט אשר יאמרו לך חעשה לא חסור מן הדבר ימין ושמאל. והאיך אשר יעשה צדון לצלתי שמע אל הכהן העמד לשרת שם את כ' אלקיך או אל השופט ומח האיך הכוח וצערת חרע מישראל. הכה נלעוינו להעמיד דיינים

משנה גמ מעושה בערכאות הלכות יא

שופטים בכל עת לשפוט את העם משפט לך ע"פ תורחיו הקדוש דוקא, וע"פ השופט אשר יביח בימים ההם. וכ"ש בדיני התורה והמלכות שהיא מיסודי הדת חייבים לחננו להחכיב ע"פ חוקי התורה ומשפטיה.

אפי' דינים שהערכאות הם כדינו אמור לייך לסניחם

ו) ועוד זה לנו בפירוש ליוו מפי הקב"ה שאפי' בדיני ממונות שאינו נוגע לדת כלל וגם בדינים ומשפטים שגם שופטי העמים והמדינות דנים כדינו חסור לנו לבח לדיניהם, ואפי' רק לבח לבית משפט של המדינה ולבקש מהשופט שידון לנו כדינו ע"פ התורה, ואפילו במקום שני בלדדן מסכימים אפי' חסור לנו לעשות כן, אלא חייבים לבח דוקא לב"ד ישראל וכו' דין מדיני התורה לבח דוקא לב"ד של ישראל ולדון לפי דינו, וע"ז כתיב (שמות כ"ח א) ואלה המשפטים אשר חשים לפניכם כלומר לפני ב"ד של ישראל ולא לפני עו"כ. ובגמ' גיטין פ"ח ואפי' ידעת דין א' שסם דין כדיני ישראל אל תביאכו בערכאות שלהם שהמביא דיני ישראל לפני ארמיים מחלל את השם ומיקר שם האלילים. וכתיב מגיד דבריו ליעקב שקיו ומשפטיו לישראל לא עשה כן לכל גוי ומשפטים כל ידעום. כלומר דמשפטי ישראל כולם נאמרו מסיני וכמ"ש ואלה המשפטים מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני ואפי' דברי מוסר שלנו הכל ניתן לנו מסיני אבל חוקי הגוים והמדינות הם חוקקים לעלמם לפי דעתם והתורה הקפידה על עם ישראל לשמוע רק למשפטי ה' אמת ולא מה שחקקו בני אדם.

אפילו נתרצו ב' בעלי הדינים אמור לייך להתדין בפני ערכאות

ז) ואמור לאדם מישראל ללכת לבתי דינים ומשפטים של המדינה וחס הנקראים ערכאות של עכו"ם, ונפסק להלכה הובח בח"מ סי' כ"ו סי' וז"ל חסור לדון בפני דייני עובדי כוכבים ובערכאות שלהם אפילו בדין שדנים בדיני ישראל, ואפילו נחרלו ב' בעלי דינים לדון בפניהם חסור, וכל הבח לידון בפניהם כרי זה רשע וכאילו חרף וגדף וחרים יד בתורת משכ רבינו ע"ה בג"ה ויש ציד בית דין לנדוחו ולהחרימו עד שיסלק יד העו"כ מעל חבירו (מהרי"ק שורש קנ"ד) וכן היו מחרימין המחזיק ציד הכולך לפני עו"כ (ריב"ש סי' ק"צ) ואפילו אינו דן לפני עו"כ רק שכופכו ע"י עו"כ שיעמוד עמו לדין ישראל ראוי למחוח על העמוד (מרדכי פ' בגוזל קמח) ובת"כ כתב והביאו הרמ"א סי' ד' ב"ב"ה דאפילו בדבר המותר למיעבד דינח לנפשיה מ"מ חסור לעשותו על יד עו"כ ע"ש.

יב משנה גמ מעושה בערכאות הלכות

אף שהימים לקיים פי המלך מ"מ מה שנוגע לדת אסור לשמוע

ח והנה מבואר בצירור גמור ובלי ספיקות בחורחיו הקדושה כדין מפורש בגס שלטווינו לקיים אח פי המלך ודינא דמלכותא דינא אבל מה שנוגע לדת ומנהגי ישראל ודרך החיים שלהם אין עלה ואין חבונא נגד כ"י הכל דוקא ע"פ דייני ישראל, ודיני החורה הכחוצה להם, בחורה שבכחצ ובצ"פ מפי משה מסיני. ונראה דלזכ כוונו מיסדי וכוחצי הקאנסטיטוציאן באמעריקא פירוד בין המדיניות וכדת שכל מה שנוגע לעניני מדיניות של המדינה קיי"ל דינא דמלכותא דינא וכל מה שנוגע לדת ודת של תורתנו הקדושה אין להמדינה להחערב בזה כלל אלא הניחו אח זה לראשי ושומרי הדת ולכן אין לצ"ד ישראל להחערב בדיניהם כי יש לנו חורה משה חורה כ"י תמימה ומינה לא נזוז אפילו זוז כל שכוא.

החוק לכוף אדם מישראל לדת גמ או לקבל בע"כ בכל אופן הוא נגד התורה

ט והנה פשוט מעתה שכחוק לכוף אדם מישראל ליתן גט לאשתו אינו מועיל, חדא שכרי גט הוא מלוח ממלוח החורה ומעניני דחינו וחלק מעקרי החורה אשר אפילו היינו חייבים לשמוע לדינא דמלכותא בכגון זה אין לנו לשמוע ואין המלכות יכולה לכוף אוחנו מה שכוא נגד החורה וכפייחס אינו כלום והגע אינו גט ופסול לכ"ע. והשנית שליחן גט פעורין כדת משה וישראל אינו מחוקי המדינה ואינו נוגע להמלכות וכמו שקידושי אשה ע"פ דיני חורה בעידי קדושה כשרים ובסידור קידושין אינם מחוקי המדינה ומה שלוקחין לייסענס הרי לא מקדשין אלל בשופט כדרך הגוים אלא לוקחים כלייסענס וכולכין ועושין קידושין כדת משה וישראל ואין חוקי המדינה מחערבין בזה ככ"י יש לקיים וילאה והיחה מקיש הוי"ה ליליאה כדת משה וישראל בלי להחערב בזה חוקי ומשפטי המדינה, אלא אך ורק כדת משה וישראל בלי להחערב ערכאות כלל וכלל לא. וזה כ"י נוגע אפי' לא כ"י הכנגדות אחרת מה"ח נגד הערכאות.

פי' גמ מעושה בישראל ובעו"כ

י ואמנם נידון דידן גרע הרבה מסחמא נותן גט ע"י ערכאות דכנה בגמ' גיטין פ"ח ע"ב גט מעושה בישראל כשר ובעו"כ פסול (פרש"י מעושה בחזקה) אמר ר"ג אמר שמואל גט המעושה בישראל כדין חורה כשר שלא כדין פסול ופוסל ובעו"כ כדין פסול ופוסל שלא כדין אפי' ריח הגט אין בו. והרמב"ם פ"ב מה' גירושין ובש"ע א"ע סי' קל"ד ס"ח אנסוכו

עכו"ם לגרש אם הוא חייב לגרשה מן הדין פסול, ואעפ"כ פוסל מן הכהונה, ואם לא היה חייב לגרשה מן הדין חפ"י ריח בגע ח"ן זו ולא נפסלה מן הכהונה. בג"ח חפ"י קיבל מעות על נתינת בגע לא חמרינן זה נחלטה ע"כ. וגדולה מזו דחפ"י כ"י השופע של ערכאות יחודי שומר המלות וכ"י כופה עם החוק כזה את היחודי לגרש, בגע פסול דככפ"י ביתה ע"י חוק ערכאות ולא ע"י צ"ד ישראל.

דיבא שהערכאות איימו על הבעל ואפי' ה"ך השופע אבתי מקרי גם מעושה

(א) ובשו"ת הרדב"ז (ח"ב סי' ב' חלפים ל"ב) כתב דאפילו אם לא היו מכין אותו בעו"כ רק כ"י חיוס בלכד בלכד דבדר שיב לעשותו נקרא חונם וכ"י שם שופע שאנס לישראל ליתן גע וסיים הרדב"ז וז"ל כלל דמילתא כל זמן שאנשי השופע שם חפ"פ שיחמר רולח אני כמה פעמים הוי גע מעושה ואם אחר שהלכו אנשי השופע ונסחלק החונם שאלוהו אם תרלח לגרש ואמר רולח אני בגע כשר, והקולר תלוי בלואר החכם המסדר בגע כי הוא יודע אם נסחלק החונם או לא ויחוש לעלמו, ועדיין לבי מהסת בגע זה כיון שגילה דעתו בהחילת געה שהיו אנשי השופע כששאלוהו הדיין אם הוא נוחן בגע לרלונו וכשיב ברלוני או שלא ברלוני ח"ן לך מודעה גדולה מזו וחפ"י שלא נתברר החונם שחלח בו מודעתו וכו' הלכך צ"ד כיון שמתחלה היה חונם וגילה דעתו שאמר ברלוני או שלא ברלוני חפ"פ שהלכו משם אנשי השופע ואמר חפ"כ מרלוני, יש לחוש אם לא שיברר אלל מסדר בגע שאנשי השופע לא איימו עליו ולא חנסוהו כלל שאפי' אמר מחחילה מרלוני או שלא מרלוני שלא מחמת לך חונם בגע כשר עכ"ל, ודברי הרדב"ז הם הלכה הובאו בפתי"ש בש"ע ח"ע בני"ל.

עוד בהג"ל

(ב) והמעייין יראה כמה חש לה רבינו הגדול רבן של ישראל אשר כל בית ישראל נשען עליו הרדב"ז ז"ל שכיון שפעם איימו עליו השופע ומשרתיו שוב עד שלא יתיישב ויתברר צבירור גמור שאינו חש לחונם השופעים ואינו נוחן בשביל החונם בגע פסול והקולר תלוי בלואר הרב המסדר וא"כ כ"ש וכ"ש לסדר חוקים כאלו כדי לכופ ולחונם בני ישראל ליתן גיעין צפ"כ ובחזקה ובפרע שחקו חק כזה והוא מחוקי המדינה שהוא נגד תורתנו הקדושה שאין לשמוע לחק כזה והוא אסור ע"פ תורתנו הקדושה.

עוד בהג"ל

(ג) ולפלא שנמשכה (גיטין דף י' הנ"ל) כחצו וז"ל כל השטרות העולים בערכאות של עו"כ כשירים חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים ואצ"ח חוץ מכגיטי נשים ע"ש. ועיין ש"ע ח"ע סי' ק"ל סי"ע גט שנעשה בערכאות של עו"כ וכו' ואפילו כחצו ישראל ונמסר בעידי מסירה ישראל פסול. עכ"פ הדגישו חז"ל דין מיוחד בגיטי נשים שאך ורק בב"ד של ישראל ובדיני ישראל.

תשובה למענות הנשים שבעליהם מעגנן אותן

(ד) ומה שטען מע"כ השופע שהנשים סובלות מהעגון שבעליהם גורמים להם במה שאין נוחנין להם גט פיטורין ע"פ החורה, הנה אפי' נניח שהאמה אהו חבל לדבר כזה יש דין בישראל וחלך או ילכו שניהם לב"ד של ישראל שקבלו עליהם בשעת קידושין לכיוחס חיים כדת משב וישראל, וכיון שזכ ענין של דת אין לדיני ומשפטי עכו"ם להחערב במה שנוגע לעניני דת והלער המדומה שלופקים מחמת שהוא או היא שומר דת או מחמת שאינו שומר דת, כל זמן שאינו עושה מעשה שהוא מנגד חוקי המדינה שהסברנו בראש החשובה אין להביא משפע להחערב.

עוד בהג"ל

(ה) ועתה נניח שהנה האשכ אל השופע והחלונן על בעלה שהוא שומר שבת ואינו רולכ ליקח אותה בשבת על חוף הים וכיא מלעפעת מזה מחד וסובלת הרבה מזה עם הילדים בימי הקיץ פפרע שהחוס עד בלחי מוסבל וזה הבעל האכזר אינו רולכ להוליאח עם הילדים על חוף הים שהוא שומר דת ואומר שאסור לעשות כן ומוגע אותה מלכת אל חוף הים ולהסיר הלער ממשפחהו וזה ממש בכל שבת ויו"ט ולא יכול לסבול את הלער הזה, או שהחלונן לפני השופע על בעלה שמכריחה לשמור עכרה המשפחה ואחרת לא ידור עמה או שאר עניני דת, וכי יבא השופע ויכוף באונס את הבעל שלא ללער את אשתו הענוגה ולהביאה בשבת על חוף הים עם המכונית שלו כדי שלא תלעער ודחי לא חלה מה יאמר השופע אם נשאה לדחי חבי' כמוכו ואם לא חרלי חלכי לך לראשי דת כיבודי או למקום שהרלכ ולא תסבול כי אין בידי להחערב מה שנוגע בעניני דת.

עוד בהנ"ל

מז) והב"נ בנידון דידן אם חנא האשכ בקובלנא על בעלכ שאינו רוצה לגרשה בגט כשר כדין חורב וזכ מפריע לך מאד ומלמעטרת מה לו להשופע להגיד כי בידו יש ליתן לך דיווארס מצית המשפט ע"פ חוקי המדינה וע"פ חוקי המדינה מותרת ליגש לאחר זה מה שנוגע לבתי משפט וערכאות המדינה ואם את לא חרתי להגשא בגט זה שאת דחיה וחוששת לדח ישראל ותרצה שאכריח את בעלך ליתן לך גט כשר בישראל זה אין בידי ואין ברשותי חלה לכו לראשי הדת שלך והם יסדרו לך כרונסם וכרונאך, וזה אני כותב שאפילו ב"י בגט כשר ע"י ערכאות ג"כ היה זה נגד חוקי המדינה שיש כאן סעפערשאן אוו סעטעיט ענד רעליגיאון, וכ"ש שע"פ חוקי החורה גט כזה הוא פסול ואין לו שום שויות ע"פ החורה.

גמ מעושה אין לו שום שויות להתיר

יז) ומה שכחצתי שגט כזה אין לו שויות הנה הדבר מפורש בחורתינו הקדושה והנני כותב בזה בחור מורה הוראה בישראל וב"כ זכיתי להיות כחמישים שנה מורה הוראות וכחצתי כבר יותר מחמשת אלפים שאלות ותשובות אשר נתקבלו בכל העולם כהלכה פסוקה, (ואגב גם באחד מצתי משפט של מדינת אמעריקא קארע אף אפילס השתמש בהלכה שלנו שמלאו בשו"ת משנה הלכות והוליאו פסק דין לפי הפסק שלנו) ואם יבואו אחרים שיאמרו למע"כ אחרת שכן יועיל גט כזה אומר אני אחד משני דברים (א) או שהם לא יודעים כהלכה (ב) או בכיון רולין לסלף בדברים שהולכים אחר הזמן ומכזבים לשופטים שאינן בקיאים בהלכות החורה ויכולים להשלוחם, אבל חורתינו הקדושה הוא חורת משב וזאת החורה לא תהא מחולפת לעולם ולא תהא חורה אחרת מאת הצורה יח"ש. וכל זה כתצתי אפילו ב"י אמת הכל מה שהנשים באים בטענה עגון וכיוצא בזה על בעליהם אשר עד הנה היו אכזבים וילדו עמהם בנים ובנות ולפעמים עד לפער או חמש עשרה ילדים ועכשיו נהפך מרחמן לאבזר.

האשמות שמאשימים זה את זה הם ע"פ רוב שקר

יח) אבל הדעו כי לא לעולם הדבר כך ואכתוב בקיצור נמרץ ביהי אשמות שמאשמים ע"פ רוב שהצחתי לעיל לפעמים רולים לסחוט מהאשכ

כסף, ולפעמים רולים ליקח מהאשכ הילדים, ולפעמים סחם מחמה אכזריות ולנקום באשחו מקיימים בעלמם חמות נפשי עם פלשחים, ולא איכפה לכו במה שגורמים לער להאשכ וכרצב פעמים להילדים שסובלים ג"כ מזה.

במענת סחימת כסף

יב) הגה בענין סחימת כסף מהאשכ ודאי יש לפעמים אדם אכזר בעולם אבל אין זה ע"פ רוב ורובא דרובא כלל ויש גם אשכ אכזרית ואם הוא רוצה להיות אכזר אז לא יועיל לה החק הכז שחם ירצה יתעלם מעיניו וילך לו למדינה אחרת ותשחר האשכ אלמנה חיב עם הבנים בלי אב ובלי כסף ובחוק לכופף את בעלה לא יועיל והדרבב יזיק במקום זה כאשר עיניו ראו כבר. ומלד שני ע"פ רוב הוא שהאשכ לאחר שמצבה את בעלה או שגירסה אותו מביחו הולכת לערכאות ומסחמת מהבעל כסף ע"י השופטים שנותנים לה כל מיני אלאמחני מה שלא מגיע לה ע"פ דין חורחיו הקדושה וכוח גזל גמור מצעלה, שנוקחת ממנו ממון שאין מגיע לה ע"פ חורה ולא ע"פ יושר ושכל האנושי וכיח מוספה פשע על פשע ואוכלת מן הגזל כל ימי חייו או ימי חייה. ולמה לא הולכת לב"ד של רבנים כמו שהלכה בשעת נישואין.

חילוק הבנים קדם או לאחר הגמ

ב) וגם בענין הבנים כידוע שכבית משפט וכשופטים ע"פ רוב וכמעט לעולם מוסרים הילדים להאשכ כאלו הבעל אין לו חלק במשפחה זו, וע"פ רוב גם שנותנים לו חיזוק זכות ביקור לזמן מה אחר הרצב עענות ומערכות עושין לו טובה לראות את הילדים (וויזיטעשאן רייעט) גם זה לאחר כמה שבועות האשכ מביאה חיזוק פתק מדר' סייקאלאזיסע שזה לא טוב להילדים והולכת עם זה לכבית משפט ולוקחים ממנו גם את זה, והבעל חייב לשלם עבור האשכ והילדים כל מה שיש לו בכדי להחזיקם ולפרנסם, ואם אינו עומד בכל אז הולכים למקום שהוא עובד ולוקחים השכירות שלו בליו הקארע וכיח יושבת ומשחקת עם אנשים אחרים והבעל כחמור עובד ומביא כסף עבור הנשמה העבורה.

הנהגת הנשים הקוראות עצמן "עגנות"

כא) ולאחר שקבלה את הכל מה שרלחה ויכלה לקבל ע"י הערכאות שלא ע"פ חורה ונעשה מרשעת ע"פ החורה שוב נחטורר אללה

בחלק הקדושה וכרי רולכ לישא לאחר או בחלק החאוכ חבל כרי היא דחיה ואין לה גע מהאכזר הזה, וכולכת ומורדת דמעות על עגונכ שא"ח להנשא עם חבובכ השני. אז מה היא עושה במקום שחאמר לבעלכ חני חלך אחר לב"ד ואס לא ירלכ תזמינכו לבד"ל היא שולחת נשים שחלניות (ארגון של שחלניות ואיה כל כבודכ בת מלך פנימכ) במלבושי שחן ובזו להרם אח בעלכ לפני ביחור לעשות דמאננסעראליעם נגד הבעל האכזר ולבזותו בעיני השכנים וכיוצא בזה ואח"כ מביאים לפעמים למנצ של תמות נפשי עם פלשחים ולנקמה.

נשים הבתדות בבעליהן ומדרסות המשפחה

בב) אבל נראה שהשנה הנוטע וכשכרע זו שעזבכ אח בעלכ ובגדכ בו לא השכב גסם הבעל הוא בן אדם ויש לו לער, וגם הבעל יש לו ילדים וכרחם אב על בנים עליו נאמר, ולא השכב שילדים לריכים לאב וכיה מלערת אוחס ולוקחת מהס חמדת לבס "אזיכס כרחמן" הדבר הכי יקר בעולם שא"ח לקנותו ולהגיע אליו בשום ממון בעולם, וכוח "האב", שאין לבנים דבר חשוב יותר בעולם ודבר חיוני ולנרך בעולם כמו אב ואס, ולא השכב ולא העלחכ על דעתכ שעושה אח כילדים ליחומים חיים כל ימי חייכס בשביל עובדכ שמחארת שזכ עובדכ ע"פ רוב המדומה חלער אח כילדים כמה פעמים הזכירכ בחורכ על היחומים שלא לענות אוחס שאין להס אב.

על לער חסכ ועל לער כילדים על חלק שחושבת הבעל עושה היא לועקת ומקפדת ועל חלק חלער וכיחמות שביח גורמת ועושה אינה חסכ ולא רולכ לראות ולשמוע ואדרבה כרבה פעמים עושה ככל ליקח מהס האב ומסיחס ומדיחס מעליו ומלמדת אוחס שנאכ על האב ומלשנת עליו כדי שימאסו בו באביו הזכ שהוליד אוחס וגדל אוחס עד עכשיו וגם להבא חייב להחזיקס ע"פ פקודת השופע, אבל לא לראוחס לזכ אין לו זכות וכ"ש לחנכס ולגדלס שזכ מחיובי האב רק יש לו זכות וחוב לשלס בעבורס, ולשלוח בכל שנוע כמחאכ עושקכ חשוב לפרנסס ולהלבישס עם אמס שבגדכ באזיכס.

אבל חולי היכ לה לחשוב ולדעת שכרי גסם הבעל יש לו משפחה, ואס, ואחים, ואחיות, ואשכ זו מלערת לכולס חולי החשוב שאין זכ בדרך ויש לחשוב על כל זה, על לער היא חושבת שעשכח לעלמכ ועל לער אחרים לא איכפת לה. ואס באמת יש בעיה אז חלך לב"ד שומרי החורה ולא

לערכאות שהרי כשנשאה לא רלחה להנשא חלל השופע חלה הלכה לרצ דחי ולמה עכשיו שנחה דעה וכולכה להביא משפט בעממי ולא לרצ ססידר לכ את הקידושין.

רוב שופמי הערכאות הם תחת השפעת העתתים של "חופש האשה"

בג) ומה עלי להדגיש ולהגיד מה שעל לבי מה שאני הגבר ראו עיני כי כנסיון וימים ידברו זה לי יוצל שנים בעזכ"י שהנני מוערד ועוסק בעניינים כאלו ורחיחי ונחזרר לי שגם הרבה או רוצם מהשופעים הרגילו עלמן לראוח הדמעות של קרחקאדיל על פני הכסים ומרחמין עליכם, וזפרע מחקנאים על העולה בגדולה שרואים ח"ו בחורחינו הקדושה שקפחה את האשה מלגרש את בעלה בע"כ והם כלם חיים בחלף השישי בשעה שהנשים שוים וקלח יותר השויון שלהם מהאנשים והנשים המתקדמות אחרי הזמן מביאים עו"ד שהם נקיחים במסירות וזכירות המשפחות ומכרסים אנשים בלחי אשמים כלל כדי להשפיע ולכוף את הבעל כידוע לי מכמה פעמים שהעו"ד שלה הזמנות מביא משפט (סלפינחס בלע"ז) להב"ד ולרצנים אחרים שאין להם שייכות עם הנדונים רק שהם ידידים לו וכיוצא בו לנער אנשים אחרים ולמוסרם לבחי משפט שלהם ואי. אר. עם. ולרוב פעמים מאיימים על הרבה אנשים על לא דבר רק כדי להרום את הבעל וכידידים שלו ולעשות לו שם רע והכל על הרחמנות בכדי לרחם על הענוכה הענוכה הזאת מה נאמר על העערחר ודרכים של הענוכות הלקניוח שמחללות את השם ואת החורה ומצקשים לך ויושר להם, והשופעים כיון שלא יודעים מלצ העניינים זפרע בין שומרי החורה פוסקים העניינים לפי הדמעות ולא לפי האמת.

נשים צדקניות ברכה למשפחות ישראל וחיי נחת

בד) והאמת נחן להאמר כי לאו כל בניגונים הם ניגון אחד ולאו כל הנשים הם ח"ו שחלניות ולאו כל האנשים הם אכזרים ואדרבה רובא דרובא מעם בני ישראל זרע קודש הם וזניהם ונשותיהם וכל אשר להם קדושים וחיים חיי נחה באהבה ואחוב שלום ורעות ואם יש איזה יוצא דופן בגם שעלינו לדחוג על כל בן אדם חבל מלד השני ח"ו למדינת אר"צ ושופעיה להחערב בענייני הדת ועליכם לעמוד מחוץ בענייני הדת כמו שאין ברצנים מחערבים בענייניהם.

הצעה לעשות סקר כמה משומרי התורה והמצוות מתגרשים
וכמה מדהוסיים

בח) ולמען האמה כניי מליע לעשות סקר ולכזיא סעאטיסטיקה בכל העולם ולראות כמה אחוז מבני ישראל שומרי החורב הקדוש מהגרשים בכלל, וכמה משאר האומות וגם מאחינו בני ישראל שצטו"ה אינם שומרים החורב, כמה מהם מהגרשים, וכמה מהאנשים שאינם שומרי החורב עוזבים את נשותיהם לחלוטין עם זניבם על הפקר ולפעמים גם ח"ו ממחים אותם וכיוצא בו (ועליכם אין דואגים) וכמה מזכ נחרחש אלל יחודים שומרי החורב ויכיב לכם הפחאכ גדולה שאין אפילו אחוז אחד מהמהגרשים נגד אותם שהולכים אחר הרוח החדש, וכן יעשו סקר כמה מהמשפחות בין שומרי החורב חיים כל ימי חייהם עם אשחו הראשונה כמ"ש שלמה המלך ע"ה ראה חיים עם אשה אשר אהבת הנאכזים וכנעימים בחייהם ובמוחם לא נפרדו וכמה מהאנשים שהולכים אחר רוח הזמן ואינם שומרי החורב חיים כל ימי חייהם עם אשחו הראשונה וכמה מהזנים יולאים ח"ו לחרבות רעה משומרי החורב וכמה יולאים מהחלונים שמחללים את החורב, ויראו למי החוחמת ולמי הפסולים ושחיי החורב הם כרחמים האמחים על חיי המשפחה והזנים בדרך כלל וחיי החילוני הוא האכזריות נגד האשה והזנים ונגד המשפחה כולה.

אשה שנתגרשה בעשוי מערכאות אכורה לישא בו ואם נישאת הו"ד ממזר

בו) ודיות כי כזיאו לידיעתי שהאנשים שמחזיקים בחוק הזה אחר ששמעו שהדבר חמור כל כך וגם ראו פסק"ד של גאוני ארץ ישראל נגד החוק, ילאו בפשרה להגן על החוק ואמרו שאין זה ענין חסרון בחוק אלא זכזנת העו"ד וכיוצא בו בדברים של הכל ופחוי ושקר לבלבל את מחות זני"ח קטני הדעת.

סיכום בהז"ל

בז) ולכן כניי חוזר פה להדגיש לפניכם שופעי הערכאות זניח משפט העליון ולכל שופעי המדינה שמטפלים צעניני אישות ובזוחו עשה גם לכזכיר נשי ישראל הכשרות "שכל החוק הוא נגד חורחינו הקדוש" והארכתי זכז בתשובה אחרת לזכר פרטים ופרטי פרטים, מלכד שהחוק הוא נגד הקאנסטיטוציא של אמעריקה שהוא עומדת לפירוד ולכזדיל בין הסעטיע והרעליגיאן וכל אשה שנתגרשה כבר או שנתגרש

מכיון והלאה ע"י כפיה מהצית משפע של ערכאות ע"י החוק הזה או כיוצא בזה או בכל אופן של כפיה ע"י ערכאות המדינה ושופטים שלא ע"פ צ"ד חשוב וחורחיתו הקדושה וחלך האשכ ותנשא לאיש אחר ותילד ממנו הרי הולד ממזר ואם נדע מי הוא נכרוז עליו צרבים שהוא ממזר ושחסור לבא בקהל ישראל עד עולם והאשכ היא זונה ואסורה לבטלה הראשון וגם לשני שכרי נשאת לו בלי גט כשר וחלא מזה ומזה ואם חזרה לבטלה הראשון הולד ממזר מדרכן ומבטלה השני ממזר דאורייתא כמבואר כ"ז בגמ' יצמות בבאשכ שכלך בטלה ובטש"ע ח"ע, ונודיע את זה גם לרבני ארץ ישראל ובפרט לרבנים הראשיים והצ"ד או רב שיסדר גט כזה או סדור קידושין עם גט כזה נטיל עליו גודא ושמתא וארור ובטזכ"י בחייהם ובחינו ובחיי דכל בית ישראל לא תהיה החורה הפקד, ונעמוד בפרץ כל פרלכ שהוא, זה אשר רליחי להעיר עכשיו.

ולמודעי אני לריך בכדי להזהיר על חיסור מסירה וגזל, לריך לדעת דלהטיל קנס על הבטל צדיני ממונות ולהוליא ממנו ע"י השופטים מטעם שמסרב ליתן גט וכיוצא בו כפי שהחוק שואל כסף זה הוא גזל גמור **אצל האשה** שכרי ע"פ החורה אין מגיע לה הכסף והשופט אין בכחו להטיל קנסות על איש ישראל בשום אופן, ואפי' אם חוק עכו"ם אומר צפי כמה כסף, כיון דע"פ החורה פטור הו"ל המעות שנותן הבטל גזל גמור ביד האשכ, וכרי האשכ יש לה דין מוסר שמסרה בטלה ואת ממונו אל יד השופט ולקחה ממנו, ואם תעשה חשובה חייבת להחזיר כל הממון ולריכה חשובה על עון מסירה ר"ל שהוא עבירה שנהרגין עליה אפי' בזמה"ז כמבואר בשו"ע חו"מ, ואם יש ביד הבטל להליל עצמו ולא ליתן, יליל עצמו וממונו, וראה עד היכן הדברים מגיעים.

ונתארכו קלח הדברים מ"מ כיון שהוא דבר שנוגע ממש לחיי כלל ישראל ע"פ החורה הקדושה וכשרותם ויחוסם, והגני שנית, בצקשת סליחתם על האריכות ואם יש את נפשכם עוד איזה שאלות אי"כ הנני מוכן לענות לכם בכל עת.

בבל הכבוד והוקרה,

מנשה הקטן
אבד"ק אונגוואר
בעמח"ס משנה הלכות

משנה גם מעושה בערכאות הלבות כא

סימן ב

בנדה היתר מאה רבנים. אי הליכת בערכאות בכלל מסורה. הימנע את
אשתו. גם מעושה בערכאות

אור ליום שנחלו בו המחורות פ' וארח החשמ"ע בני יל"א

מע"ב ידידי הרב הגאון חלקי אצרכם בעזרו המחיר בספריו היקרים כו'
כש"ח מוכ"ר כו' גחצ"ד בני

אחדשכת"ד זידידות.

בנדה היחר מאה רבנים לאשה המורדת שהלכה לב"ד עם בעלה וכיון
שראחה שלא הלליה כפי רלונה שינחה אח דעחה והלכה בערכאות
ומסרה אח בעלה, וגם אח הב"ד שדנו בדבר הזמינה לערכאות והלליה
לכביה אח בעלה ובב"ד לפני שופט ממשלתי והכריח השופט אח הבעל שלא
כדה וכדין חורב על כמה וכמה החחייבות כספיות וגם נתן הילדים
לרשותה והוליאו הבעל מביתו ע"פ לוו השופט, ונתנו לבעל רשות לראות
הילדים פעמיים בשבוע ואם לא ישלם אח כל ההחייבות יקחו ממנו גם
רשות זה לגמרי, ובליה צריכה שילם הבעל בכל שבוע כפי שליוכ לו השופט,
ועשה הכל נגד החורה ולא חששה האשה לאיסור ערכאות שהוא בכלל ע"ז
ולא לאיסור גזל שהשופט פסק לה ממון שלא כדין חורה וליקה הבית ולגזול
הילדים מהאב שאמרו ז"ל עורבי בני וכ"ש אב שכח עליו החורה כרחם
אב על בניו ובנים לריכים לאב ואשה זו החאכזרה על בניה ולקחה מהם
וגזלה בחייהם אח אביהם המרחם עליהם.

ועבשיו לאחר שערבו שתי שנים מהכללחה שהאשה זו הלליה על ידי הבית
משפט וקבלה אח כל חפלה לבה ועשה כל מעשה עול נגד הבעל
והוליאה אוחו מביתו והילדים צערום ובחוסר כל והכל צזרוע בעזרה השופט
בערכאות, עכשיו לאחר שתי שנים בחה אשה הלנועה הנ"ל לב"ד שכפרה
בהם והלכה במקומם לערכאות ולועקה שבעלה מעגנה ואינו רלנה ליתן לה
גט, בב"ד הזמינו אח הבעל והבעל עושן שהוא מוכן ליתן גט פעורין אבל
בחנאי קרע רוע גזר דיני שבעל ממנו בגזר דין של בחי משפט מכאן ולהבא
וחחזור לו מה שגזלה הימנו שלא כדין חורה עד היום, ושחקבל עליה וחלק

אחו לביד וכאשר ידונו כן יכיח ויקוב כדין אח הכר וכל אשר ילא מפיהם יעשה ואם יפסקו שמגיע לכ כל מה שיאמרו כביד יחן לה ויקיים וכיא טוענת שאין ברלונה לבטל ולוחר על מה שקבלה בערכאות ולפולס לא חוחר על מה שחייבו בערכאות אח הבטל ורק כך הבטל מחויב שלא לעגנה ויחן לה גע בלי ויחור כלום ולא תחזור מכמסירי שמסר אח בטלה לערכאות ומעכ"ח הראה לי שכחבו לו מפי ביד אחד שכיון שהאשה רולא לקבל גע פטורין חין שום אופן בטולם להחיר לבטל לינשא עיי היחר מאה רבנים ולעגנה וכניאו ראי' לדבריכם משו"ח אגרות משה (הכע"ז ח"ד סי' ג') ומעכ"ח רולא לשמוע חוו"ד אי זה מקרי עיגון ואי האמה כן שכל שמסכמת ליקח גע חין לו שום אופן של היחר שלא ליחן חיקף ומיד בגע.

ודגלפענ"ד ראשונה דכנה כבר אמרתי למעכ"ח וגם כחבתי בכמה חשובות שאין דעתי נוחה בהיחר מאה רבנים שהנכיגו כמה ועל פי רוב ובפרע במדינה זו שכמעט נעשה למעטע פסולת וחוששני שח"ו חרם דרגמחי"ג רובן על בעושים וכופעים להם כיון שאין עושים כפי החקנות וכחנאים שהניחו לנו רבותינו הלדיקים האחרונים ז"ל שלריך להיחר מאה רבנים ועיין ספרי שו"ח משה הלכות (ח"ז סי' רל"א וח"ע סי' רל"ז ורל"ע) באריכות מזה ולכן אני מושך אח ידי מלכתוב ולחחסם על דברים אלו ולכן גם כאן לא אכתוב על הפרע כזה שהוא לפני מעכ"ח עכשיו רק בדרך כלליות בטלם דין עגונה וערכאות וכפיה לבטל לגרש ועטנת מעגן.

מעגן אשתו וכופין אותו בערכאות לגרשה

באחד השיעורים לפני בני הכולל בישיבתינו הקדושה אמרתי בס"ד וגם כחבתי מזה דכיחא דהאשה לקחה מבטלה בע"כ משלו עיי ערכאות שלא כדין ואינה רולית ללכה לד"ח לפני ביד ישראל ולשמוע לביד ורק הולכה לערכאות ומחזקה עלמה בכס ובמה שפסקו לה ליחן משל בטלה כן בדיני ממונות וכן בכילדים ומחזקה שלא כדין חורב בזה וכיוולא בזה ובבטל רולא לדון עמה בב"ד ויא עומדת במורד ובסירוב לבא לד"ח כבי"ג לא תקן רגמ"ח שלא לישא אחרת על אשחו כמרשעת כלזו וגם לא מקרי הבטל מעגן אלא אדרבה מותר לעגנה ולקונסה עד שחסכים לבא לביד ואדרבה מי שכופה אח הבטל לגע נראה דכוי בכלל גע מעושה על ידי עכו"ם דקיי"ל גע מעושה בישראל כשר ובטוי"כ פסול, עיין גיעין (פי"ח ע"ב) ורמב"ם (פי"ב מהל' גיעין סי"ב) ובטוא"ע (סי' קל"ד סי"ב) ואמר ר"ג אמר שמואל ובטוי"כ

משנה גפ מעושה בערכאות הלכות בנ

אפילו כדן פסול ופוסל ושלח כדן אפילו ריה כגט חין צו ואפילו מדאורייתא גט מעושה צע"כ פסול דלא קיי"ל כרצ משרשיא כדמסיק כא רצ משרשיא צדוחא הוא (ועיין חוס' ד"כ אלח). ורבינו הגדול הצב"ג כתב דכא דאמרו דע"כ חובטין אותו ואומרים לו עשה מה שישראל אומר לך דכיון דדייני ישראל מלויס לחובטו דאז כשר בזה הענין אבל כשנח על ידם הככרה כגט פסול וא"כ הכי נמי אס יוכרח ליתן גט מחמת הכניעות אלו הו"ל כמעושה ע"י עכו"ם. ובסמוך צסוף דברינו עוד נדבר מזה.

למה לא תקנו כתובה לבעל כי נפקא אשתו מיתה

ובנמ' גיטין (מ"ט ע"ב) אמר ר"ש מפני מה אמרו כחובת אשה צזיבורת וכו' דבר אחר אשה יולאה לרלוכ ושלח לרלוכ וכהיש חינו מוליאח אלח לרלוכ ופרין מאי דבר אחר וכ"ת כי כיכי דכי מפיק לב חיכו תקינו לב רצנן כחובב מיניכ כי נפקא חיכי מיניכ נמי ליחקני ליה רצנן כחובב מינכ ח"ש אשה יולאה לרלוכ ושלח לרלוכ וכהיש חינו מוליאח אלח לרלוכ אפשר דמשכי לב צגיטא ופרש"י אפשר דמשכי לב ולא יכיב לב גיעא וכיון דלא אשכי מדעתיכ גירשכ ע"כ. ועיין מכר"ס שי"ף שס. ולכאורה נראה דחי משכי לב ליכא משום עגונא דאל"כ מה זכ דקאמר אפשר דמשכי לב צגיטא כא ח"א שכרי חייב לכוליאח ואכתי יחקנו לו כחובב צמקום צצע"כ מוליאח וא"א לו לכשהותכ צגיטא וכנידון שכופין אותו מערכאות וכוא מוכרח שלח לעגן אלח ע"כ דהיכא דחיכא מלוב לגרשכ שפיר אבל היכא דנפקא חיכי מיניכ חינו חייב לגרשכ דלא אמרה תורה לוקב ומשלס גרש וכן ממון צע"כ וכארכתי בזה צמקום אחר.

והתוס' כחובות (ס"ג ע"ב ד"כ אבל אמרכ מאים עליכ) כתבו כקשכ ר"ח חיי"מ דכופין אותו לכוליא דכא צריש כנזקין (מ"ט ע"ב) אמר וכ"ת כי נפקא חיכי נחקנו ליה כחובב מינכ ח"ש כהיש חינו מוליאח אלח מרלונו ואמחי חי כופין צמאים עליכ ח"כ נחקנו ליה כחובב מינכ ומיכו יש לדחות דלא מליח למימר מאים עלי אלח היכא דיש רגליס לדבר שכצעל חינו מחקבל לב וכשביל אותן נשים לא רלו לחקן כחובב לחיש כין דלא שייך לחקן צרוב נשים ויכודיח דתיחכו דר' חייא דכויח לב לער לידכ דאמרינן צפ"ק דקדושין (י"ב ע"ב) דאמרכ אמרכ לי אס דאצבי קיבל צכ קדושין כי זוערר לא רלחכ לומר מאים עלי וכו' ע"ש ועיין רח"ש שס יש דוחין וצטור (סי' קנ"ד) כביח חשו' כר"ש שכחב דאע"ג דכרמציס ס"ל דמאים עלי כופין

עליו להוציא ר"ח ור"י כתבו דאין כופין וכיון דאיכא פלוגתא דרבנחא למא נכניס ראשינו בין הרים הגדולים ולעשות גע מעושה שלא כדין ועל להבא אני אומר אבל אם לשעבר סמכו על הרמב"ם מה שעשוי עשוי עכ"ל (ועיין שעכ"מ פ"ע מה"א בע"ו). והנה כתבו דוקא איכא דאיכא רגלים לדבר מאמינים לה אבל בלאו הכי לא מאמינים לה וכבר הארכתי לפי משנה האחרונה דחוששין שמה עיניו נחנה באחר היאך נאמין לה בטענה מאיס עלי שכרי אפילו אמרה עמאה אני שבאמת איסורא איכא אם כדבריה לא מאמינים לה משום דלאו כדורות הראשונים דורות האחרונים ואפילו צוחה נפשה ואמרה שנטמאה וגם י"ל שכוונתה לעשות תשובה (עיין ר"ן שלבי נדרים ושעכ"מ פ"ע מה"א ב"ב) ואפ"כ לא מימינים וכ"ש צדור הזה.

אי עדיף כח האשה מכח הבעל לאחד תקנת רגמ"ה

והנה כבר רמז הרמ"א (אבע"ז סוס"י קי"ז) לתשו' הרא"ש (כלל מ"ב דין א') דלא עדיפה כח האשה מכח האיש אך כי ראה דדור פרוץ ומזלזלין צננות ישראל בזריקה גע ותיקן להשוות כח האשה לכח האיש כמו שהאיש אינו מוציא אלא לרצונו כך האשה אינה מתגרשת אלא לרצונה ובימי הגמ' אם אירע מום זה באשה בעלה היב מגרשה ומתחייב לה כתובה וכו' ועתה שתיקן ר"ג שאין לגרשה בע"כ איך יתכן שיחייב לה שכ"ו א"כ יפה כח האשה ברוב מכח האיש ואף כי בסוף קלח חוכך (עיין גוב"י ת' אבע"ז סי' ק"ד). ובשו"ת ד"ח למרן ז"ל (אבע"ז ח"א סי' נ"א) החליע דלא כגוב"י וביא כן גם בשם תומא ישירים וכ"כ ברדב"ז ובשו"ת מוכרש"ס (ח"ז סי' קנ"ט) הביא כן דכולם הסכימו להלכה שאין שום סברא להעדיף כח האשה מכח האיש.

אי יש לחלק בין זמן התקנה לזמנינו

ובתשו' הרא"ש (כלל מ"ג סי' ח') וז"ל ועוד אני אומר שבגלוינים שחקנו חקנה זו תקנה לפי דבור ההוא שהיה נראה להם לפי לורך השעה בשביל צנות ישראל והאידינא נראה בעינין להפך צנות ישראל צדור הזה שחלניות בן אם חוכל האשה להפקיע את עצמה מחמת בעלה באמרה לא בעינא ליה לא הנחה בה לאברהם אבינו יושבת תחת בעלה ויחנו עיניהם באחר וימרדו בצעליהם על כן עוב להרחיק הכפיייה ויחרר החימה על הרמב"ם ז"ל שכתב אם אמרה מאסתיכו ואיני יכולה להבעל לו מדעת

משנה גם מעשה בערכאות הלכות כח

כופין אותו לפי שעתו שאינה כשצויה שחצבל לשנוי לה ומכ נחיתה עעס לכוף האיט לגרש ולהחיר אשה איש לא חצבל לו וחולרר אלמנות חיות כל ימיה הלא אינה מלוב על פ"ו בשביל שהיא הולכת אחרי שרירות לבה ותנה עיניה באחר וחפצה בו יותר מבעל נעוריה נשלים תאותה ונכוף האיש שהוא אהב אשת נעוריו שיגרשנה הלילה וחס לשום דין לדון בן ורבי' מאיר ז"ל בעסקי מורד' צענין כממון היה דן צדיגא דמחינחא שיתנו לאשה כל מה שכניסס אצל לא היה כופה לגרשה. וקודם שיחזירו לה מה שכניסס היה מלוב להחריט אם שום אדם השיא עצה זו כדי להוצי' מיד בעלה מה שהכניסס לו וכשהיה נראה שיהיה ערמה צדבר לא היה מלוב להחזיר אפילו מה שכניסס לו ולא היה דן כלל דין דמאים עלי וכו' ושלום אשר בן ה"ר יחיאל ז"ל ע"כ. וקל"ע שלא ליינו המלינייס גם על חשובה זו.

ומעתה כרואה יראה אם נשים שצדור רבינו הרא"ש ז"ל קרא אותן נשים שצדור הוב שחלניות בן ולא לוב עליהם ולא צצילס חקנו חקנה לכוף הצבל מה נאמר באשה זו שצשאע נפש מוסרת אח בעלה וחמיה ושאר הנשים בערכאות וגם את הצ"ד שפסקו לפי דעתה הנפסדה שלא כרלונה שלחה להם לו הזמנה להופיע בפני הערכאות וכיוולא צוב ועדיין עומדה במרדק ומחזקת בגול כסף שקבלה ע"י ערכאות שפי"ד ד"ח חין מגיע לה מי זה שיכוף אח הצבל ויאמר שכה"ג חקן רגמ"ה שלא לישא אשה על אשתו פשוט שאינו לכל רוחי שמש.

המשיא עצה לאשה לבקש מבעלה מצוה להחרימו, ולקנסה

אלא דלמדנו עוד מדברי רבינו הרא"ש דבר חדש שלא ראיתי לאחרונים שהציאו שרבינו מאיר והרא"ש לוו להחרים אם שום אדם השיא אותה עלה זו ואז לא היה מלוב להחזיר אפילו מה שכניסס לו וכן הסכימו על להצח לדורות להעיל חרס אם שום אדם השיא עלה זו לאשה שחבקס להוליא מיד בעלה מה שכניסס לו. ולכאורה נראה דהם שני דברים. א) להחרים אם שום אדם השיא אותה עלה זו כלומר שיבי' אותו האדם שהשיא אותה עלה זו מוחרס, והעעס שגרס להוליא ממון אחרים שלא כדון. ב) כשהיה נראה שיהיה ערמה צדבר לא היה מלוב להחזיר אפילו מה שכניסס לו, ואז לא העיל חרס כלל כיון שמילא לא הועילו מעשיה ומיכה אפשר דחדא מילתא הוא שיהיה מלוב להחרים וכו' ואם היה נראה שיהיה ערמה צדבר לא מלוב להחזיר כלל, ומיכה בכל אופן ק"ו בן צנו של ק"ו שיש להעיל

חרם אם מי שכוח השיאח עלה ללכת לערכאות וביח המשפע אפי' בע"פ וכ"ש על מי שנותן לה רשות בכתב על זה הרי הוא מותרם יותר מחרם רבינו מאיר וברא"ש הנ"ל שהרי הוא מכשיל אשה ללכת לערכאות ולהוציא גזל מיד בעלה ולפעמים מאזי בעלה ולמוסרו בערכאות בכמה ענינים כמו מסים וכיוצא בו כידוע בדבר ומפורסם ועל פי רוב לשזור הבית והילדים ועוד ועוד ואוי לו ואוי לנפשו ובאמת כי ידוע כי רוב נשים שהולכות לערכאות הוא מפני שיש להם מסיחים ומדיחים לזה והנשים כשהם לעלמן מעולם לא היו הולכין לערכאות אלא יש להם מסיחין ולפעמים לבי לפומא לא גליח דוקא מאנשים חשובים שחושבים שהם עושים עוזה לאשה ולא יודעים שהם בכלל מנודים ח"ו וגורמים רעב לנפשם ולהאשה ול"ע והאחרונים הביאו חשוכה האחרת לפי שזה לא היה עלתה על דעתם שזה אפשרי שרביים או כיוצא בהם ישיאו עלה לאשה כשרה לילך בערכאות של עכו"ם ולגזול ממון מצעלה ומשאר אנשים ועכ"פ דברים בחדש' ברא"ש בכלל מ"ג ס"ח כאן ברורים כמשם בלברים.

יבמה שרצתה לעגן את יבמה, מתירין לו לנישא בלי רשותה

וראיתי לרבינו הגדול מרן הח"ם (אכע"ז סי' א') ע"ד יבמה אחת שרכוש רב וכיבס בן כ' רולח שחלך וחדדיין עמו בצ"ד לבצע הריב חודות נכסי אחיו שכיב בעלה והיא מסרבת ואינה רולח בחליצה אלא ח"כ יחלוץ בחנם כי חשבה שאסור לו לישא אשה עד שיחלוץ ועכשיו הב' שידך עם הכגונה לו ושאל אם מותר לו לישא משודכת שלו ועי"ז חבי' מוכרחת לירד עמו לדין ישראל כדי שיחלוץ לה ורבינו ז"ל האריך הרבה ובסופו כתב מ"מ בנידון שלפנינו נ"ל פשוט להחיר לו לישא משודכת שלו דברי קיי"ל בש"ע יו"ד (סי' של"ד) דיש רשות לב"ד להחמיר עליו שלא ימולו בניו ושלא להחפלו ולזמן עליו ולגרש אשתו מביבכ"ג כן הוא ברמ"א ס"ו ומחבר ס"י ובש"ך סק"ע דלמיגדר מילתא צ"ד מתנין לעקור דבר מכ"ח (וכוח מחש' הרמב"ן) והמסרב לעמוד בצ"ד עם העוען עליו מכלל זה כמבואר שם סמ"ג וא"כ אחר שכתרו צ"ד בראש שחשמווד עלמה לדין עם היבס והיא חסרב אעפ"י שאין צידינו לנדות אותה עכ"פ למח לא נעשה כל מה דאפשר וברי רבינו גרסום לא גזר אלא לעוזה באשה והיא אינה ראויה להעיב כיון שאינה רולית ליכנס בחקנות הקבל שחיקנו לפשר עם היבס אע"ג דבאשה דעלמה המסרבת לא נאמר כן שמפני כן נחיר לבעלה לישא אחרת אבל ככה שזכו בלוחו ענין עלמו שרולח לעגן אוחו עד שיניח את שלו בידה וכו'

אחר חמכתי אשו"ת חוט המשולש סי' ל"ה שכתב בפשיעות דבישראל המגזם דברים ומאיים ומיראחס נותן גע לא מקרי כה"ג כפיכ כיון דבישראל לייחי לדינא ופלא שהרי מפורש מפי המרדכי ומכר"ם והכח"ד ובר"י דכה"ג הוה כפיכ ממש ועיין משנה הלכות (ח"צ סי' ל"ה) באריכות, ולפ"ז כמה פעמים שבצל עומד תחת פחד הערכאות והאשכ לא לייחא לדינא ונותן גע בעל כרחו מפחד הערכאות לפענ"ד קרוב לדואי דכה"ג מקרי גע מעושה ע"י עכו"ם. וודאי על כיוצא בזה לא היה רגמ"ה מתקן לעגן אוחו ולנערו כל כך ואין נסכים ונכוף אוחו לגרשו ח"ו לא יעשה כן לשום דיון ומורה כורחא ירא ה'.

וראייתי בשו"ת מכרש"ם (ח"ז סי' קנ"ע) כתב דאחרי שפשחה מעשה רע והלכה בערכאות ומסרה את בעלה וחותנה וכמעט שכיב קרוב לכלכד כחוא מכמר ח"כ גם מעטם זה לצד יש לו להחיר לישא אחרת וכו' ובכל כה"ג לא תקן רגמ"ה ע"ש באריכות נמלא כה"ג שבאשכ הלכה לערכאות ועלול הוא גם באמת לישב כחוא מכמר ע"י המסירות שלה ודאי יש להחיר לבעלה לישא אחרת דכה"ג לא גזר רגמ"ה שיקחו הנשים את בעליהם וימסרו אותם לבית הכלל ויקחו את בנייהם לעצמם ואפילו לא יתנו להם רשות לראותם ולא זאת לחנכם אשר נעשו מכ"ת למען אשר ילוב את בניו ואת ביתו אחריו ולמדחם אותם את בניכם.

ביאור דברי האגרות משה שבשבי"ל ממון לא תיקן רגמ"ה לעגן בת ישראל

ומעב"ת העיר שב"ד כנ"ל הביאו ראייה לדבריהם מרשכבה"ג באגרות משכ (אכע"ז ח"ד סי' ג') שכתב שבשביל ממון לא תיקן רגמ"ה דבר הקלה לעגן בת ישראל ואף באופן שודאי העפס משל בעלה איזכ סך ממון לא תיקנו ב"ד שיוכל הבעל לעגנה לגמרי או שתחן לו כמה שירצה ולפענ"ד שגבה הוא דהאג"מ אינו חולק על מרן הח"ס והגמ' שבבאחי וכמכרש"ם ובראיות כולם הם אמת ושגגו בדברי האגרות משכ ז"ל ואדרבה המדקדק בדברי הגרמ"פ זל"ה יראה להדיא דס"ל כדברינו כנ"ל שהרי דייק וז"ל אפילו אם יש להבעל עליה חביעות ממון וכו' ואף באופן שודאי העפס משל בעלה איזכ סך ממון לא תיקן שיוכל הבעל לעגנה לגמרי או עד שתחן לו כמה שירצה ע"כ.

הנה דייק דבשביל חביעות ממון כלומר שבבעל חובע מאשחו ממון שתחן לו

כמה שיראה לא חיקן שיוכל הצעל לעגנה לגמרי או שחתן כמה שיראה לדבר זה אין קצבה ואין סוף שאם יראה חלף חלפים דינרי וזב חבל ודאי חיקן שיוכל הצעל לבקש ממנה לבה לדין ויפסקו כב"ד בדין ודברים מה שדיניהם ומה שמגיע לו ע"פ דיני תורה וואדרבה לזה לא לריק רגמ"ה לחקן כי פשוט הוא לזה נכנסה בקידושין כדת משה וישראל וזה אינו בכלל מה שכחז הגאון ז"ל עד שחתן לו מה שיראה, ואדרבה הרי הוא מסכים על מה שבב"ד יפסקו דבזה אינו מעגנה לא לגמרי ולא מקלחה חלה כלל כלל לא כיון שהוא מוכן לייית דינא מה שיפסקו כב"ד והוא אינה רולית וזה פשוט מאד. וגם מה שכחז בשביל שחטפה איזה סך ממון לא חיקן שיוכל הצעל לעגנה לגמרי דייק נמי לעגנה לגמרי חבל עד שחלך לב"ד אין זה לעגנה ומה שבב"ד יפסקו יכוף הדין אח הכר ופשוט מאד.

וגם דייק הגאון ז"ל בשביל שחטפה איזה סך ממון לא חיקן שיוכל הצעל לעגנה וכנה שכחז ודייק שחטפה כלומר שחטפה מעלמה איזה סך ממון ממנו שהיה בידה עכ"פ מיירי שבאיזה אופן חטפה חבל לא כשהלכה לערכאות וחטפה ועומדה במורדה וחוטפה בסיוע של השופט וחקתה וחטתוף גם להבה בסיוע של פסק השופט העכו"ם שלא כדיון והצעל רוצה להליל עלמו מהעושה וגזל החמידי ובמקום שנבא להליל עשוק מעשקו ונחמר לחסה זו שחלך וחגבה מה שמגיע לה ע"פ ד"ח ונהפוך הוא שאנו נכוף אוחו לגרשה ולכחזיק מעשה הרשע והוא כל ימי חייו יסבול מפסק העכו"ם ח"ו לא חמר זה אדם מעולם ולא יעלה על הדעת דבר כזה לכל בן תורה יודעי דת ודין וכ"ש הגאון ז"ל.

וגם מה שכחז הגאון וגם בשביל גבוי ממון לא חיקנו ולא יחקנו שום חקנות שיכה ביד הצעל כה בעלמו לעשות כרצונו ולעגנה הנה כפל בדבריו שנית וכחז שלא חיקנו ולא יחקנו שיכה ביד הצעל כה "בעלמו לעשות כרצונו ולעגנה" פשוט דהדגוש שיכה לו כה בעלמו לעשות כרצונו לא חיקן חבל לעכב עד שחלך לד"ח חלל ב"ד ישראל ודאי חקנו וחקנו לכל בת ישראל ואם מסרנה לבה לב"ד אין זה כה עלמי חלה חולה בפסק ב"ד ורולח שבחא לב"ד ומה שיפסוק כב"ד כן יעשו ודאי שאין זה כלל גדר עיגון חלה היא שמעגנה אח עלמה שאינה רולח לקבל גע ע"פ פסק ב"ד ואין זה מקרי רולח בגע שרולח להכחזיק בגזילה ובמסירה ובערכאות וכיוצא בו שבזה גם כגרימ"פ מודה ואינו חולק לא על הח"ם ז"ל ולא על המכרש"ם ז"ל וז"פ מאד.

אשה התובעת ממון מבעלה בערכאות לכריע אינו מחוייב לגרשה

איברא דנלפעני"ד בנידון דידן לומר דבר חדש דבכל או ברוב החשובות חנן דנין אי יכול הצעל לעגן אשחו בשביל ממון שיבקש ממנה ממון וכיוצא בזה אבל היכא דהאשה הביאה אוחו לערכאות וצחי המשפט דנו אוחו וחייבוהו לחת מעות כל ימי חייה או כל ימי חייו וכיוצא בו וגם הטילו שפנד על משכורת שלו וכיוצא בו שבכל מקום שיביה לו כסף יחיייב לשלם ולפעמים עוד ועוד ואם לא ישלם ענוש יענש ואין לו שום ענה וכוא חחת פחד של הערכאות בכל עת אפילו לאחר הגירוש ולולי פחד הערכאות מעולם לא היה גרשה וכיוצא בו כה"ג לכ"ע לא מקרי מעגן אם לא יחן לה גע עד שחשוב וחצטל אח כל מה שפסקו צחי השופע ואדרבה קרוב לודאי כי גע כזה הו"ל בכלל גע מעושה ע"י עכו"ם ואם גירש חחת כלחן כזה קרוב שהגע בטל והולד ממזר כי אין לך עישוי גדול מזה שהערכאות מאיימין עליו שאם לא ישלם כרחוי יענישו אוחו יותר ויותר. ולא זאת אלא שיכול הצעל לבקש את הכולאות שאלו לו הערכאות ע"י שהי' לריך ליקח עורך דין לעמוד נגדה בצחי המשפט.

ונידון דידן לא דמי כלל לחטפה כסף וכיוצא בו שהוא פעם אחד ואין לה הכסף כעת לחזור וכיוצא בו דאז אמרינן באופנים ידועים דאסור לעגן אבל ערכאות שהוא מחזיקה ברשעחה ובגזלה שגזל השופע מהצעל ע"פ חוקי המדינה שחס נגד דין תורה וכוא ממש גזל ואנחנו ללך ונכריח לצעל לגרשה שחוכל להחזיק בגזל לאוחה מרשעת ח"ו. וזה יותר מתקבא דדינרא דיביב לה דחמכו בגמ' ואעו תרקבא דדינרא יביב לה.

באיסור הליכה לערכאות
מסור מתי מותר להרצו

וחנה כל זה שדברנו הוא רק לענין הגע אבל לא דברנו כלום מהאיסור שרובן עליה או על הצעל אם הלך הוא לערכאות לצד ממה שעברה וכלכה בערכאות שזה הוא בכלל מוסר חבירו וכ"ש בעלה או אשחו שהוא כגופו ומוסרים לחוא מכמר (צ"ק קי"ז) שהיא בכלל שאין להם חלק לטוב"ב עיין ר"ב (י"ז ע"א) אבל המינין והמסורות וכו' וכן בגמ' ע"ז (כ"ו ע"ב) דהמסורות הם מן המורידין ולא מעלין ולכאורה ל"ע דבגמ' צ"ק קי"ז בכה

מעשה דרב כהאי גברא דכוו בעי אחויי אחיבנא דחבריה אחא לקמיה דרב ח"ל לא תחוי ולא תחוי ח"ל מחוינא ומחוינא יחיב רב ככנא קמיה דרב שמעיה לקופייה מינייה [ועיין רש"י סם לקופייה שבר מפרקו] קרי רב עליה (ישעיה נ"ח) בניך עולפו שכבו בראש כל חילוח כחוא מכמר, מה תוא זכ כיון שנפל במכמר ואמר רב דשפיר עבד נמלא דמכסורות מותר לכורגו ולא עוד שגם מלוה וכל הקודם אין מרחמין עליו אף ממון של ישראל כיון שנפל ביד עו"כ אין מרחמין עליו ומבואר דכיון דאמר למסור מותר להכרוג ומלוה נמי איכא, וז"ל ברמב"ם (פ"ח מהל' חובל ב"י) מותר להכרוג המוסר בכל מקום ואפי' בזכ"ז שאין דנין דיני נפשות וכו' וכל הקודם להכרוג זכא וכ"כ בעושי"ע (ח"מ סי' שפ"ח) ועיין ברמ"א סם.

והנראה דלא קשה ותרי דיני ניכח אלא דהחילוק בין קודם שמסר ולאחר שמסר ובין שהוא רגיל בכך או אינו רגיל דקודם שמסר כו"ל דין רודף ומלוה להכרוג ולאחר שמסר אם אינו רגיל בכך אסור להכרוג אלא יבאכו לנ"ד ואם הוא רגיל בכך מותר שכיר ילך וימסור עוד וכה דרב ככנא כיב קודם שמסר שאמר מחוינא מחוינא כלומר אלך ואמסור ולזה הכרוג רב ככנא ובגמ' ר"ה וע"ז מיירי במסורות שמסרו כבר ועשו מה שזממו וחילוק זה מבואר ברמב"ם (פ"ח מהל' חו"מ ב"י"א) ומותר להכרוג קודם שימסור וכו' עשה המוסר אשר זמם ומסר. יראה לי שאסור להכרוג אלא א"כ כוחזק למסור כרי זה יענש שמה ימסור אחרים ועיין ח"מ (סי' שפ"ח) באריכות שם חילוק בין קודם שמסר שהוא בכלל רודף וכורגין אותו ומלוה להכרוג וכל הקודם זכא אבל לאחר שמסר לריך להביאו לנ"ד וכחצ ברמב"ם יראה לי ולא ליינו שם מקום מולאו ולפענ"ד דמזה דייק ברמב"ם כיון דבגמ' מלינו סחירה דבצ"ק כחצ דמלוה להכרוג וכן עשה מעשה ובגמ' ע"ז (דף כ"ז) מבואר דרך מורידין ולא מעלין ומשמע דאין הורגין וחילק בין קודם המעשה ולאחר שעשה מה שזמם וק"ל. ומיכו מבואר דהמוסר ממון חבירו או גופו לעכו"ם כרי זה חייב מיחה ואין לו חלק לעכו"ם. לצד ממה שחייב לשלם לו מה שהזיק לו כגון שלא כי' חייב בדיני ישראל, ועיין רמב"ם ב"ל (פ"ח ב"א) המוסר ממון חבירו ביד אדם חייב לשלם מן היפה שבנכסיו, וא"כ בני נשי דהולכים לערכאות ומוליאן ממון ע"י השופטים שלא מן הדין שב"ד של ישראל לא היו מחייבין בזה כרי הם גולנות ומוסריות.

הדולף בערכאות באיסור ע"ז ממש ומנדים על זה

וה"ל הכשנ"ן בחוץ המשולש (עור ח' סי' י"ז) לקהל בסכרה על דברי
העלמות אשר נפלו ציינים בין היורשים והאלמות שהסכימו ב'
הכחות להגיש דבריהם ודיניהם לפני ערכאותיהם, ותמכו מזכ למחא מחא
על אלו הדברים המרים אשר נפלו בקרב מחניכס ואחס רואים צעייניכס
ומחילצים מנגד וכלא ידעתס חומר האיסור החמור בזכ להביח דיננו לפני
ערכאותיהם וכ"ש צדיני אישות "וכוח כאיסור ע"ז ממש" כמו שדרשו על
פסוק כי לא כלורינו לורס ולפי שחסס העלמתס עין מענין זה יש לנו
להאריך ולהזכיר לכס ענין חומר עון זה ולהעיר לכס אותן במקלח מה
שאמרו רז"ל בדבר הרע הזכ. כלא אמרו ז"ל כי דבר זה יש בו חילול הש"י
שאין לו כפרה בארבעה חלוקי כפרה כי חס במיחב (יומח פ"ו) וגם יש בו
עון ע"ז כי בלכתס אל בית עפנותיהם לדרוש ערכאותיהם בזכ חס נותנים
מעלה ומשיבות לאלהיהם ולתורתס ומניחים חלקים חיים ומלך עולם ותורתו
תורת האמת וע"ז אמר דכע"ה ירבו עלצותס אחר מכרו כי חס מכר
וחשיבות לאל אחר וכל זה היא חס דיניהם כדיננו וכ"ש חס הוא מוליא
דיניהם אשר פיהם דבר שוח מה שלא חייבה תורתנו תורת אמת שנמלא
גזל חת חזירו וחומסו ואינו משיב גזילתו ואין לו כפרה לעולם וחז"ל אמרו
(גיטין פ"ח ע"ב) לפניכם ולא לפני עכו"ס כי משפטיו יח' לא נתנס אלא
לעמו ישראל שנאמר לא עשה כן לכל גוי ומשפטים כל ידעוס וכמה חומרות
נמלאו בדברי רז"ל במדרשים וע"כ ראוי היה לכס להפרישם ולמחות על
ידיכם מלעשות תקנה זאת לכס ולאחרים.

ובתב ובראשונים ז"ל שמנדים על דבר זה וכ"ש בזמנינו שהאומות חס
מבקשים לנו מקום מאין יבואו עלינו להיות הערכאות שלהם נועל
חלוקתו עם היורשים כאשר חוק דחס. ונפקא מינה חורבכ ולכל קלות
הקודש והייתס אחס גרמח צנוקין ולכן עמדו ישרים עמודו לגדור פרץ
להחזיר החגשים האלה החטאים צנפשותם למועב ולמחות על יד המחזיק
בדבר ואין לא לייחי לכון תודיעונו דברי אמת ואז נלויח חת הנח"ש בגזירת
עירין ובמימר קדישין ונשך למחן דלא לייח דינח כי אין ראוי להעלים עין
נהדבר הזכ וכל המזהירים יזכירו כזוכר הרקיע ואשר לא ישמע אל קול
מורים נוע ינוע והוא בחטאו ימות ועל ישראל שלום לצד ממנו עכל"ק.

הנה עד כמה חרד רבינו וכעס על קהל בסכרה על שלא מיחו בשני בני אדם

שסכמינו שניהם לילך לערכאות בדיניהם שכיו לפניכם וכחז שזכ בכלל ע"ז ואם יוליאזו בדיניהם ממון שלא כדין בגם שסכמינו שניהם לזכ כרי זכ בכלל גזילכ וחמם ואינו משיב בגזילכ ואין לו כפרה עולמית וא"כ כ"ש וק"ו שהשכ כולכח או כבעל לערכאות ומקבלים חשלומים לחשקו או לבניו או ככל חופן שפ"פ כחורכ חינו חייב לשלם כרי זכ גזל גמור וכאלו עובדי ע"ז ואיך על דבר כזכ יוכל לומר שכוח מעגן אוחכ.

עורכי הדינים מסיתים את העם לילך אחר הזמן

וע"ש עוד (אוח ע' בסופו) שכחז ואני ידעתי כי המשימים עלמם כעורכי בדיינין כם אשר ככניסו בלזניהם קול ככרז זאח כלומר שילכו ע"פ שינוי מעצבות ומככג כמדוכ וכיולל כו משום דינל דמלכותא דינל וסיים שם בלוח י' ואנו מסכימים עמכם שחששו פשרכ וכונכ וכו' כפי מה שירלכ לכס לפי כעת ולפי המקום ולפי כבוד כבעל ותוליאזו אה כחלמנות מן כמזונות וכמותר יעלו אוחו כיררשים ליכנות גכ כם כנחלת מורישכ כי כיררשים לנחלחם עיניהם חלויזות וכחלמנות לכלות ככל כנכ כומיזות ולכוליא הוללחל למיכלל קרנל לבן לופיות וכו' ע"ש עכ"פ כזואר דח"ו לבני ישראל ללכ ולקבל עליכם דיני ומשפטי כערכאות אפילו כרלון שניהם ואפילו דינכ כדיני ישראל וכ"ש כיכי שחינן כישרלל. ונמלל דלשכ זו שכלכ לערכאות או בעל כזכ שכלך לערכאות ואפילו מדעת ורלון שניהם מ"מ כם בני כדוי וחייבים כ"ד לנדוחם או שיקבלו עליכם לילך לב"ד ישראל.

בתי משפט העמים מבקשים להשתלם וישפמו על בני ישראל

וגם עעס שכחז כחשכ"ן ז"ל ק"ו כן ק"ו כוח שרולים כחי כמשפט כזמנינו לכיוחם כחומות מבקשים לנו מקום שככחי דינים וכמשפטים שלכס ישפטו על בני ישראל ויחקנו משפטיכם כחופן שיחקבלו גכ עליונו רק שכלך לכס וככר אמר כפייען כחקדמות יקרר ויחכ אה אין חערבין למרותל רעותך נעביד לך ככל אחרותל חכל פשוע דח"ו לנו לכודות בדיניהם וכ"ש ללכ ככס, ומכ שיש כמכ כעוני"כ מהרודפים אחרי כמרות ושרי כממשלכ ודיניהם ומיפוס עלמם כם כם כעורכי בדינים וכעוכרי דיני ישראל ח"ו ומחללים ש"ש ועליכם אמרו חז"ל (שכח קל"ע) כניח ר' יוסי אומר אס רחית דור שררות רבות בלוח עליו לל ובדוק בדייני ישראל שכל פרענות שכח לשולס לל כל חלל כשכיל דייני ישראל שנחמר שמעו נח זאח רלשי בית

יעקב וקלניי בית ישראל המתעבים משפט ואח כל היסירה יעקשו בונח ליון בדמים וירושלים בעולה ראשיה בשוחד ישפועו וכענייה במחיר יורו ונציאיה בכסף יכסומו ועל כ' ישענו וגו' (מיכה ג') רשעים הם אלה שחלו בעחונם במי שאמר ויהי העולם וכו' ע"ש.

אין אומרים דינא דמלכותא דינא אפי' בדיני ממונות נגד התורה

ובפרט על אחת שסומכין עכ"פ בדיני ממונות שדינא דמלכותא דינא ולכן עושנים שאין כאן גזל כיון שבדיני ממונות יש לשמוע להם והם ח"ו עוקרי הדת ועושים בדבר פשוט וכמ"ש החשב"ן הנ"ל, וז"ל הרשב"א בתשובה (ח"ו סי' רנ"ד) במעשה שהיה בפירפנייאן [עיר על גבול צרפת וספרד, וכיו שם חכמים גדולים כחכמי הכר ועוד] בראובן שהשיא את בתו לאה לשמעון וכענין לו עמך סך ממון בנידוניה וילדה לו בת ואח"כ מתה לאה ואחר זמן מתה גם הבת שילדה לו ועמד ראובן וחבט בדיני בגויים שיחזיר לו אותה ממון הנדוניה שהענין לו עם לאה בתו ואעפ"י שבפעל יורש את אשתו וכאז את בתו בדיני ישראל עושן ואומר שאין לחוש לירושת הפעל כיון שהכל יודעים שהם כוללים בדיני בגויים וברי כל הנושא אשה שם כאילו התנה כן וכמ"ש (כתובות ס"ז ע"א) גמלי דערביא אשה גובה מהם וכו'.

והרשב"א ז"ל השיב וז"ל תשובה כל דבר שבממון תנאו קיים ובאמת אמרו שמתיין כעין זה וכדאמרין בירושלמי בני דכתבין אין מיתח בלא בנים וכו' ומ"מ לנכוג כן מפני שהוא משפט גויים באמת נ"ל שאסור מפני שהוא מחקה את בגויים וזהו שהזכירה תורה לפניכם ולא לפני גויים ואע"פ ששניהם רולים בכך וכו' דבר שבממון שלא הניחה תורה את העם שהוא לנחלה לו על רגונם שייקרו את חקת בגויים ודיניהם ולא עוד אלא אפילו לעמוד לפניכם לדין אפילו בדבר שדיניהם כדין ישראל ע"כ אנו פה תמיכים מקום המשפט בעירכם מקום תורה ויתרון דעת איך נתנו יד לכלל דברים אלו שאסרתן תורה שלמה שלנו ומכ ממון יתכנה לירש שלא כתורתנו וכו' ומכ שהביאו ראי' מגמלי דערביא וכו' וכן בגאונים ז"ל שתקנו לגבות עכשיו וכו' לפי שראו חכמי ישראל שכן יפס להם לישראל לפתוח דלת בפני לוח וחכמי ישראל הם כאזניהם של ישראל וחייב לשמוע להם וגדולה מזו אמרו שב"ד מחנני' לעקור ד"ת וסמכו על מה שאמרה תורה אשר יורוך וכ"ש למיגדר מילתא אבל ללמוד מזה בדרכי בגויים ומשפטיהם

ח"ו לעם קדוש לנכוג ככה וכ"ש אם עתה יוסיפו לחטא לעקור נחלת האב על הבנים וסומך על משענת קנה כרלוצן הזה.

ועושה חלכ מפיל חומת החורב ועוקר שרש וענף וכתורב מידו חזקש ומרצב הונו בזה צפועל כפיו נוקש ואומר אני שכל הסומך בזה לומר שמוחר משום דינא דמלכותא עושה וגזלן הוא וגזלכ ישיב וחם ליה דאפי' גזילכ ישיב רשע מיקרי (כדליתא צפ' הכונס דף ס' ע"ב) ואם נאמר כן בעלכ ירושה בנו בצכור דכל הנחלות וחירש בזה עם הבנים ובכלל עוקר כל דיני החורב השלמה ומכ לנו לספרי הקודש המקודשים שחברו לנו רבי ואחריו רבינא ורב אשי ילמדו את בניכם דיני הגויים ויבנו להם זמות עלויות בבית מדרסי הגויים חלילכ לא תהיב כזאת בישראל ח"ו שמה חגגור החורב עליכ שק ובמ"ש דינא דמלכותא וכו' ע"ש דברים כגחלי אש שהכולך בערכאות לצד שהוא מיקר את אלתיכם הרי הוא עוקר ח"ו כל החורב ולמכ לן ללמוד תורת ה' וספרי קודש שחברו רבינו הקדוש ורבינא ורב אשי ובבאים אחריכם אם בניכם ילכו וילמדו להם דיני הגויים ויבנו להם זמות להיוחס כמוכם ח"ו וברצב יש להאריך בזה.

ובשו"ת מהרי"ק (שורש קפ"ז) אשר נסתפקת אם יש לדון על שער עכו"ם בדיני עכו"ם באותו שער או לא כגון לפנין יד בעל השער על התחנות שכתב שדיינים בסיפך, לפעני"ד נראה דבר פשוט שאין צעטכ זו ממש דאע"ג דקיי"ל דינא דמלכותא דינא ואפילו למ"ד דדד"מ בכל דברים היינו דוקא לפנין ערנוות ומנבגים של משפטי המלכות אבל דין שבין אדם לחבירו פשיעא ופשיעא דלא דא"כ בעלמא כל דיני תורה ח"ו. ועיין ב"י (ח"מ סי' כ"ו) דאין דינא דמלכותא נאמרה כיכי שהוא מנגד לתורתיו. ועיין ש"ך (ח"מ סי' ע"ג סקל"ט) שהאריך ברצב דאפילו מכ שהוא לתקנת בני המדינה כל שהוא נגד תורתיו הקדושה חלילכ לדון בדינא דמלכותא דא"כ בכל הדינים נימא שהוא לתקנת בני המדינה, ועיין רמ"א (סי' שני"ז ס"ז) ומכ שהמכ עליו כש"ך שם סק"י והארכתי קצת בזה בספרינו משנה הלכות (ח"ו סי' ע"ר-רע"א) ע"ש ומשם תקחנו.

אשה שהגזיחה ירושתה לבן אחותה ולא לבעלה אין קורעין עליה
בשעת מותה כרשעים

ועיין מרדכי (שלכי מו"ק סי' תתקל"ז) על דבר אשת ראובן שכיחב עקרב

וגשעכ שזועה כחורכ צנקיעת חפץ צי' דצרות שלח חנחיל כחוצתה ונדנייתח רק לצעלה ואחר כך שכחה אח צרית חלכי' ועצבה חלוק נעוריה וכנחילכ בעת מוחה אח בן אחוחה ומחה צנדוייה וששאלת אס יש להחצבל עליה וכארין סס וכחצ ומכ שאלרו העומד צשעת יליחה נשמה חייב לקרוע כני מילי צאדס שאינו רשע חבל אדס רשע וחשוד חין לקרוע חלח יש לשמוח צאצוד רשעים רככ וכו' כ"ס חרורכ זו יודעת דח ויודעת שחמרר חורכ שכאדס יורש אח אשחו וגס כודיעוכ נדוי חכמי ישראל כגון בר' מתחיה וכ"ר צרוך עמודי עולם ועסה זוח חאשכ לח לחועלה עשאה כי למוח היחה עומדה ומכ נחה רוח מכ שנתנה לצן אחוחה ועליה נחמר חוי לרשע חוי לשכינו כי עצבה חלוק נעוריה ורעה לצריות היח וחח צרית חלקיה שכחה שפירשה מדרכי בגזירות לצור שגזרו ירושת אשחו לצעל. ואפילו לח נדרה ולח נשעכ אחרי שחכמים עשו חיזוק לירושת כצעל יש לעשת גדר צמה שנוכל ונוסרו כל כנשים ומי יחן ויהי מניעה חבילות ממנה כפרה וכו' ע"ש כנה חרחה עד כמה חרף אח חאשכ שהעצירה נחלה שכיח שייך ע"פ חחורכ לצעלה וכיח נחנה חוחו לצן אחוחה חף שלח נראה שכלכה בערכאות חלח שכחזיקה לעלמה מכ שלח שייך לה ומסרה לחחר וכ"ס להוליח כל מכ שיש לצעל שלח כדין שכיח מרשעת גמורה שאין לה כפרה עד שחחזור צכ.

כס"י ע"ל ידי ערכאות נקרא גם מעושה

ומעתה נחזור לנידון שאס עשחה חלכ דכחי גע לפעניד נקרה גע מעושה וסמוכין לדברינו נראה מגמ' כחוצות (ל"ג ע"צ) דפריך ממחי דמיחה חמורה דילמח מלקוח חמור דחמר רב חלמלח נגדוכ לחנניכ מישאל ועזריה [כוו] פלחו ללמלח וח"ל רב סמח צריה דרב חסי לרב חסי וכו' ולח שני לך צין ככחה שיש לה קצבה להכחה שאין לה קצבה ופי' כמפרשים ועיין ש"מ סס דלער של ככחה ללח הרף וללח זמן וקצבה גרע ממיחה וחין אדס מקבל על עלמו יסורין לסבול צלחי מוגבלים ולכן חמר חלמלח נגדוכ כוי פלחו דכוח ככחה שאין לה קצבה וח"ח לסבול וככ"י צנידון דידן כיון דחין לו קצבה ועל כל ימיו כוח מחוייב ליתן חוחו גזל שגזל ממנו כשופט שלח ע"פ חחורכ ודחי חינו מחויב לגרש עד שחפסיק וחצעל וחשיב מחשבה כרעה אשר חשבה ועשחה כצו ואפילו אס לח נכריח להחזור כל מכ שקבלה כצו וכוח לפי רחוח עיני כצ"ד חבל שחצעל ככל קודם ודחי שחחויבת, וגס שצכה"ג שמועל עליו עול החזקת חוחה וחח צעלה כשני

שחנשא לו וכיוצא בו לא יתנו לו חשב ולא יוכל לינשא כל ימיו וע"ד זה ודאי לא תקן רגמ"ה לעגן בעלה שהוא יעשו אותו לעבד עולם, ודומה זה ממש לגמ' גיעין (נ"ח ע"א) בבהוא דנחן עיניו בחשא רבו ושוליא דנגרתי כוכ פעם אחת בולרך רבו ללות חמר לו שגר לי חשקה אללי וכו' עד שאמר לו לגרשה וכלך הוא ונשאה וכיון שלא היה לו לפרוע חמר לו בה עשה עמי בחובך וכיון כס יושבים ואוכלים ושוחין וכואו היה עומד ומשקה עליהם וכיון דמעות נושרות מעיניו ונופלות בכוסיכון ועל אחת שעה נחחס גזר דין וככ"ג הניח משפט יפסוק שהוא חייב ליתן לה ולעבד לה שיהיה לה מכל וכיא חלך ותהיה עם אותו שנחכה עיניה בו ובכ"ד יכריחו בעל כמובן ולא ריחי להאריך ומ"מ לפענ"ד בדברים ברורים כמ"ש וכ"ש לפי ביאור מרן הח"ס ז"ל ובכ"ז.

תקנה להשליש גם ב"ד שיתנו לאחד שיתפשרו שניהם

ואם כל זאת בוספתי נקודה אחת ותקנה נוספת על דברת מרן הח"ס ז"ל שהוא תקנה לנשים ברואות בגט ואין זה נוספת על מרן הח"ס אלא שזה תקנה מה שא"ל לתקן ביצמה ולכן דחק רבינו מרן הח"ס ז"ל בנידון ידידי ודברתי עם גדולי המורים והסכימו לזה והוא, דמרן הח"ס כתב שיתירו לו ב"ד לינשא ויקחו ערבות ובעמות ובשבעה וחמש שמיד שחתרלה היה אח"כ לעמוד לפני ב"ד שבעירם או המרולה לשניהם מחויב הוא לעמוד וככל היוצא מב"ד יעשה ויחלוץ וכחם א"ל בתקנה אחרת אבל בנידון דידן אפשר מיד להשליש בגט ביד שליח ב"ד ושלא ימסור השליח בגט עד שחמוד בדין וכל מה שיוציאו בב"ד ויפסקו בעניינים כן יעשו והרווחנו עוד בזה דמלא באמת שהוא אינו מעכב ואינו מעגנה כלל שהרי הוא מוסר בגט לשליח ובידה לקבל בגט בכל עת שחלה רק שצריכה לעמוד לפני ב"ד ומיד שחקבל פסק בב"ד ימסור לה השליח בגט ואם לא חלה לעמוד לב"ד אז היא מעגנת עצמה ולא בעל מעגנה והוא בעצמ"י ענה נכונה ואם לא חלה אז פשוט שאינה יכולה לעגן את בעלה ויכולין להחיר לו לינשא ע"י ק' רבנים.

לאחד חיחוס שערות בקשתי ומלאתי את שאכבה נפשי צו"ח המבי"ע (סי' רכ"א) שכבר עשו מעשה שהלעתי בס"ד וכיונתי לדעת הגדולים ולרוב חביבות דברי רבינו הגדול המבי"ע ז"ל אחתיק כאן קטעים מדבריו הקדושים וז"ל.

ראובן כי מוסר גע לשליח לכוליכו לאריסתו ששלחו לו שיתנו לו עשרים פרחים על הגע ורלכ לומר לשליח שימסרו ע"מ שתחן לו ככ' פרחים ואמר לו הכחם שסידר הגע לא תחנכו בתנאי אלא תמסרנו לשליח ותאמר לו שלא יתן אותו עד שיתנוע לו קודם ככ' פרחים ומינו צ"ד בשליח ומסרו לו הגע ואמרו לו הולך גע זה בלי שום תנאי כלל ותחמו בו כג' דיינים והלך בשליח וקבל המעות ונתן הגע ואח"כ באו קרובי האשכ ולקחו ממנו [המעות] בחזקה וכשהגיע הדבר למקום כתיבה הגע נסחפקו בלשון ונחלקו מה שאמרו להשליח ואם כי תנאי בדבר או לא ושאלו אם בעל הגע ששליח לא עשה כשליחתו ע"ש, והמצי"ע ז"ל בעל כיון דבשליח אומר שלא נתנו עמו אלא שלא ליתן הגע קודם שיקבל המעות וכוא כן עשה אלא שלאחר שנתן הגע באו הקרובים בחזקה וכו"ל ואמרו הכסף שקבל קודם נתינת הגע כה"ג בשליח נאמן שעשה שליחותו כי הוא יודע שלא נתנו עמו אלא שלא ליתן הגע קודם שיקבל הכסף אבל לא נתנו עמו שלא יתן הגע קודם שיבאו המעות ליד לוי המשלח אלא שלאחר שיתן הגע יחזור ויבא המעות ללוי וכוא נאמן על זה כדאמר צפ' התקבל דפליגי רב חסדא ורב הונא דבעל אומר לפקדון נתתיו ושליש אומר לגירושין דרב חסדא אמר שלישי נאמן ופסקו כוותיה כרי"ף וברמב"ם ז"ל פ"ב וכתבו החוס' דאפילו אמר שצפני שני עדים נתנו לו לפקדון שלישי נאמן דעליו סמך וכתב הרשב"ה ז"ל כעטם דכיון שכיב יכול השליש למסור לה ותלך ותנשא בו הוא מאמינו ואפי' במקום עדים, וגם הרא"ש ז"ל הביא דברי החוס' וכן באדם וחוה (נתיב כ"ד ח"ג) ובאריך שם עד כמה נאמן השליש אי רק עד נתינת הגע או גם לאחר נתינת הגע ע"ש.

מבואר מיכו דעל עלם העלכ שנתנו הגע להשליח ויחזיקו בידו עד שיתנו לו מה שמגיע לו זה מותר לכתחילה ולכ"ע ואין בזה שום ס"ד וכו"ה שיש בזה איזה ענין של עיכוב הגע וכיוצא בזה ולכן נידון דידן נמי אס' אין דרך אחר שיכולין להתפשר וכיא לא רולכ שיעגן אותה אז ימסור הבעל גע לצ"ד או לשליח נאמן שיתן הגע לאחר שיתפשרו ע"פ ד"ת ואם לא תרלכ האשכ ולא חסכים לילך אז אין הוא מעכב אותה אלא היא שאינה רולכ בגע ולזה כ"ע מודי דשפיר דמי ושמתחי בעל כל בון שמלאחי לי און מרבינו הגדול המצי"ע שכבר עשו כן הלכה למעשה ליתן גע לשליח שלא ימסור הגע עד עד שהשמע לצ"ד ותעשה כרלונם וז"פ מאד בס"ד.

בחק שתקנו שבתי משפט יכריחו בע"י ישראל לגרש הוא נגד התורה
והגם במ"ל לכו"ע

עוד רגע הדבר במה שז"ל ח"י בני חורב מישיבות ובראו לי מה שלאחרונה
פעלו ח"ל הממשלה שבבתי משפט של הממשלה יחסרו במחסר לבעל
שחינו רול"ה לגרש את השחור ורול"ה לענגה ואם בעו"ד שלה יביא מכתב מרוב
או ב"ד שבעל מסרב לגרש אז בבית משפט יכריחוהו ויחסרוהו או באופן
אחר עד שיגרש את השחור או שיהי בבית האסורים וגם אמרו לי שכבר
הניחו הצדק אחד בבית הסוהר ובראו מכתבים מרבנים וגדולי ישראל נגד
המחסר ובאו לשאול חו"ד מה אומר בזה.

ולפענ"ד כגם כי כנראה שאותן שפעלו לחקן ולהכניס בבית משפט להם חק
כזה כוונתם הייתה לעוצה שיביא לעוצה נשי ישראל נגד הבעלים
המעגנים אותם מ"מ ח"ו לסמוך על זה, ח"ה שכרי כבר הבאתי מהשנ"ץ
והרשב"ח שאין לעשות ולסמוך על דיני עכו"ם כלל בזה ובפרט בעניני
נשים, אמנם כנראה שפורכי החק הזה כוונתו בזה למע שאמרו בגמ' (גיטין
פ"ה) דחנן כהם גע מעושה בישראל כשר ובעו"כ פסול ובעו"כ חובטין אותו
ואומרים לו עשה מה שישראל אומרים לך [כשר]. אמר רב נחמן אמר שמואל
גע מעושה בישראל כדין כשר שלא כדין פסול ופוסל ובעו"כ כדין פסול
ופוסל שלא כדין אפי' ריח בגע אין בו ופריך מה נפשך אי עו"כ בני עשווי
נינבו איחכשורי נמי ליחכשר אי לאו בני עשווי מיפסל לא ליפסל אמר רב
משרשיא דבר חורב גע מעושה בעו"כ כשר ומה טעם אמרו פסול שלא ח"ה
כל אחת ואחת הולכת וחולכת ע"מכ בעו"כ ומפקעת ע"מכ מיד בעלה, ופריך
אי הכי שלא כדין אפי' ריח בגע אין ונכוה כשלא כדין בישראל ומפסיל נמי
ליפסל ח"ה ח"ה דרב משרשיא בדוחא היא ועמא מאי כדין בכדין דישראל
מיחלף שלא כדין בכדין ישראל לא מיחלף ע"כ.

והנראה דכ"י פועלי החק השבו שכיון שיתקנו חק זה באופן שלאחר שיבאו
מכתב השופט והבית משפט יתערבו ויחסרו אותו וכיולא בו ממילא
הוא בכלל דין זה שבעובדי כוכבים חובטין אותו ח"ל לפענ"ד פשוט שהוא
טעות ומה שאמרו ובעו"כ חובטין היינו שכל ע"ה שיביא דבר כזה ביד
הב"ד לומר לעכו"ם דח"ה מה לעשות ואפי' הכי הדבר קשה מאד ולא ר"ל
לקיים דבר זה וכמה לוח רבינו כר"ש ז"ל דחנו אין מעשין כלל מחשש
ממזרות, ועיין אה"ע"ז (סי' קל"ד) ובפ"ח"ש שם בשם הרדב"ז (ח"ה סי' ב'
אלפים ל"ה).

משנה גמ מעושה בערכאות הלכות מא

ומיהו נידון דידן לכ"ע לא מהני דהתם עכ"פ העכו"ם עושה מה שהישראל אומר לו אבל כאן שחקקו חק כזה וכעו"ד שהוא מילג את האשה במקש מהשופט שיקיים את החוק כזה שיש בחוקי המדינה לעשות את הבעל לגרש ונמלא השופט אינו עושה מה שישראל מלוכו בפקידת הרב אלא בפקידת החק של המדינה ואפילו יראה השופט בעול או סתם לא יראה יכריחו החוק לככריח [והבאתי ראי' לדבר זה וקל"ת ראי' עוד מהחזן המכה המחויב מלקות שאתה מהדיינין מונה לו ומלוויכו לכלקות וכל זמן שמלוויכו הרי הוא ברשות צ"ד ובמלותו ואם את תחת ידו הרי עשה מלותו ופטור אבל הכה מכה אתה שלא בלויי דיין ולא אמר לו לכלקות והוא את תחת ידו הרי הוא בדין רול"ת ואם הי' במזיד הרי הוא רול"ת במזיד ואם בשוגג הרי הוא גולה הרי דכדבר לריך להיות דוקא בלויי וכן צדין העכו"ם לריך לעשותו דוקא משום לויי הצ"ד ישראל] נמלא זה שעושה משום שהחוק מכריחו לעשות ולחצוה ולבאסר את הישראל או מהמת רשות של השופט שנוח את הישראל ורול"ת ממילא לאסרו וכאן יש לו סיבה שיכיה שופט לזק וישמע להעו"ד ולאשחו הלנועה וככשרה העגונה וינקום בישראל זה נקמת רשעו הרי זה ממש ממש גע מעושה מעו"כ שהוא פסול דאורייתא. ואשה שקבלה גע כזה אפילו ריח בגע אין צו ואם נשאת בגע כזה הרי בנינים ממזרים מדאורייתא ולריך לככריז עליכם וזה לפענ"ד ברור מאד.

ובדרך צדיחותא אמרתי שהם מפרשים המשנה האשה נקניה בשלש דרכים וקונה את עלמה בשתי דרכים בגע ובמיתח הבעל והם מפרשים בגע שיגרש או במיתח הבעל שאם לא יתן גע יכריחוהו במאסר ועוד ענויים עד שיקיימו צו במיתח הבעל ח"ו.

וחנה בעלם הענין ח"ו לזולל בני וננות ישראל הכשרות ואדרבה הניי מלער בלערן וכבר בארכתי בזה צכמה מקומות וכתבתי קונט' מיוחד על זה במקל"ת אשר לועה פה ויש לעשות הכל בדרך כשר ולסדר העניגים ככל האפשר לעובת כלל ישראל וי"ר שיתן בלב בני וננות ישראל אהבת ה' וידורו באהבה ואחוב ושלום ורעות עדי יבא ינון ולו יקבה עמים.

ובזה הניי ידידו דושכ"ת המצרכו בצרכה ללא ורכב על דבר אמת המלפח לישועת ה' כהרף עין בלב ונפש.

משנה דקמן

סימן ג

בענין גם מעושה ע"י החוק שחקקו במדינת נ"י וכן במדינת קאנאדא

אחדשכ"ת, קבלתי את המשלחה שלח (עש"ק) צענין כגע מעושה שחקקו במדינה נוא יארק (ואולי צסיוע אנשים שכיח כוונחם לעוצה) חוק בלתי חוקי ע"פ החורב ולא ע"פ חוקי המדינה ח"ו לפקר את דיני תורחיו הקדושה ולהחליפם בערכאותיהם אשר תללכ און צשמו וצפרט צעניני אישוח אשר כל המשנה כולד ממזר ולא מיציעו לר"מ (גיטין כ' ע"צ) דאמר רב המנוח משמיה דפולח אומר כ"י ר"מ כל המשנה ממעטע שטצטו חכמים צגיטין כולד ממזר אלא אפילו לרצנ דאנ קיי"ל כרצנ (ועיין רמב"ם פ"ז מהל' גירושין כ"ז וצטוש"ע ח"ע ס' קמ"צ ס"ז) וכנה להאריך צזה למחר וגם אני כחצתי קלה צזה צהשוכה קלה צאריכות זה זמן כרצה להכריג מהאניחוד וכחצתי עוד כשחקקו חוק כעין זה לפני כעשר שנים ואמרחי אז שזה יגרום ח"ו להחערצות להשופטים צדיני ישראל.

ודעת העיקר צזה כ"י אפילו יעשה השופט כדינו וצדק וכגון שיפסקו לו כצ"ה, מ"מ כיון שהוא עושה עכשיו מלד החוק של המדינה ולא מלד כצ"ו של כצ"ד וא"י לא כ"י חוק כזה לא כ"י עושה כן כ"י זה המעשה שלו מלד החוק של המדינה ולא מלד כצ"ד של ישראל אומרים לו ככה ונעשה שלוח צ"ד אלא הוא הממונה על החוק ועושה ע"פ החוק של המדינה ממילא זה כגע מעושה הוא ע"י עכו"ם ופסול לכ"ע וכולד ממזר, וכן כל מה שחול"א או כול"א כהשכ מצעלה צעניני ממונות שלא ע"פ החורב כן צמונות כצנים וצנות וכן לעלמה כ"י זה גזל צידה וכל המסייע צדצר זה או מיטץ כ"י הוא חצר לאיש משחית ומסייע לידי עוצרי עצירה ולגזול ממון ישראל ע"י עכו"ם. וכגם שרחיחי לכמה ואפילו מרצנים גם צזה שלא כצ"ו עלם כדין וחשבו שלצקש צמונות עבור עלמה או הילדים מותרת ע"י הערכאות וזה טעות מוחלט דאפילו על ממון כקל אסור לילך לערכאות אלא לדיני ישראל. ואם הלך או הלכה כ"י הוא צלל מוסר ממון, אלא שאז יש חילוק שאם קבל רק מה שמגיע לו כ"י עבור עצירה ומה ששעה עשה וכממון שלו הוא ואם קבל יותר ממה שח"י צ"ד ישראל מחייבו כ"י הוא אללו גזל.

ואין לך שום עזירה גדולה כזו שהרי קיי"ל דמשבעלו הסמוכה ובעלו
 הסוכרין אין דנין דיני נפשות ואפי"כ במוסר מלוב לבורגו כל מי
 שיכול לברגו קודם שמוסר. והאשה שהולכת בערכאות או בעל אס הולך
 בערכאות בלתי רשות ב"ד ירא כ' הרי יש להם דין מוסר שמבואר בעוש"ע
 ח"מ סי' שפ"ח ס"ע דכל המוסר ישראל ביד עו"כ בין בגופו ובין בממונו
 אין לו חלק לעוכ"ב, ומדין חורב כ"י מותר לברגו המוסר קודם שימסור
 אלא כשאמר הריני מוסר פלוני בגופו או בממונו אפי' ממון הקל החיר
 עלמו למיחב ומחרין בו ואומרין לו אל תמסור ואם בעיז פניו ואמר לא כי
 אמרנו כיב מלוב לבורגו וכל הקודם לברגו זכב, (והוא מדין רודף).
 והוסיף הרמ"א בשם כ"כ פ"ח דחובל שאם לא כיב פנאי לכהרות בו לא
 כיב לריך כהרחה.

ולמודעי אני לריך ומלוב לפרסם שיש כמב ואפי' בני חורב שחושבים שאם
 ב"ד מחירין לילך לערכאות בלי להזמין בלד בשני לד"ת, אז
 היחר הוא ולכן שאלין את מי שהוא לפנים מה יעשה וכו' ואמר לו נא אס
 אין ברירה לך לבית משפט וכו' חושב שכבר ילא זכב אבל זה אינו אמת כי
 אין ב"ד בעולם שיכולים לעקור דיני חורב ומלוב המפורשת בחורב אלא
 המשפטים אשר חשים לפניכם ובהליכה לערכאות מייקר אלילים שלהם
 ואין שום ב"ד שבעולם שיכולים להחיר לבני ישראל לקבל עליכם משפטי
 עכו"ם ודיניהם ואפילו שני בע"ד מסכימין ג"כ כי החורב אינו מסכמת
 וכבר בבחתי תשו' הרשב"א והתשב"ץ זכב, ויחר ב"ד אינו אלא כשאחד
 מסרב לבא לדין ולאחר שהזמינוהו ג"פ וחרו בו אז מחירין להשני לילך
 במקום שיכול להוליח דינו וגם אז אס הוליאו ממון שלא כדין מבבע"ד
 המסרב לריך להחזיר אותו ממון וגזל הוא בידו ולא החירו לו ב"ד לילך
 לערכאות אלא להוליח את שלו ולא לגזול משל אחרים וז"פ וכחבתי את זכ
 שברבב פעמים כנרדף נעשה רודף אח"כ בערכאות. וגם זה לריך לפרסם
 ולכן כל שאחד מן הבלדים הלך לערכאות בלי הזמנה לב"ד בלד בשני כגם
 שיבא ויאמר שזכ החיר לו או לה ללכת לבית המשפט כו"ל לכל הפחות בגדר
 אומר מותר ודינו כשוגג או קרוב למזיד באיסור חמור שחיר עלמו למיחב
 ובאיסור שאין לו חלק לעוכ"ב ויש להסביר זה.

בקיצור אין לשום בית משפט להחערב בדיני ישראל ולפי שנמדינה זו
 היסוד שנתיסד עליה דיני המשפטים שלהם שלא לערב בענייני הדת
 (סעפרעטשאן אף סעטיע וכדת) אס יסבירו להם שזכ נגד דת ודאי

יחזירו מזכ ואם לא אז לריך ליקח החוק הזכ לבית משפט בעליון שלכם שיבעלו אחו ויקחו עו"ד להציג את הדת לפניכם שזכ נוגע לדת ישראל, ואם בכל זאת לא יחזרו אז נכיח חייבים להכריז על בניכם שיוולדו לנשים שנחגשו ע"י עשוי השופטים וערכאות שלכם שהם ממזרים ויהי ח"ו חורבן גדול ונורא וילערכו לעשות רשימה מהגיעין בכל המדינה, וספרי יחום וגם להזכיר רבני ארץ ישראל לדוק אחר כל הגעין הבאים מארצ"ב וקאנאנדה, וגם בכל העולם אם תרצה גרושה להחחחן שילערכו לדוק אחריה ולהביא ראיות שלא נחגשה ע"י כפיח מלרית. ובינתיים גמי אם כבר נעשה מעשה מי שיודע שנעשה גע כזכ לריך להזכיר על האשה לחזור ולקבל גע כהלכה בלי עשוי השופט ואם לאו ח"ו בניח יהיו ממזרים ויפרסמו בין אנשי שלומינו שלא ישאו גרושה כזו בשום פנים בלי גע כשר. ומרגלח בפומי בדרך רמז חז"ל דרשו וילחכ ויחחכ מקיש בוי' ליחחכ וילחחכ לבוי' וכשנושאין הם מחנין חנחי כדת משה וישראל, וכמו זכ כן זכ הכל רק כדת משה וישראל ואם כשנושאין כולכין לרב ילכו לרב שמחגרשין כדא כן דא ושלוס על ישראל,

ומי ששמו שלום יברך את עמו ישראל בשלוס מעתה ועד עולם, דברי אדם מועט לעולם שבור ורלוץ המחחנה על לרחן של ישראל המלפכה לישועת ה' כהרף עין דושה"ע מוקירו בלתי מכירו, בלב ונפש

מנשה הקמון

לאחר חיתום שמרות

נבנם אלי אחד מגדולי חכמי הכולל בשיבתנו הקדושה ועיין בחוק בענין ובראה לי שנוסח שהלניע מעכ"ת כתב חז"ל אהחמ"ע וכו' לכן אנו מבקשים ממשלת נוא יארק להפר החק החדש ולשחר עם החק הישן אשר יש לו הסכמות הגדולי הפוסקים של אז.

ועמדתי משחומם אי פליעה בקולמם יש כאן ולא דקדק בו או בכוננה, ובחמה כי ח"ו להשחר החוק הישן ואדרבה ישן מפני חדש חוליאיו, ושניכם כאחד פסולים, ובחמה כי אז כשעפלו בחוק הראשון דברתי אז עם העו"ד בזמנו שהוא ידידי היקר שלא לבקש חוק כזכ וגם עם שאר גדולי הפוסקים, וכחצתי אז קונע' מיוחד בשביל זכ, וכני שולח לו גם הקונע'

משנה גם מעושה בערכאות הלכות מה

כניל וגם בגאון ידידי' מוכ"ר משכ פיינשטיין ז"ל הי' נגד החוק הראשון בזמנו, וברי שלא הי' בהסכמת הגדולי הפוסקים, אמנם ברי עכ"פ עכשיו נחזרר מה שאמרו חז"ל בחכם עיניו בראשו והגם שאיני חכם אבל עיניו בראשו ושפיר ראיתי אז שהחוק הראשון בוליד אח השני וממנו ילא בעגל כזה וח"ו אם נשחוק ונסכים למקלח ברי הוא כחלי שיעור בכפירה כי חורת כ' חמימה משיבת נפש. ולכן ימחול נח על נוסח כניל ויקח הנוסח שיש שם השני אשר הביא שם אשר חתמו עליו ידידי' בגר"ש בירנבוים ולא יעב ימין ושאל.

ידידכם בלב ונפש.

מנשה הקמן

סימן ד

עוד בענין גם מעושה

עיו"ב זמן כחסד ורחמים התשני"ד בני יל"א

מחיי חיים יחתם לחיים את מע"כ כרכ"ג וי"ח וכו' כש"ח . . . שליט"א,

אחדשכ"ת זידידות.

שופט עממי הפיל עונש על הבעל ואח"כ ביטלו וגירש הבעל, אי היה גם

באשמורת כבוקר קמחי ומלאחי פאקסימאליה אשר שלח בענין גע מעושה
שיש רולים ליטב החק של המדינה החדש דלא נקרא גע מעושה
כי האי גוונא כיון שכשבעל ילך לב"ד ויגיד להם שהוא רוצה ליתן גע כדי
להליל ממונו שלא יפסוק עליו בית המשפט ליקח, וכב"ד יכתבו לשופט
ש"א לכופו ליתן גע וכשופט יבעל חיוב הקנס ולא מקרי גע מעושה.
ומעכ"ת דן חינוח במליאות שיביח כל החנאים אלו וכשופט יתחשב עם כל
זכ ושבעל ידע לפרש כל זכ ומיחו כרוב חנאים לא יתרו לזכ וגם יכיו
כמה נשים שלא יבקשו לזכ וגם מה יביח אם אותם שלא ידעו מדינים אלו
וסתם ילכו בע"כ ויגרשו נשותיהם, וגם מה שחרגון רבנים אחד בסכימו
על החק שהוא טוב כמו שהוא ויסמכו על זכ.

והגם כי הוא עיו"כ באשמורת כבוקר והאי גברא ערוך בערדת חי הנפש
ומלאכים יחפזון ואין הז"ג מ"מ אולי דוקא בזכות מלוב דרבים נזכ
בדין ומיחו יכיו דברי מעטים, ולעלם בענין הגם כי לך דבריו בכמה
ענינים ומ"מ כנראה ס"ל למעכ"ת דעם כל החנאים אלו אז יש מקום לענות
היש שרולים לחרץ, אבל באמת כי מעיקרא דדינא פירכא כי החנאים אלו לא
ייעילו לו כיון דעיקר הכתחלה מתחיל ע"י כפית השופט אח"כ לא יועיל
שום עונא ושום סברא בנידון דידן כיון שכמקור זה ממקור עמא
בערכאות, ודאי אם ה"י הוא והוא הולכים אל הב"ד וכו' מסכים ליתן גע
בלי לילך אל הערכאות קודם היינו דנים בכל אלו העעמים כי ידועים דברי
מכרי"ק ודעמי"כ דכל שנוחן גע מחמת שהוא מפחד מעונשים וכיוצא בו דלא
כוי מעושה ויש חולקין מ"מ היינו דוקא היכא דכוא מפחד מעלמו אבל אם

הוא זה לב"ד ומרוצה ונותן גע מחמה שכתובו לזה אין שום ע"כ ולכן כאן נמי אם היו נכנסים לב"ד והתפשרו בב"ד מעלמם בלי הלכה להשופע אז כ"י אפשר עכ"פ לפלפל שמה כה"ג כיון שמעלמו הלך והתפשר בגם שהוא מחמה סיבב לדידה שיש חוק של כפי' מ"מ אחתי לא כופין אותו וכ"י חלוי במחלוקת כנ"ל.

אבל היכא שכלכו כבר להשופע והשופע נ"כ להם להתפשר ולגרש ואם לאו ענוש יענוש אותו או שכבר העיל עליו קנס לפי החק שלו. כרי זה כפי' ואין נפ"מ באיזה אופן יכתבו בב"ד או בצעל ידבר כיון דעיקר הגדלתו וכתיבתו בב"ד הכל זה לאחר מעשה השופע כרי יש כאן איום השופע והערכאות וכרי זה גע מעושה וקולר חלוי בלואר בב"ד שיחירו גע כזה ואם תשא האשה בגע זה כרי זה גע מעושה וכבר הארכתי בזה בס"ד בחש' שכתבתי בענין זה י"ו חמוז התשני"ג לשופע עליון מנ"י והסברתי שם כל הענין ובבאתי מחש' ברדב"ז (ח"כ סי' ב' אלפים ז"כ) שכתב כללא דמילתא דכל זמן שאנשי השופע שם אע"פ שיאמר רוצה אני כמה פעמים כרי גע מעושה ואם אחר שכלכו אנשי השופע ונסחלק האונם שאלוהו אם תרצה לגרש ואמר רוצה אני בגע כשר, וקולר חלוי בלואר הכנס המסדר בגע כי הוא יודע אם נסחלק האונם או לא ויחוש לעלמו. ועדיין לבי מהסת בגע זה כיון שגילה דעשו בתחלה בעה שכיו אנשי השופע כששאלוהו כדיין אם הוא נותן בגע לרלונו והשיב ברלוני או שלא ברלוני אין לך מודעב גדולה מזו וכ"י ע"ש ובבאו דבריו להלכה בפח"ש בא"ע סי' קל"ד ע"ש.

ודגה פשוט דבנידון דידן לאחר שכלכו בערכאות אפילו יבאו כמה בתי דינין לא יואיל אח"כ אמירתו רוצה אני כיון שכל זמן שלא יאמר רוצה אני יכופו אותו ואפילו אם אמור יאמרו בב"ד ויתנו לו מכתב למסור לשופע שא"ל לו ליתן גע בכפי"כ והשופע יבעל החיוב קנס, הכה הוא חוכא ועלולא כי יודע שהשופע לא יבעל רק שיתן בגע ואם לאו לא יבעל שאם באמת יבעל הקנס ולא יחזור ויעיל עליו קנס למי יסכים הצעל ליתן בגע ומי יועיל החק אלא שזה ערמה ורוצה להערים ובב"ד וכל אחד ישקרו ויעשו עלמם מסייעים בשקר כדי לכופ אה הצעל, וזה פשוט מאד שאין זה מועיל כלל וכלל וזה גרע ממה שהוסיף ברדב"ז דאפילו כלכו כבר השופעים דהתם עכ"פ לא יחזרו עוד אבל כאן כרי החיק ביד השופע ולא מצעל רק שיגרש וזה הוא הכפי"כ ופשוט מאד ואין לריך לזה ראיות. וקולר ודאי חלוי בלואר בב"ד שיחירו א"ל לעלמא.

חילוק בין עבדים שעושה על דעת ישראל לבין שופט עבדים

ומה שרצה לומר שיחקנו שהשופט כשיביאו לפניו פסק צ"ד יגיד שהוא מבטל את מה שכחז ובעיל עליו ורק יעשה מה שכצ"ד מלוים אותו, זה פשוט הוכח וטולול, דממ"נ אם באמת יבעל אי"כ הבעל לא יחן גט כמו עד עכשיו ומי יכריחנו כיון שהשופט כבר ביטל את שלו ואם השופט לא יבעל אלא לערום על הבעל אי"כ כרי זה מעשה כפי' ופשוט שאם יש חק מדינאי לכופ אפי' ירצה השופט לא יוכל לבעל כמובן שוב ראייתי ליד"נ הגאון האדיר מוכ"ר יוסף שלום אלישיב שכחז להעו"ד ר' נתן לאוין שכחז כעין זה שמאחר שהחוק לא נברא אלא להגן על האשה שהבעל לא יעגן אותה מילתא דפשיעא הוא בבעל מסרב כה"ג לתת גט ובגלל החוק הוא מסכים לתת וכו"כ גע מעושה אלא שאני הוספתי קצת נופך על זה שהשופט חסור לו לעשות כן מפני החוק.

לבר ממה שכחצתי כבר עוד שם דכל שיש כאן ערכאות באמצע וזולתו לא הי' מגרש והחק הזה הוא חק מדינאי אי"כ עיקר הכפי' הוא ע"י המדינה וע"י השופט של המדינה ולזה לא מופיל כלל הא דינא שאמרו שכצ"ד אומרים לעכו"ם לעשות את הישראל שיתן גט דהאם העכו"ם ע"ד צ"ד עושה והוא שלוחם וכמ"ש החוס' דאין שליחותיהו דקמאי עבדין וככי כחבו להדיח החוס' גיטין (פ"ח ע"ב) ד"ה ובעובדי כוכבים חובטין אותו ואומרים לו עשה מה שישראל אומרים לך, דאין זה לפני עובדי כוכבים כיון דדייני ישראל מלוים לחובטו דאע"ג מומחין עלמן יחבטו אותו ולא יוכלו לזוות להדיעו לחובטו אלא כמו שפרי"ח ועו"כ חובטין אותו שאז כשר בזה הענין וכן פי' רב יבדאי גאון בהלכות גדולות וכו' אמר רב אסי מחני' אמר כן ובעו"כ חובטין אותו ואומרים לו עשה מה שישראל אומר לך ולא מה שאנו אומרים לך.

ויותר ציארו בדבר בחוס' צ"ב מ"ח ע"א ד"ה גע מעושה צסיפא מסיים וכו' ונראה לר"י דככי קאמר דבעכו"ם נמי כשר וכגון שאמר לו עשה מה שישראל (פלוגי) אומר לך וכן מפרש בהלכות גדולות וככי מוכח בחוספחא דקחני ובעכו"ם חובטין אותו ואומר לו עשה מה שפלוגי אומר לך משמע דעל פי ר' פלוני שהוא חכם חובטין וכשר הוא שהוא אומר להם לחובטו וכן משמע בירושלמי דגיטין דקאמר החס' רב אמר ישראל שפשה

משנה גמ מעושה בערכאות הלכות ממש

כמעשה עכו"ם כשר באומר איני זן ואיני מפרנס חנא ר' חייא עכו"ם שעשה כמעשה ישראל פסול ואפי' אמר איני זן ואיני מפרנס הדא מחני' אמרה כן ובעכו"ם חובטין אוחו ואומר לו עשה מה שישראל אומר לך ולא מה שאני אומר לך והא דאמר בגיטין (דף פ"ח) לפניכם ולא לפני עכו"ם כיון שהעיסוי על פי דייני ישראל לאו היינו עכו"ם ולפני עכו"ם היינו כשהעיסוי נעשה ע"פ דייני עכו"ם ע"ש. ומבואר דכל שדייני עכו"ם כופין ה"ז גט פסול וכאן העיסוי זה ע"י דייני עכו"ם וחק שלהם וא"כ פשוט דהו"ל גט מעושה ע"י עכו"ם והוא פסול לכ"ע. וגם הנה מפורש דמיירי בצעל שאומר איני זן ואיני מפרנס שיש דין לעשות בישראל ודו"ק.

שופט עכו"ם לעולם על דעת עצמו עושה

ועתה הגע עלמך אם לא יהיה חק כזה במדינה נ"י ויבא עו"ד או אשה חבא אל שופט מדינאי וחביא עמה מכחצ מצ"ד שהשופט יכה ויענוש איש מזרע ישראל פשוט שלא יעשה כן השופט ואסור לו לעשות כן ואם יעשה כן והצטל יעשה משפט כנגדו ענוש יענוש השופט הזה שהטיל קנס על אדם מאזרחי המדינה צלי רשות ומה לו להחערב בין דתי ישראל ובראי' שעד כאן לא היו יכולין לכופף והיו חייבין לעשות חק כזה דבלאו הכי לא יכול השופט לכופו ולקנסו וא"כ מה שהשופט עושה וכופה ומענוש וקונם אינו עושה כן בצביל שפלוני כדיין אומר לו לעשות כן אלא מפני שהחק אומר לו שבאופן שיבא קובלנא מאשה בדבר כזה יהא מוכרח לעשות כן מפאת החק וא"כ פשוט דזה עושה מה שאומרים לו עכו"ם וערכאות לעשות ולא פלוני כדיין.

ואביא לי ראי' ברורה לזה דלכאורה לריכא רבב הא שמעחא כולה דעכו"ם העושה על דעת פלוני ישראל הגע כשר והרי גמר' מפורשא (גיטין כ"ג ע"א) דאמר רב הונא דקטן וגדול עומד על גביו כשר לכחוב את הגע ואמר ליה רב נחמן אלא מעתה עו"כ וישראל עומד על גביו הכ"נ דכשר ומשני עו"כ לדעתיה דנפשיה עבד ועיין רש"י דא"ש"פ שהגדול אומר לו כן שמא הוא גמר בלבו לשם אחר והכי קי"ל ומעתה היאך אמרו כאן דישראל אומר לו והוא עושה הו"ל מעושה ע"י ישראל והרי עכו"ם אדעתיה דנפשיה קעבד, וגם מה שהביא ר"ח ראי' (נדף פ"ח) דאעו מומחין עלמן יחבטו ודאי יכולין ללוות להדיעו לחובטו לע"ג דאכה"נ יכול ללוות אבל דוקא ישראל שהוא צר שלוחות ועושה אדעת מומחין אבל עכו"ם אדעתיה דנפשיה

ענד ומאי ראי' לעכו"ם מישראל וכו' לכאורכ פליחכ עלומכ וסחירכ מפורשכ מגמ' כנ"ל ול"כ.

האמנם כבר הקשכ כר"ש בתשובכ חכ' דאמרינן עכו"ם אדעתיכ דנפשיכ קענד מכ' דנגמ' (ע"ז) ימול רופ' עכו"ם וכ' ל' מכוינ לשמ' וכעלכ דבר חדש דוק' דבר גדול כגון כחיב' כגע וכיוצ' שרריך לכוינ ככ"ג אפילו עומד ע"ג אמרינן אדעתיכ דנפשיכ ענד אכל מיל' וכיוצ' זו שכו' מיד שדיין מלווכו ועומד עליו ככ"ג עוש' על דע' כמל' גם עכו"ם.

ותמבואר מדברי בגמ' לפי פי' רבינו כר"ש דנפיין שני חנאים בעכו"ם ש' עוש' ע"ד ישראל א'ד שיכ' בישראל עומד על גביו ממ' דאל"כ אדעתי' דנפשיכ קענד אפילו דבר ש' עוש' בשביל ישראל. וכשני' שאפילו בישראל עומד על גביו ממ' מ"מ יכ"י דבר ש' עוש' מיד בשעת עמדו ולא ימשך ויק' זמן אכל באופן א'ר באמת עכו"ם לעולם אדעתי' דנפשיכ ענד אלא היכ' דכו' דבר קל' וישראל עומד על גביו ככ"ג אפשר שגם כ' אדעתי' דישראל קענד. אלא דלפי ז' פשוט דמ' שאמרו ש' עכו"ם מעש' ועוש' אדעתיכ דישראל ביינו דוק' בישראל עומד על גביו ואומר לו עש' כך ומכ' מיד על פני דיין אכל כש' שופט מל' ז' ודאי אדעתיכ דנפשיכ וכו' ג' מעוש' לכל הדעות זכ' ברור כשמ' לכל רואי אור.

וי"ד שזכ' לוכיב' שופטינו ככראשונה וליון במשפט חפד' ויזכ' לגמח"ט כמברכו בל' ונפ'.

משנה הקמן

סימן ה

איזו אישה רעה מצוה לגרש

כתב המחבר (א"כ"ע סי' קי"ע ס"ד) אשה רעה בדעותיה ושאינה לנועב כבנות ישראל הכשרות מלוב לגרש (ס"ו) יכול לגרש בלא דעתה, כג"כ ואפילו אין לו לשלם לה כתובת ונדונייתה אינה יכולה לעכב משום זה בגירושין אלא תתגרש ותתבע אותו מה שחייב לה (תשו' כרא"ש וריב"ש) וכו' ע"ש.

ולפום ריבוע נראה דכאי אשה רעה כוונתו למי שחמרו (יבמות ס"ג ע"ב) כיכי דמי אשה רעה, אמר אביי מקשטא ליב תכא ומקשטא ליב פומא. פרש"י פומא לקלל ולגדף עד זמן סעודה כדי לערו. רבא אמר מקשטא ליב תכא ומכדרא ליב גבא, פרש"י ומכדרא ליב גבא שלא לאכול עמו ומלערו. ואמר רבא שם אשה רעה מלוב לגרש דכתיב גרש לך וילא מדון וגו', וכדיאב הרמז"ס (פ"י מכל' גירושין כ"ב). ולזה כוון כב"ש (סק"כ) שכתב אשה רעה בדעותיה היינו מקשטא ליב תכא ומכדרא ליב גבא שהיא בעלת מריבוב מלוב לגרש אפילו בזיווג ראשון, וכ"כ בח"מ (שם סק"ד).

אמנם העור לא כדיא כלל הו דאשה רעה מלוב לגרש, ולי"ע כיון שכתובת כרי"ף וכרא"ש (סוף גיעין) וכרמז"ס ז"ל למי שמיטע העור. וכבר ראינו לרבינו כב"ח שחמם על העור בזה, ע"ש מה שחירץ. עוד הקשה כב"ח וכן הקשה כב"י וכדרישה חמ"ש העור דאם מלא בזה ערות דבר או פריעות מלוב לגרש אפילו בזיווג ראשון דכתיב גרש לך וילא מדון, וחמכו עליו שכהו קרא באשה רעה היינו שהיא רעה בדעותיה הו דכתיב, אבל במלא ערות דבר מקרא דכי מלא בזה ערות דבר וכתב לה ספר כריחותה (לפינן ע"ש).

ולפענ"ד איפכא יש להקשות, כיון דאשה רעה מלוב לגרש אפילו בזיווג ראשון, אי"כ אחאי לא עשו כן שהדיא שם רב דבוב קא מלערא ליב דביחכו ור' חייא כוב קא מלערא ליב דביחכו כי כוב משכח מידי לייך ליב בסודריה ומייתי ניכלה ח"ל רב ובה קא מלערא ליב למר, ח"ל דיינו שמגלות בננו ומלילות אותנו מן כחמא. ורב יבדכ מיקרי ליב לרב ילחק

צרי' ומוציא אני מר ממות אח באשכ ח"ל כגון מאן כגון אמך, ואפי"כ לא גירשו נשותיהם. ואם כה"ג מלוב לגרש אחאי לא קיימו המלוב של גרש לך, ועיין דרישכ סס.

עוד יש לדייק בלשון הרמב"ם והש"ע שכוסיפו בלשונם אשכ רעכ בדעותיה ובגמ' ליכא כלל חיבת בדעותיה רק אמר רבא אשכ רעכ מלוב לגרשכ. גם קשכ למכ כלל הרמב"ם אשכ רעכ בדעותיה עם אשכ שאינכ לנועכ כצנות ישראל ככשרות דכני חרי מילי ניככו, דאשכ שאינכ לנועכ היא מכ שזכר בשלכי גיעין צברייתא וכמ"ש כ"כ סס (ועיין ביאור בגר"א), ואשכ רעכ היינו מכ שמבואר בגמ' יצמות (דף ס"ג), והרמב"ם כללינכו וערבינכו יחד (ועיין ע"ז סק"ז מש"כ בזה) ועיין לח"מ וכולכו חמכו למכ כביא קרא דגרש לך ולא הקשו למכ ערבינכו יחד דאשכ רעכ בדעותיה לכאורכ מיירי בלנועכ וכשרכ ולמכ ערבינכו עם כאינכ לנועכ. ועוד, למכ על שניכס כביא קרא דגרש לך, וז"ע כל זכ. עוד יש לדייק מכ שכחכ ושאינכ לנועכ כצנות ישראל ככשרות מלוב לגרשכ, ולשון כצנות ישראל ככשרות אין לו מובן וכול"ל ושאינכ לנועכ, דודאי כיון שאינכ לנועכ אינכ כצנות ישראל ככשרות, וכני חיבות כצנות ישראל ככשרות נראים מיוחדים לכאורכ.

והגלפעינ"ד בחרי אנפי, או יאמר דבאמת לא מיירי הרמב"ם מסתם אשכ רעכ בדזיווג ראשון שנוי המשלח וכמ"ש סס שלכי גיעין וכמ"ש בעור, אלא דכרי אפשר שיכ"י אשכ שמחנהגת כנשים ככשרות אבל בדעותיה כרי יש לכ דעות נפסדות וכשקפכ מקולקלת, ואשכ כזו כגם שמחנהגת כשורה ובזניעות אבל כיון שדעותיה רעות ומקולקלות מלוב לגרשכ, דשאני מיונה דמשכ וכן בשאר ענינים. ולכן שפיר הרכיב הרמב"ם כני חרי אשכ רעכ בדעותיה ושאינכ לנועכ דחרוייכו חרבות רעכ כס צבית, ואמר ומלוב לגרשכ. אבל אשכ רעכ סתם אבל היא לנועכ ודעותיה נכוונות ליכא מלוב לגרשכ, ולכן שפיר כני חנאי דכיו לכס נשים רעות אבל לא בדעות, ולכן סבלו ולא גרשו.

האופן השני ללפענ"ד דכרי באמת מיירי באשכ רעכ שכיח בעלמ מריבכ אלא שרמב"ם מפרש כגמ' יצמות כנ"ל בזיווג שני ולא בזיווג ראשון, ובזיווג ראשון אפילו היחכ אשכ רעכ מ"מ שנוי המשלח וכדעת כני חנאי ואמוראי שסבלו מנשותיהן ולא גרשו, ולכן אפילו אינכ מחנהגת כצנות

ישראל כלנועות וכשירות חלה היא רעה צדעותיה, וכרי אמרו חיזוכי אשכ כשרה כל שפוש רלון בעלה. וזו אינה עושכ רלון בעלה, איכ אינה כבנות ישראל כלנועות וכשירות. ולא מיירי כאן מזנות וערות דבר דזכ כבר ציאר בכלי כ"א שם צמ"ש ולא יגרש אדם אשחו ראשונה אח"כ מלא צב ערות דבר שנא' כי מלא צב ערות דבר, ואין ראוי לו למכר לשלוח אשחו ראשונה. וא"כ לענין אשחו ראשונה צפי דוקא ערות דבר אפילו לרמזים ז"ל. וכוסיף רמזים אכל שניה אם שנאה ישלחנה, וע"ז כתב (כ"ב) אשכ רעה צדעותיה, כלומר דאשחו שניה אם שנאה ישלחנה, ועתה מבאר רמזים בגדר דאשכ זו וקאמר אשכ שרעה צדעותיה ושאנינה לנועה כבנות ישראל כשירות וכוא מילתא חדתא, כלומר אשכ שרעה צדעותיה ושאנינה לנועה כבנות ישראל כשירות ואין זה שכיח פרולא בזנות דזכ כבר כתב בכלכח אי' אח"כ מלא צב ערות דבר, וכאן (כ"ב) מיירי באשחו שניה ורק שרעה צדעותיה ואינה כבנות ישראל כלנועות וכשירות מלוב לגרשה.

ולפ"ז מיושנה קושיא הלח"מ למכר כביח מקרא דגרש לך ולא כביח קרא דערות דבר, דבעל' כ"א שמדבר באשחו ראשונה מביח קרא דערות דבר דהסם מיירי מערות דבר, אכל בעל' כ"ב לא מיירי אלא מאשחו שניה ולא מיירי מפריעות בזנות. ודלח כ"ב שמיירי כאן בזיווג ראשון אלא כדעת הטור דזיווג ראשון אינו מגרש אח"כ מלא צב ערות דבר, אלא דמכ כרמזים כוסיף אשכ רעה מיירי באשחו שניה ודו"ק.

אלא דאכתי פש לן ליישב מכ דאיחא בגמ' פירובין (מ"א ע"ב) ג' אין רואין פני גיבנס ואלו בן דקדוקי עניות וחולי מעיים וברשות וי"א אף מי שיש לו אשכ רעה, ואידך אשכ רעה מלוב לגרשה, ואידך זמנין דכתובתה מרובה אי נמי דאית ליה בניס מינה ולא מלי מגרש לה, למאי נפ"מ לקבולי באהבה. ולכאורה משמע אפילו אשחו ראשונה דסתמא קאמר, וי"ל דבשניה דוקא קמיירי דזיווג ראשון כבר אמרו בגמ' גיעין דשנוי כמשלח וא"א לגרשה וע"כ דמיירי באשכ שניה.

אמנם הטור מפרש דבגמ' גיעין ובקרא דכי יקח איש אשכ ובבעל מיירי בזיווג שני דוקא, שכרי נחלקו כהם צ"ש וצ"ב ור"ע, צ"ש סברי ערות דבר ממש וצ"ב סברי אפילו בקדיחה תבטילו ור"ע ס"ל אפילו מלא אחרת נאכ כימנה, ובגמ' מסיק שם דזכ דוקא בזיווג שני אכל בזיווג ראשון שנוי כמשלח, וא"כ מהאי קרא דכי יקח לא ילפינן זיווג ראשון כלל שכרי מוקי לה

לכאי קרא דערות דבר ציווג שני וערות דבר לאו דוקא, ובציווג ראשון אין למכר לגרשכ דאמר ר"א כל המגרש אשתו ראשונה אפילו מזבח מוריד עליו דמעות, ובציווג ראשון אין לו לגרשכ אלא אם מלא זכ ערות דבר או פריעות דכתיב גרש לך ופירושו כיון דבעור ס"ל דערות דבר דכתיב בקרא לאו דוקא שכרי קיי"ל כז"כ דאפילו בקדיחה תבשילו. ולכן ס"ל דציווג ראשון שמלוב לגרש כשמלא זכ ערות דבר או פריעות הוא משום גרש לך וילא מדון, דקרא דערות דבר דרשינן אציווג שני ודו"ק.

ולפ"ש מיושנת קושית כז"י וכרמז"ס וכעור וגם קושית כז"ח וכפרישכ וגם קושית כלח"מ, ודו"ק כי זה לפענ"ד נכון.

ומז שנראה עוד לחדש מה שאמרו בגמ' פירובין ואידך אשכ רעכ מלוב לגרשכ ואידך זמנין דכתובתה מרובכ חי נמי דלית ליכ זניס מינכ ולא מזי מגרש לכ. ויש לדייק בשלמא כתובתה מרובכ מה לו לעשות, אלא יש לו זניס מינכ אמאי לא מלי לגרשכ כיון דמלוב לגרשכ יגרש ומה צרך שיס לו זניס מינכ. ובכתובתה מרובכ נמי יש להקשות אמאי אינו יכול לגרשכ לפ"ד כר"א"ש וכריז"ש ופסק ברמ"א דאפי' אין לו לשלם לכ הכתובת ונדונייתה אינכ יכולכ לעכז משום זכ בגירושין אלא תהגרש ותחבע אותו מה שחייב לכ. א"כ כתובתה מרובכ צידו לגרשכ ותחבע אותו א"כ. אם לא שנכריח מכאן דלא ככר"א"ש אלא ככרי"ף וכרש"א (תשו' אלף רנ"ד) שכתב שמעתי משם בגאון שאין אדם לרשאי לגרש את אשתו אם אין לו לפרוע כתובתה כן מלחחי לרב אלפסי בתשובה. ולכאורכ חי' מכאן קושית לדברי ברמ"א. וכפר"ח (א"כ"ע שס) כאר"ך, ובקשכ לעלמו מהא דתחנני צידי לא אוכל קום זכ אשכ רעכ וכתובתה מרובכ, לא למימרח דלא מלי מגרש לכ בע"כ אם אין לו לשלם הכתובת אלא דמסתמא איכו לא צעי לגרשכ כדי שלא ישאר חוצ כתובתה עליו כל הימים, ע"ש מה שכאר"ך. ופלא שלא רבגיש זכא דעירובין דמשמע לכאורכ דלא מלי מגרשכ ממש.

איברא דתקשכ כא גופא על כרי"ף וכרש"א (בתשובה כנ"ל) דכזיא ראי' שאין אדם רשאי לגרש אם אין לו לפרוע כתובתה מדתנן לקחכ חייב לרפאותה, ואם אמר כרי גיטכ וכתובתה ותרפא את עלמכ רשאי, אבל שלא בכתובתה אינו רשאי ע"כ. ולמה לא נקט ראי' זו דעירובין דלא מלי מגרשכ בכתובתה מרובכ. ול"ל דכיינו עעמא משום דלא צעי לישאר בעל חוצ לכתובתה כל הימים. וכמכרש"א (ח"א פסחים קי"ג) פי' דלא מלי קאי

בגירושין, נראה נמי לכאורכ דס"ל דמוחר מלד כדין רק דלא מלי קאי בגירושין. ואי נימא כדעת כרי"ף כי אחי שפיר מאד.

וחשבת דרכי ואמרתו לחדש לפמ"ש בגמ' (פסחים פ"ז ע"א) ח"ל הקב"ה לכושע הנביא לך קח לך אשה זנונים וילדי זנונים וילך ויקח את גומר זה דבליס וילדכ לו את יזרעאל ואת לא רוחמכ ואת לא עמי, ח"ל הקב"ה לא כי לך ללמוד ממשכ רבך שכיון שדברתי עמו פירש מן האשה אף אהב גדול עלמך ממנה, אמר לו רבש"ע יש לי בנים ממנה ואין אני יכול להוליאה ולא לגרשה. ולכאורכ כיון דאשה שאינה לנועה כבנות ישראל ככשרות מלוב לגרשה ח"כ אמאי אמר הנביא אין אני יכול להוליאה ולא לגרשה וכלוא מלוב היא לגרשה כיון שכיחה אשה זנונים. ומוכח מכאן דאפילו אשה שמלוב לגרשה כיינו דוקא כשאין לו בנים ממנה, אבל אם יש לו בנים ממנה ליכא מלוב לגרשה ואפילו אינה לנועה כ"כ שברי הכא גם תחתיו נמי לא כיחה מתנהגת בלניעות מדאמר לו הקב"ה ומה אהב שאשתך זוכה ובניך בני זנונים ואין אהב יודע אם שלך בן אם של אחרים בן כך ישראל וכו' כרי שבי ספק אם בניו הם אלו או לא וע"כ שלא כיחה מתנהגת בלניעות גם תחתיו. גם בלשון בקרא יש לדייק שכתב ותבר ותלד לו בן ויאמר כי אליו קרא שמו יזרעאל וגו' ותבר עוד ותלד בת וגו' ותבר ותלד בן וגו'. וכנה בראשון כתיב ותבר ותלד לו בן, ובשנים אחרונים לא כתיב לו שאלו לא כי ברור שכם שלו, ואפ"כ לא יכול לגרשה.

ויחי לכאורכ מוכח חידוש גדול, דביש לו בנים אפילו זיווג שני ואינה נוכחת בלניעות כבנות ישראל ככשרות מ"מ אין להוליא או לגרש ועכ"פ ליכא מלוב לגרש, ויכ"י מזה נפ"מ גדולכ אפילו בזמ"ז דאין מגרשין בע"כ מ"מ לגבי כיכי דאיכא מלוב לגרש וכופין אפילו בדברים עכ"פ, מ"מ כיכי דאיכא בנים אין לגרש.

וקצת כי נראה דבגמ' (נדרים ס"ו) פותחין לו לאדם בכבוד עלמו ובכבוד בניו אומרים לו אילו ביית יודע שלמחר אומרים עליך כך הוא ווסתו של פלוני מגרש את נשיו ועל בנותיך יהיו אומרים בנות גרושות בן מה ראהכ (נ"א ראה באמן) אמן של אלו להגרשה, משמע דיש בזכ משום כבוד ולעז לבניו, ועיין מהרש"א (ח"א פסחים פ"ז כג"ל).

ודע דכרגע נפל בלבי לדייק מה שאמרו בנדרים ועל בנותיך יהיו אומרים בנות גרושות בן, ולמה לא יאמרו בן גם על הבנים. וי"ל לפ"מ דאמרי

חינשי רחילה צחר רחילה חללה וכאמכ כן צחכ. ומכ רחכ חמן של חלו
 לכחגרש דודחי לח הי' צעלכ מגרשכ חלמלח מלח צכ ערות דבר או דבר
 מגונכ, וזכ קלון לצנחתיכ. ועיין משנכ הלכות גדולות (נדריס חות כ"ד)
 ובקמח סולח (סס). נמלח לכחורכ דאפילו היכח דבידו לגרש מ"מ לח יוכל
 לגרש כשיש לו חשכ ובניס שלח יוליח עליכס לעז.

ובזה יש לפעני"ד ליישב קלח מכ שכקשכ חלמיד אחד חמכ שכשיצ כושע
 שיש לו בניס ממנכ ולח יוכל לשלחכ, וכלוח משכ רבינו נמי הי' לו
 בניס ואפי"כ צדל ממנכ. ולכני"ל י"ל דמשכ רבינו לח הי' לו רק בניס,
 ובבניס לח חיישינו, חכל צכושע הי' לו צח וחש לזילוחח וק"ל. ובר מן דין לח
 קשכ ממשכ דככל ידעו וחולי צחמח מכחי עעמח דברו צו חכרן ומריס וכ'
 כעוב יכפר.

ובזה שכחצחי נרחכ לפרש לשון כגמ' (יצמות ס"ג כני"ל) דחמר ר' חייח די
 לן שמגדלח חח בנינו ומלילחן מן כחעח. וכנרחכ דחי קשכ לי' למכ
 חינכ מגרשכ כרי חשכ רעכ מלככ לגרשכ. וחירץ דיש לו בניס ומגדלח חח
 בנינו ומלילחן מן כרכור חעח די לו צוכ, ולח מספיק צחי' אחד שמלילחו
 מן כחעח דלצכ הי' אפשר לו שיקח חחרת, חכל כיון שיש לו בניס ח"ח
 ודו"ק.

ובזה נלפעני"ד ליישב מכ שדרשו ז"ל (עירובין ס"ג) לח מחו בני חכרן חלח
 על שלח נשחו נשים, ועוד חמרו לח מחו בני חכרן עד שחמרו מחי
 ימוחו שני זקנים כללו וחחי וחחכ נכחיג חח כדור. וכדבריס מחמיכיס
 כיחך יחמרו שני קדושים כללו דבר מגונכ כזכ. גם חח קשכ צמכ פליגי חי
 צשביל זכ מחו או צשביל זכ מחו. ולפי כני"ל י"ל דכרי צמשכ רבינו כחיכ
 וחדבר מריס וחכרן צמשכ על חודות חשכ ככשיח חשר לקח כי חשכ כשיח
 לקח, ופי' דדברו עליו על שפירש מן כחשכ. חמנס כלוח כסכימכ דעח
 כקצ"כ לדעחו, ובגמ' (פסחים פ"ז ע"ב) צכושע ח"ל כקצ"כ הי' לך ללמוד
 ממשכ רבך שכיון שדברחי עמו פירש מן כחשכ חף חחכ צדול עלמך ממנכ
 וכי'. נרחכ דמי שכוח מנכחיג כדור ושכינכ מדברת חחו לריך לפרוש מן
 כחשכ, חלח דכושע חירץ שיש לו בניס ממנכ ולח יוכל לכחילח ולח
 לגרשכ. וח"כ שני בני חכרן שחצבו שחס עחידיס לכיוות מנכחיגי כדור מחו
 לכנשח צעענכ דלמכ ישחו נשים שחח"כ ילערכו לפרוש מנשוחיכס כמו
 שעשכ משכ ויגרמו לעגן נשוחיכס. וז"ש לח מחו שני בני חכרן חלח על שלח

נשאו נשים, ומכ עעס לא נשאו נשים קאמר חלה על שאמרו מחי ימותו שני זקנים כללו וכו', כלומר שם חשבו שכיון ששם זקנים אפשר בכל יום שימותו ואני ואחכ נכתיב את הדור, ולכן לא נשאו נשים וק"ל בדרך דרוש.

ואבתי פש לן לברר בעיקר דברי מרן כרמ"א ז"ל שכח דאם אין לו לשלם הכחוצה ונדונייתה אינה יכולה לעכב בגירושין, וכפרי"ה שם בעלכ דבעיקר כדעת כרי"ף וכרשב"א בשם גאון שאין אדם רשאי לגרש את אשתו לפרוע כחוצתה. ואמנם לפעמי"ל לולי דמסתפינה כי נראה לפרש דכרי"ף וכרש"ש מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי וזדיוק לשון קדשם, דכרי"ף הביא ראיה לעצמו ממכ ששנינו לקחה חייב לרפאותה ואם אמר כרי זה גיעה וכחוצתה ותרפא את עצמה רשאי אבל שלא בכחוצתה אינו רשאי. והנה כרי"ף מיידי באשכ שאין מלוך לגרש ולא כופין אותו לגרשה, ואדרבה עולה גדולה הוא מלך הבעל שנסתפחה שדכו וכוא מגרשה ושלחה לנפשה חולה, ומיכה אעפ"כ את אמר כרי זה גיעה רשאי ומ"מ לריך ליתן לה כחוצתה שחובל עכ"פ לרפאות עצמה או לחיות מכסף כחוצתה. אבל כרש"ש בחצוטה (כלל מ"ב סי' א') כתב דמיירי באשכ שכופין אותו לגרשה.

ח"ל כרש"ש, אך כי ראה דדור פרוץ ומזלזלין בצנות ישראל בזריקה גע ותיקן לכשוות כה האשכ לכה האיש כמו שהאיש אינו מוליא חלה לרצונו כך האשכ אינה מהגרשה חלה לרצונה. אבל לא יתכן כלל לומר במקום שהאיש כופין להוליא לא יגרשנה בעל כרחיה, ואף ח"ל שבשוכ מדותיו ששם אדם לא יגרש בעל כרחיה מ"מ צמח שהאיש כופין אותו להוליא אף האשכ כופין אותה לקבל גע, ואם חמתן לקבל ימנע ממנה שאר כסות ועונה ואינה יכולה לומר אין רצוני לקבל גע עד שיחן לי כחוצתי דזו אינה עונה כיון דמן הדין היא חייבת לקבל גע וכו'. נמצא פריעה חוב כחוצתה כזו כשאר חוב שכי מחויב לה. ובנמצא אהו יתן וכמותה כאשר השיג ידו וכו' ע"ש. וכרי דדין דכרש"ש וכרי"ף חרי דיני נינו, וכרי"ף מיידי צמי שרולא לגרש ברצונו ויכולה לעשות אין רצוני לקבל גע, כה"ג ודאי לזקן דברי בגאון וגם כרש"ש מודה דאם אין לו כחוצה לא מלי לגרש. אבל כרש"ש מיידי באשכ שכופין אותו להוליא וכופין אותה לקבל הגע ל"ל שבשכיל הכחוצה חתעכב.

ועוד אומר אני סברה ישרה שכרי עיקר תקנה הכחוצה כיחכ כדי שלא חכה קלה בעיניו להוליא, ואם יגרשנה ולא יתן כחוצתה מה כופילו

חכמים בחקנתם אחי חכא קלכ צעיניו להוליאח וישאר צע"ח על כחוצתה. ולכן חסור להוליאח עד שיתן לה כחוצתה דלז נחקיים כוונת חז"ל שלא חכא קלכ צעיניו. אבל באשה שכופין אוחו לגרשה, אי"כ ברזון חכמים שיגרשה ומל"כ הוא וכופין אוחו כה"ג ליכא עעס החקנה שלא חכא קלכ צעיניו אלא אדרבה חקנתם שלא חכא קלכ צעיניו להוליאח עכשיו נעשה קלקלתו שא"ח לגרשה במקום מל"כ כה"ג ספיר מלי מגרש וישלם כשיכ"י לו ממון, כן נלפענ"ד.

ודקדקתי עוד מדברי רבינו הרא"ש דמספקא ליה צעיקר חקנת רגמ"כ אי חקנתו היחיד להשוות כח האשה לכה האיש וכמו שהאיש אינו מוליאח אלא לרזונו כך האשה אינה מתגרשת אלא לרזונה, אבל לא יפך כח האשה בחקנתו מכה האיש, או דילמא שבשכח מדותיו ותיקן ששום אדם לא יגרש בעל כרחו ויפך כח האשה מכה האיש רק במקום שכופין לא תיקן ע"ש. שוב מלאחי בח"מ (אכ"ע סי' קי"ז סק"כ) שכבר הרגיש בזה שהרא"ש לא ברירא ליה, והב"ש שם מהפך כחומר חוחס וס"ל שכופין אוחה אפילו בשועין וזורק לה גע צע"כ. ובשו"ת נו"ב"י (הביאו הפת"ש) כתב דבח"מ והב"ש שגו צפי' הרא"ש, וגם בחשו' מהר"ם מלובלין (סי' א') ע"ש מה שפי' הנו"ב"י שם. ובבבב רעק"א שם הביא משו"ת צשמים ראש (סי' קס"ח) מצוחר להדיח כבח"מ דלא פסיקא להרא"ש לזרוק לה גע צע"כ ע"ש ודו"ק.

סימן ו

מעם שאין מגרשין נשתמית

כתב המחבר (אכ"ע סי' קי"ט ס"ו) אבל אם נשחטת ואינך יודעת לשמור עלמה חינו מוליאכ עד שחזריא שלא ינכגו צב מנכג הפקר. וכקשה כפר"ח שם מ"ט בשועב דלא תקינו צב רצנן נשואין ולא חשו מחחילב שינכגו צב מנכג הפקר וכשביא נשואכ כבר חשו לה, ובקטנכ בוי איפכא דמחחילב תקינו לב נישואין שלא ינכגו צב מנכג הפקר ובנשואכ לא חשו לכא ותקינו גירושין צב, ע"ש מכ שחירץ.

ולפענ"ד לפמ"ש כ"כ צכמכ מקומות דרוב כמון חין נזכרים באיסורי רצנן רק באיסורי דאורייתא, ולכן קודם נישואין דכו"ל ברשות חזיב ופשוט שכאצ משמרכ שלא ינכגו צב מנכג הפקר, ולכן לא תקנו לב לשועב קידושין כלל דחין אדם דר אם נחש ככפיכ אחת. אבל בקפחח שנשאה ונשחטת אם יגרשכ וחס"י הפקר צלי שמירכ כלל ינכגו צב מנכג הפקר כיון שביא פנוי, ולכן תקנו ז"ל שלא יגרשכ וחס"י אשת איש ושמו נקרא עליכ. ולכן שפיר לא ינכגו צב מנכג הפקר דמאשה איש נזכרים ככמון ג"כ, אבל בקטנכ יחומכ שאין לב אצ ואין לב מי לשמרכ תקנו לב חז"ל קידושין כדי שלא ינכגו צב מנכג הפקר שכרי ביא פנויכ צלי אצ ואין לב מי לשמרכ. אמנם תקנו לב גירושין שאל"כ לא ירזו לקדשכ, וכמו שאמרו בחרשח שחקנו לב קידושין וגירושין מכנים ומוליא דאל"כ לא ירזו לקדשכ, וככא נמי כן הוא. ועוד שביא צידכ למאן וכוא לא יכי' לו כח לגרש, ולכן בקטנכ תקנו גירושין.

איברא דבקטנכ לא קשכ כלל אמאי תקנו לב גירושין שכרי לאחר שחגרגש צידכ לינשא לאחר ולא דמי לנשחטת שאם יגרשכ ולא הנשא לאחר ינכגו צב מנכג הפקר ולכן שפיר תקנו שלא לגרשכ. אבל בקטנכ כגירושין לא מזקי לב כלל וליכא טעם שלא לגרש.

עוד כתב צש"ע שם ואינו חייב לרפאותה, וכוא מדברי הרמב"ם (פ"י מכל' גירושין כ"ג) וכראצ"ד כשיג עליו דאם צח רפואכ הוא למכ לא יחחייב לרפאותה וכמכ יש שמשחטות מכח חולי וחוזרות ומחרפאות ע"כ. וכפר"ח כתב דאפשר דלא פליגי, דכרמב"ם מיירי בנשחטת שאינכ צח רפואכ וכראצ"ד מיירי ציש לב רפואכ, דרק דייק בלשונו דאם צח רפואכ

כיה משמע דאם אייב ביה רפואה מודק לברמנ"ס דפעור. ועיין בית שמואל (סק"י) דברמנ"ס משאר רפואות קאמר, אבל אם אפשר לרפואה מחולי זה חייב ברפואה. וכבר קדמו בזה בשו"ת בהשנ"ן (ח"ב סי' קל"ח) שפי' כן בדעת ברמנ"ס דדוקא שאם קפץ עליה חולי אחר כגון אישחא למירחא או עין שמרדכ וכיו"ב שכוף פעור בזה כמו שכוף פעור ממזונותיה, אבל מחולי זה חייב אם אפשר לרפואה ע"ש.

ומיהו מ"ש ספ"ח דאפשר דברמנ"ס מיירי בנשחתיא שאיב ביה רפואה לכאורה ל"ע מלשון ברמנ"ס שכתב אבל אם נשחתיא אינו מוליאח עד שחבריא, משמע דמיירי באשכ שיכולה לכתרפאות וסופה שחבריא וכ"כ במעשה רוקח ע"ש.

ובעיקר מחלוקת הראש"ד וברמנ"ס ז"ל הי' ללפענ"ד צכקדם חקירי בחיובי חורב ובחוקן חז"ל שכבטל חייב צדיני ממונות לגבי אשכ, אם נשחתיא קידושין חלו כל חיוביו עליו וחייב צכס עד שלא נחגרש ממנו, או שכל בחיובין שחייב לגבי קידושין אלו אינם רובלים עליו אלא כל זמן שרואה לקיימא אבל אם החליט לגרש פקעו חיובי ממונות ממנו ולא מחוסר אלא גירושין. ונראה דבגמ' (גיטין ל"ע ע"ב) א"ר יוחנן מ"ע דרבי, גמר לה לה מאשכ מה אשכ נשטר אף עבד נמי נשטר, וקא דייקה מינה כאשכ מה אשכ איסורא ולא ממונא אף עבד נמי איסורא ולא ממונא. פרש"י וקא דייקה וכו' כאשכ זו שגט שלה אינו צא להפקיע ממון שיש עליה אלא איסור. ועיין חוס' (שם ד"ב איסור), ובפניי שאין מיחה כבטל מחירי אלא לענין איסורא דממונא לא שייך ביה ע"ש.

מבואר מיכו דגע אשכ אינו מפקיע אלא איסור שיש לה על צעלה ולא ממון, ויש לדייק חיובי ממון מהי נפקעין. ול"ל דמיד כשגמר בדעתו לבוליאח נפטר מחיובי ממון. ומעשה י"ל דבכא פליגי, דברמנ"ס ס"ל דמיד שגמר בדעתו לבוליאח נפטר ממזונותיה ומלרפואתה ומשאר חיובים שכרי גמר בדעתו לגרש, אלא דנשחתיא תקנו חז"ל שלא יוכל לגרש משום שלא ייבגו צכ מנכג ספקר. ומיכו לא תקנו שיחייב צמזונות ורפואה ושאר חיובים, דכס לא תקנו רק שלא יגרש, ושאר חיובי נישואין שנחייב נשעב שנשאה צבר אזדו לה נשעב שגמר בדעתו לגרש וכו"ל חנוס ע"פ דבריכם. אבל הראש"ד ס"ל דכל זמן שלא גרש חייב בחיובים הראשונים שנחייב נשעב נישואין, לכן ס"ל דחייב לרפואתה ודו"ק. ועיין ל"פ (ברכות פ"א ב"ב) דפי' כעין זה ודו"ק.

סימן ז

בנידון אנשים שמעגנין נשותיהם ובגמ מעושה

בס"ד, כ"כ אדר החש"מ בני ילו"ח

מע"כ ידידי הרכ"ג . . . חלמידי הכולל דישיבך הקדוש . . . שליט"ח

אחדשכה"ט וכח"כ צידידות נאמנה.

בדבר בקשחכם על מה שראיתם בעהונים חרדים שילאו בקול רעש גדול אדיר וחזק משמיעים קולות ברחובות קריחנו, אודות אנשים פושעים ומורדים שחטאו בנפשואם ובנפש נשותיהם שמרדו בהם ומעגנין אותן ומסרצין להם להם גט פעורין ואגרת שבוקין, ומבקשים ממון הרבה עבור נחינת הגט, או בכלל מסרצין לגרש, ומכ חפשא אחותינו המדובר בה, שאין לה לשלם להפושע המסרצ עפרות זכה. ולכן ילא עורך דין אחד ידוע שידוע ומרגיש בלעמם של בני עגונות חיות ומרחם עליהן וכולך עמכן בערכאות שלכם, ומלא מין אח מינו שופע אפיקורס ומין, שגור לאגס אח בעליהם ליתן לכן גט, ואמר שהוא מותר ומלוב ע"פ החורב להחיר נשים ולבטילם מלכיות עגונות חיות.

והנה קמו גם מרצנים שעומדים על לידם שלריך לרדוף באנשים כאלכ עד חרמה, ולבחרים אותם ולבטילם מצין בקהל אנשים כחרדים לדבר ה', ולא לרפו למנין עשרה ולא לשום דבר שבקדושה, ולא ליתן להם עליות וכיולא בהם בכל מה שאפשר לרדוף עד שיחרלו ויחנו גט לנשותיהם. וגם נשמעים טענות ממקלח רבנים מחדשים ובעלי בחים אחאי לא נוכל לכוף אותם אנשים המורדים לגרש אח נשותיהם באיזה אופן או שחגגש בעל כרחם, כי אי אפשר במאה העשרים להיות האשכ האגודה ואסורכ תחת בעלה ולעגנה כמו שכיחה לפני שלשה אלפים שנה שהאשכ היחכ משועבדה לבעלה כשפחה. אבל בזמכ"ז שזכו לשויון עם האנשים לריך להיות ששתיים יוכלו לגרש זה אח זה בשוכ, ולא שיבא צידו לגרש או שלא לגרש, אלא האשכ חוכל לגרש אח בעלה כמו האיש אח אשתו. ולפי שיש ציניכס בזה מימינים ומשמאילים, כוחלע ציניכס לשלוח לי לחוות דעתי בעני' בזה.

נתיב א

וראשונה אגיד, כי העוול הכי גדול בזכ כי דברים אלו מפלפלים בעתונים ונכנס ביד בני אדם המבקשים פרסומה [הנקרא העדליינים בלע"ז] וממילא אין מבקשים האמת, רק מי שיכול לומר סענאליי"ע הכי גדול הכי היא נכנסה בעתון, ואח"כ עפ"ז דנין העולם ועשין החורב ח"ו פלסתר — זה סותר וזה בונה על השבון החורב ח"ו. אבל דבר זה נמסר למורי כוראכ גדולי החורב, ועליכם מועל האחריות וכוונת לעיין בכני דברים אס לרחק או לקרב בכלע לכת, ולסדר העניינים כל אחד ואחד כפי הצורך. ואס יש בזכ איזכ חיקון הצריך לחיקון כללי לעובת הכלל כאשר דבר זה כי מעולם בשעה הצריכה, לכך החאספו גדולי ישראל באסיפה או ע"י מכחצי קודש שכרילו ציניכם ילא הדבר לאור עולם ועשו חקנות לעובת הציבור כפי הנראה לכם, לפי המקום והכלערכות חיקנו הכל ע"פ יסודי החורב והקבלה האמיחית שכי' לכם מקובל על אחני עז דור אחר דור בקבלה ומסורב מסיני ע"י רבן של ישראל שעלה למרוס וכוריד לנו חורב כי חמימה משיבת נפש דרכיב דרכי נועס וכל נחיצותיב שלום. כי ח"ו אין לנו כת, ואפי' יאספו כל אסיפות שבועלס עם כל הגדולים ותלמידים אין לנו יכולים לשנות ח"ו אפי' קולו של יו"ד ממכ שניתן לנו מסיני, כי אין החורב שלנו מעשה ידי אדם אלא מכח אלקים הוא חרות על הלוותות, וכחכב אשר כחב וחוחס המלך אין לכשיב.

ואמנם דרכיב דרכי נועס, וברוב רחמיו וחסדיו לעמו ישראל אשר בחר בנו מכל העמים נתן לנו את חורחו ולוב ע"י נביאו נאמן ביחו משכ רבינו ע"כ לחקן חקנות ולעשות משמרה למשמרה ככל אשר יורו לנו חכמי ישראל בכל דור ודור לפי ראות עיניכם כדי לקיים חורב כי חמימה, ולעשות סייגים וגדרים לעובת בני האדם לכלל ולפרע ולכסיר מכשול מכס, ולהעניש למי שמעל לחבירו בן בצוף בן צממון, ולחקן חקנות בעניני אישות למען השלום וידורו באהבב ואחוב ושלום וריעות. וכל מי שלא ישמע לכם, כרשות בידם לעונסם בין הליש ובין האשכ עד שילייחו לדין חורב או שיחפרדו זה מזכ [אס אי אפשר לפסרם] ע"י גע פעורין. ולכן ומכחי עעמא חיקנו בשעה קידושין שכה כדת משכ וישראל (עיין חוס' כתובות ב' וגייעין לג רש"י ד"כ אדעתא דרבנן מקדש ובחוס' שם ד"כ כל דמקדש).

ואחר הקדמכ קלרכ זו: אכובי ידידי שוחרי החורב אובכי האמת, דעו כי אין אלו הכברים הנאמרים עתונים ועוד אלא פעפועי דברים לכסות

על המעשה העתופים של בני אנשי רשע, ואנשים כללו עם העורך דין שלכם של שוא הם של חוכו הם, רולים לכפור בחלקי ישראל ובחורת כ' ולכהנהג בחוקי העכו"ם, להפוך דברי חלקים חיים ולבנות צמות לעלמם ע"פ נימוסיכם של ערכאות ומשפטי בגוים בארצותם או על פי ווימענים לי"ב כידוע, ומשפטיכם וערכאותיכם לחרם ולא לבנות, לעקור ולא לנעוץ בחי ישראל ומשפחותיכם, בחירוילים ואמתלאות שונות עושים מעשה זמרי וכל מיני נבלות עד למסירות ממש בממון וגוף ישראל לגוים בבחי משפט שלכם וב"אי-אר-עם", ועוד כל מיני נגישות, ומבקשים שכל כפינחם תחת המסוכ של קגאות שמקנחין קגאת כ' לבאות. ועל כיולח צוב אמרו (עיינ ברכות ס"ג ע"ב) אמרו לאחינו שבגולח חס שומעין מועב, ואם לאו יעלו על לחר אחיה יבנה מזבח חנוייה ינגן בכנור ויכפרו כולם ויאמר חין לכם חלק בחלקי ישראל, ואפרש שיחתי.

ודראשונה נניח ב' יסודות: א) יש לנו לדעה שגט מעושה ע"י עכו"ם פסול, ובגמ' (גיטין פ"ח ע"ב) גט מעושה בישראל כשר ובעכו"ם פסול, ואמר ר"ג אמר שמואל גט המעושה בישראל כדין כשר, שלא כדין פסול ופוסל, ובעכו"ם כדין פסול ופוסל, שלא כדין חפי' ריח הגע חין צו. ופריך ממ"ג, אי עכו"ם בני עישויי ניבכו איחכשירי נמי ליחכשירי, אי לאו בני עישויי ניבכו מיפסל לא ליפסל. ואמר רב משרשיא דבר תורה גט מעושה בעכו"ם כשר, ומה טעם אמרו פסול, שלא תהא כל אחת ואחת הולכת וחולכת עלמח בעכו"ם, שוכרת עכו"ם חנם לכוף בעלכ לגרשכ ובאח עליו בעקיפין. ופריך דשלא כדין ליפסול עכ"פ, ומשני משום דמוחלף ודעכו"ם שלא כדין חפי' מכ"ח פסול, ודרב משרשיא בדוחח הוא, עיי"ש.

ודרמב"ם (כל' גירושין פ"ב) ובשו"ע (אכע"ז סי' קל"ד סע' ח') חנסוכו עכו"ם לגרש, חס הוא חייב לגרשכ מן כדין פסול, ואעפ"כ פוסל מן הכהונה, ואם לא כ"י חייב לגרשכ מן כדין חפי' ריח גע חין צב ולא נפסלכ מן הכהונה. בג"ה, וחפי' קיבל מעות על נחינת הגע לא אמרינן זכ נחרלכ, ע"כ. ובשו"ת להרדב"ז (ח"כ סי' ב' אלפים ז"כ) כתב דלפי' חס לא כ"ו מכין אותו בעובדי כוכבים רק כ"י חיוס בלבד בדבר שיש צידו לעשותו נקרא חונם. וסיים שם על עובדא דידי' שכי' בעינן שופט שאינם וז"ל, כללח דמילתחא כל זמן שאנשי השופט שם חפי' שיאמר רולכ אני כמח פעמים כ"ו גע מעושה, ואם אחר שכלכו אנשי השופט ונסחלק החונם שאלוכו חס תרלכ לגרש ואמר רולכ אני הגע כשר, ורקולר תלוי בלואר הכחם המסדר הגע כ"י

כוח יודע אם נסחלק כאונם או לא, ויחוש לעלמו. ועדיין לבי מכסס בגע זכ, כיון שגילכ דעתו בתחילת צעת שכיו חנשי בשופע כששאלוכו כדיין אם כוח נותן בגע מרלונו, וכשיב ברלוני או שלא ברלוני אין לך מודעת גדולכ מזו, ואפי' שלא נתברר כאונם שחלכ בו מודעתו וכו' הלכך בניד כיון שבתחילת כ"י אונם וגילכ דעתו שאמר ברלוני או שלא ברלוני אפי' שכלכו משם חנשי בשופע ואמר אח"כ מרלוני, יש לחוש אם לא שיברר אלל מסדר בגע שחנשי בשופע לא חיימו עליו ולא חנסוכו כלל, שאפי' אמר מתחילת מרלוני או שלא מרלוני שלא מחמת לך אונם בגע כשר, עכ"ל (כובח בפת"ש חכע"ז כ"ג).

והגם כי יש להאריך בפרע זכ, כרי עיקר היסוד שאם בגע מעושה ע"י עכו"ם אין בגע מחיר כלל וכרי חשכ זו נשארר חשכ איש, אמנם כיוח כי כוח הלככ פסוקכ דגע מעושה ע"י עכו"ם פסול, אין לך להאריך בדבר המבואר. וא"כ אין לך עישוי גדול מזכ ממי ששולחין לו בזמנכ [סחמט"ס בלע"ז] מביח כמשפט ערכאות שלכס, וכשופע דן עליו ומחייס ומעניש כרלונו — שבעט פסול כוח מכ"ח אם יתן גע מחמת אונם בשופע כ"ג. ועיין בשו"ת משכנות יעקב (סי' ל"ח חש' שלישיח) בשם מכרי"ע זכרון (סי' מ') דכל שיש לחלות באונם כראשון חליגין לחומרא, וכב"י כביח בשם מכרי"ק דכל שיש בידכ לחדש באונם כוי כחילו באונם עדיין צעינכ (ועיין ש"ע חכע"ז סי' קל"ד ס"ח). ולכן פשוע אם מי שכוח נאמר במאמר לשנים ע"י ערכאות ע"י מסירת אשתו וכ"ז שחינו נותן גע לא יניחו אוחו ללחח, וגם אם יניחוכו בידכ להחזירו ולאסרו או לפונשו צעונשים אחרים של ממון וכיוצא בזכ שא"ח לעמוד כנגדו, כרי גע זכ בעל למפרע וכרי כיח ח"ח כמו שכתב.

נתיב ב

גם מעושה ע"י ישראל

שהגם שגע מעושה פסול כוח בעכו"ם ובישראל כשר, ואפי' בדורות אחרונים פסקו רבותינו בלדיקים שכמעט לגיעין חוששין לספק ממזרות, ובפרע בדורות אשר צעונתינו כרבים צנוח ישראל פרולות. עיין שו"ת כרא"ש (כלל מ"ג סי' ו') אפי' שרבינו משכ ז"ל כתב דכי אמרר מחים עלי שכופין אוחו לכחיל, ר"ת ור"י חולקין עליו, וכיון דחילכ פלוגתא דרבותא למכ נכנים ראשינו בין ככרים כגדולים ולעשות גע מעושה שלא

כדין ולכתיר אשה איש. ועוד כי בעוונותינו בנות ישראל הן פרורות בזמכ"ז
 ואיכה למיחש שמה נחכה עיניי בחרה, וכל המעשה בטענה זו מרבה
 ממזרים בישראל וכו', וכביאה כצ"י (אכע"ז סי' קנ"ד) ועיין בשו"ע שם.
 ובלבוש (שם סעי' כ"א) כתב, וי"א שכל מי שנאמר בו בפירוש בחלמוד
 כופין, פירושו אפי' בשועים, אבל בכל מקום שלא נאמר צפי' כופין אלא
 יוליא בלבד אין כופין בשועים אלא אומרים לו חכמים חייבך להוליא, ואם
 לא הוליא מותר לקרותו עבריין אבל אין מגדין אותו וכו'. וכתבו גדולי
 האחרונים שלא ראו מימיהם ולא שמעו מכמה דורות צ"ד שזקקין לכופ
 להוליא אשה ששכתה עם בעלה עשר שנים ולא ילדה, וכן לא ראו וכו'
 מפני שראו שאם היו נזקקין לכגון זה היו מרבים מריבות וקטעות בישראל,
 ולכך הולירו חכמי הדורות הראשונים להעלים עיניהם. ק"ו לנו יחמי
 דיחמי שנעלים עינינו למען לא ירבו המחלוקת בישראל, ולא יאמרו גט
 מעושה הוא זה ויוליאו לעז על הגיעין ועל הבנים וכו', עיי"ש. ואומר אני
 הקטן דכ"ש בדורנו אשר אין לו דמיון עם הפרילות של זמנם כאשר אי"כ
 נברר עוד בסמוך בזה.

והאמנם ודאי שדגו חכמינו ז"ל בכל דור ודור עזבו שלימות המשפחה,
 ואמרה חורה "ומלא בך ערות דבר וכתב לה ספר כריתות ושלחה
 מביתו וילאח מביתו והלכה וכיתה לאיש אחר" (דברים כ"ד כ'), ונחלקו ב"ש
 וב"כ (גיטין ז' ע"א), ב"ש אומרים לא יגרש אדם את אשתו אלא"כ מלא בך
 ערות דבר, שנא' "כי ימלא בך ערות דבר", וב"כ אומרים או ערוה או דבר,
 ר"ע אומר וכו'. וקיי"ל כב"כ, ואפי"כ סיימו שם "כי שנה שלח" (מלאכי ב'
 ע"ז), ר' יכודכ אומר אם שנחתה שלח, ר' יוחנן אומר שנאוי המשלח, ולא
 פליגי הא בזיווג ראשון הא בזיווג שני, דאמר ר' אלעזר כל כמגרש אשתו
 ראשונה אפי' מזנה מוריד עליו דמעות. ופירש"י, דאפי' לב"כ שני הוא
 המשלח לפני המקום, ונכי דלא כייפינן ליה שלא להוליא, מיכו שני הוא.
 ודרשו לה דכתיב "וזאת שנית חששו כמות דמעח את מזנה כ' בכי ואנקה
 וגו' ואמרתם על מה על כי כ' הטיד בינך ובין אשה נעוריק אשר אתה בגדת
 בך וכיא חברתך ואשה בריתך" (מלאכי שם י"ד). ופירש"י זיווג ראשון, אשה
 נעורים וכן מישחעי קרא, כדכתיב בחרי' "אשה נעוריק", וכתיב "ונשמרתם
 ברוחכם ובאשה נעוריק אל יבגוד" (שם ע"ו). וכן חיפסק בשו"ע (אכע"ז
 סי' קי"ע סעי' ג') שלא יגרש אשתו ראשונה אלא"כ מלא בך ערות דבר,
 ובלאו הכי מזנה מוריד עליו דמעות. וכתב בכנה"ג בשם הרא"ם דאשה
 שהיא מאוסה ביותר ומאיסה ליה אפי"כ אין לו לגרשה בזיווג ראשון.

ובאשתו שני' אם שנאה ישלחנה, וכן אשה רעה בדעותיה ושאינה לנוע
מלזה לגרשה.

ובשנתמעטו כלצות צדורות הבאים ורבו אינשי דלא מעלי, ועל לא דבר
גירשו נשותיהם, עמדו חז"ל ותיקנו כתובה לאשה שברולה
לגרשה לא תהא קלה בעיניו להוליא. ועוד תיקן רבינו גרסום מאוכ"ג ורבי
דורו שאל יגרש אדם אשה בע"כ, ועוד תיקן שלא ישא אדם אשה על אשתו,
ובעילו חרם על העובר על זה, וכדבר מפורסם לכל. וככל תיקנו לעובת
המשפחה ועובת האשה ע"פ רוב. וזה כי' אפי' בשעה שהעכו"ם החזיקו
נשותיהם כשבויות חרב. ואמרו חז"ל (יבמות ס"ג) המכבדה יותר מגופו
ואסור להכותה ולבזותה ועולה עמו ואין יורדת עמו וחייב במזונותיה.
ועיין בשו"ע (אכע"ז סי' ס"ט) כשנושא אדם אשה מתחייב לה בעשרה
דברים וזכה בה בארבעה דברים, וי"א דחייב להשכיר את עצמו כפועל ולזון
את אשתו (עור בשם רבינו אלי' ומכ"ס בשם רבותינו שצ"רפת) ועוד כמה
תקנות שתיקנו חז"ל לעובת שלימות המשפחה ושלומה, עיי"ש. ובאדם
המורד על אשתו תיקנו חז"ל מתחילת להוסיף על כתובתה כל זמן שהרלה
היא לישב תחתיו, ואם היא אינה רוצה להשאר תחתיו כך כופין אותו להוליא
מיד וליתן כתובתה. עיין כתובות (דף ע"ז) ואלו שכופין להוליא. ובשו"ע
(אכע"ז סי' קנ"ד סע' א') חז"ל בלבוש, הרבה חשו חכמים לתקנת צנות
ישראל שלא יכיו יושבות תחת בעליהן וליבעל לשנוי לה בע"כ כשבויה, ועוד
לפעמים תיפוק מיני' חורבה שתלא לתרבות רעה כשתראה שלא חוכל ליפער
מצעלה, לפיכך אמרו ואלו שכופין אותם בשוטים להוליא וליתן כתובה וכו',
עיי"ש.

נתיב ג

חיובי הזוג שקיבלו עליהם להתנהג כדת משה וישראל

ברם, כמו כן ניתנה חובה ותיקנו חז"ל חיובים על האשה לעובתה ולעובת
חיי המשפחה, והם בני ד' דברים שזכרנו לעיל שנתחייבה בשעת
קידושין, וכן היא שמרדה על בעלה כגון שמתעורר או שאינה רוצה
לעבול כדי שלא תשמש עמה כמבואר באכע"ז (סי' ע"ז). וכשרבו הפריעות
במשנה ראשונה אמרו באומרת עמאח אני לך יוליא, ובמשנה אחרונה אמרו
כדי שלא תהא אשה נותנת עיניה באתר ומקלקלת על בעלה הניח ראי'
לדבריה, ואם לא הביאה ראי' חז"ל להוליא. ועיין חו"ס (נדרים ג' ע"ב)

שדחקו האיך כהירו לך איסור דשויב נפסק חתיכב דאיסורא, ועיין ר"ן (ס). וכעטס כי אמרינן אפקעינכו רבנן לקידושין, כי יש כח ביד חכמים לפקוד דבריה שאמרכ עמאכ אני לך בסברא גדולה כוז כדי שלא תכא אשכ נוחתה עיניכ בלחר. ומעטס זכ אומרים בשעת קידושין "כדת משכ וישראל" — כלומר, לכיות הקידושין חלין כדת חורב ושכנכיגו חכמי ישראל, וכס קבעו אופני הקידושין ואופני הגירושין שנאמרו לנו במתן חורב, שנא' "כי יקח איש אשה", וכס אמרו שיעקיעו ע"י גע כזכ ולא בלחופן אחר (עיין רש"י גיעין ל"ג ע"א ד"ב אדעתא דרבנן מקדש ובנמק"י ס).

הדגה בזמן האחרון ראה ראינו חזיון נורא וכשקפכ מסולפת ומעוקמת בצלבו כדעת ועירבוב המוחות, בשעת קידושין מקבלין עליהם כדת משכ וישראל ועוד חומרות נוספות, וכל זאת לאחר החתונה מחילין לנכוג כל אחד לפי רלונו ודעתו ע"פ מנכגי הזמן וכמאד"ע בלי להחשש בחיובי החורב ודח משכ שמועל עליהם מחנאי הנישואין — קלחם מצלתי ידיעה מהכחחייבות שלהם, ולחרים במזיד וברוע בלב ורוע כמדות ולחזריות שבהם, ועוד אחרים מפני שמחערבין חורים, וע"פ רוב מפני החורב החדשכ שינאכ מצטן כמשכילים הנקרא ווימעני"ם ליי"ב בלע"ז, אשר רעיון זכ קיבל כבר שרשים ועיקרים וענפים גם בכרס ישראל ונקרא "ווימענס ליב החרדי" שרולות להחדמות לחנשים, וממילא להשתלע עליהם. וזה גורם קטעות בבית, כי עדים אנחנו מהחיים אלל כעכו"ם וכחפשים אשר מהנכגים בדרך זו אשר לפי עדותם אחד מג' או אפילו למחלכ נישואין מחגרשין לפי שכדרך כזכ הביא משבר גמור בחיי המשפחה. ומעולם לשליש ולרביע לא שמענו ואפילו אחד מיני אלף כי לדבר זר מאד. וכבר כתב הראב"ד בהקדמתו לספר בעלי הכפש דלכן ברא הקב"ה את האדם יחידי ואח"כ לקח אחת מללפותיו ובנה ממנה את האשכ והביאכ אל האדם לכיות לו לאשכ ולכיות לעזר ולסעדו ולמסעדו, מפני שכיח נחשבת עליו כלאחד מאיבריו אשר נבראו לשימוש.

ח"ל כרב אברהם בן דוד ז"ל: כל מעשה הא-ל אשר עשה בחכמה ובחזונה ובדעת עשה את הכל, ואומר אני בקלות שכלי כי לעובת האדם ולכנאחו בראו אחד, שאילו נבראו זכר ונקבה מן האדמה כשאר כל הנבראים היחכ האשכ אלל האדם כבהמכ הנקבה אלל הזכר, שאינכ מקבלת עליה שולטנות הזכר ולא עומדת אללו לשמשו, אף כי זכ חועף מלפני זכ וזכ מלפני זכ, וזכ בופע בזה וזו בזה ואיש לדרכו יפנה, וגם אינס מיוחדים זכ

לזה לפי שנתחילה נבראו זה בפני עלמו וזה בפני עלמה. ולכן ראה הבורא לורך האדם והנאותיו וברא אותו יחידי ולקח אחת מללעותיו ונכח ממנה את האשה וכביא אל האדם להיות לו לאשה ולהיות לו לעזר ולסעדו ולמסעדו מפני שהיא נחשבת אליו כאחד מאיבריו אשר נבראו לשמשו, וכי יכי' מושל עליה כמושלו על אחד מאיבריו כי חכי' משחוקקת אליו כאחד מאיבריו משחוקקים להנאות גופו. וזש"כ "ולאדם לא מלא עזר לנגדו" (בראשית ב' כ') ר"ל, אילו ברא את האדם כענין ילירח הבכמה לא מלא עזר כנגדו. ואמר "לא טוב היות האדם לבדו" — כלומר, כמו הבכמה שאינה מתייחדת אל הזכר, ולכן "אעשה לו עזר כנגדו", שחכי' עומדת אללו חמיד. אך טוב שיכי' האדם מתאחד עם האשה, כי הבכמות הם מהמתבודדות ואין הנקבות מיוחדות לזכרים, ולכן "אעשה לו עזר כנגדו" — כלומר, אבראנו בענין שיכי' לו עזר ממנה שחכה מיוחדת לו, וזהו "כנגדו", לומר שחעמוד אללו יום ולילה. ולכן הזכיר ילירח הבכמה וחי' אלל בריאח האשה, לומר שאילו נבראח האשה לאדם כענין ילירח הבכמה וחי' ולא הי' לאדם עזר מן האשה, ע"כ בראח הבורא מגוף האדם ועל זה אמר האדם בראותו אותה וידע כי ממנו נלקחה אמר "על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו", כלומר ראוי' זו שחכה מיוחדת לאדם, והאדם מיוחד אליה. וע"כ ראוי האדם לאהוב אשתו כגופו ולכבדה יותר מגופו ולרחם עליה ולשמרה כאשר ישמור אדם אחד מאיבריו, וכן היא חייבת לעבדו ולאהוב אותו כנפשה, כי ממנו נלקחה. וע"כ טוב הבורא את האדם על אשתו וכו', עיי"ש דברים נפלאים כנתינתן מסיני מפי מרנח חכם עדיף הנביא רבינו הגדול הראב"ד ז"ל.

ומבואר מדברי רבינו הגדול הראב"ד ז"ל דמעיקר הבריאה רלכ הקב"ה לזכות את האדם לחיים עובדים לשניכם, ולכן ברא אותם כאחד, ואח"כ הוליא ממנו את האשה להיותה חלק ממנו, וכן גזרה חכמתו בבורחו הקדושה. ומי יוכל לעמוד על גודל מעשיו ונפלאותיו ולהגיע אל חכלית חכמת מעשיו, ובחורכה חכיב "ואליך חשוקתו וכווא ימשול בך" (בראשית ג' ע"ו). ומיכה למען ידע האדם כי יש לו בורא המושל עליו, שם לו חק ומשפע בהחברו אל האשה אשר נתן עמו לעזרו כל ימי הבלו כאשר שם חקיו על כל מחנות האדם אשר שנתן לו — נתן לו שדכ לזכ עליו לבל יחרוש בו בשור ובחמור ושלח יזרע כלאים, ובקלרו לא יכלה פאח שדכו ובעת קלירו בשבלים בנושרות מחוך ידו יניח אותם לפני למלקט, ובאספו החבואה וישכה עומר בשדכ לא ישוב לקחתו, ואחר כלותו החבואה ואספו בגורן יפריש תרומה

ומעשר, ובעת לישו יפריש חלה, ובעת אכלו את לחמו יברך את צוראו לפניו ולאחריו, וכן בצרמו וזיחו, וכן בלבושו מחוייב בליגית וכיוצא. בקיורו, כל מה שנחן הקב"ה לאדם הראשון במחנה וכנחיל לישראל אח"כ שם לו חוקים וגבולים, ואין לשנות אחס. וככ"ג בגביל הקב"ה חיי משפחתי על אופן זה, וכל הרוכ לשנות מדרכי התורה והבריאה לא ילגית, אלא יברוס חיי וחי חצירו ח"ו.

האמנם המכחישים כל זה וסומכין על בינחס שאין להם, ולא שומעין לגבולים ששם הקב"ה לכל יעצרון לאחר שח"ו נחרבו הקטעות לסיבות כנ"ל או לסיבות אחרות, במקום לבקש הסיבה בתורה ובשו"ע לראות האם הם מקיימים ויודעים דרכי ה' וההתחייבות אשר קיבלו עליהם כדת משה וישראל ולחקן העול והקטע ע"י צ"ד של ישראל הכשרים ולפשר או לפרד ח"ו [כיכי דאי אפשר לפשר] ע"פ התורה וחקון חז"ל, הם אוחזין מעשי עכו"ם ומיד הולכין בערכאות דרך הגוים, וע"פ רוב הנשים הן שהולכות לבתי משפטיהם ושולחין הזמנה [סאפיני"א] לבצל, והנשים שהן כשרות ולנוטות והולכות בצגדי לניעות ומדקדקות במלוות מיד נעשות ח"ו מוסרות, וע"י העורך דין שלהן מגלות כל מיני מסירות על בעליהן בענין מסחר והצרתת מסים וכיוצא בזה, ובעטם שעי"ז יקבלו יותר אלעמאניי ששופע העכו"ם יגזול מן הצעל. ולפי שידועת שעי"פ דין תורה לא מגיע לה כלום ע"פ רוב שהיא היא שמרדה בצעלה, ולכן הולכה לבית משפטי העכו"ם, ושם ע"י המסירה ובעזרת העורך דין ועוד העומדים כביכול להגנת האשה, פוסק השופע שמגיע לה כל הדירה [שהוא נגד השו"ע המבואר דהיא נדחית מפני צעלה] וכל הרכיעים והילדים, והמעוה שיש לו צריך ליתן להחזיק הילדים.

בקיצור, כל אשר לו מגיע לה ואחתי נשאר חייב על להבא. ואם חינו משלם להם מה שפסק השופע, אז מוסרים עליהם שהם עובדים חי-לעגאל וכיוצא בו, ושגם אבותיהם הם מחפים עליהם ולא משלמים המכס והמסים המגיע. [ואני כותב זה מנסיון ועיני ראו ולא זר, ועדיין הסאפיני"א מונחת אללי, שכתב אשה אחת "כשרה בנשים" שכל יהודי בארץ פארק וויליאמסבורג חיינם משלמים מכס, וכל המסחרים שלהם הם על דרך גניבה והצרתת המכס, ככה כתבה לבית המשפט ע"י העורך דין, וביקש שיעשו אינוועסעיגעישיא"ן מאבי הצעל ויעצרו על כל הפנקסים של אבי הצעל אם הוא משקר על המכס].

נתיב ד

גורל הילדים לאחר שנתגרשו ההורים

גם בענין הילדים בערכאות ובשופטים של עכו"ם מניחין להם כרונס, וכחילו הנשים הם בלבד שילדו הילדים ואין להאב שייכות להם כלל, רק שיחנו מעות להחזיקם. ולפעמים כשנחתנים להם רשות לראות פעם או פעמיים בחודש לחיוב שעות, ע"פ רוב שוב במאה תירולים א"ח לראות הילדים מפני שאין עוד להם וכיולא זכ — בקיזור הבעל נעשה שער לעזאזל. וכל זמן שהילדים אלל האשה, היא מלמדת אותם לשנות את חביבם, וכשהוא בא לראותם כבר אין רולים לדבר אהו, ובעוד זמן תלך אח"כ שנית לבית המשפט ומביאה מכתב מרופא פסיכיאטאר "שלא עוד להילדים שיראו את חביבם, ומזיק להם לבריאותם". ובעורך דין רשע ערין וחרון מסייע בזכ, ואז השופט "רואה האמת, ומרחם על הילדים ועל האשה מה שהבעל הרשע הזכ עושה עמהם", וחוזר ולוקח כל רשות חזיון לראות הילדים, ואין לו לאב מעשיו רק לשלם להם, או שהיא תנשא לאחר וכו' ויש ובוכה ומשלם. וככה ככה יש עד למאה ענינים שא"ח לברר כל א'.

ואחר שכבר הלליחה בכל זכ ולקחה כל מה שבי' לבעל מיום הולדו מה שקבץ ואסף מכבר מלוה והחחונה, ומתנות, ובציונע"ם, גם מה שקיבל מאביו וכיולא זו — אבל היא רולכ גע פעורין ובעל אינו רולכ ליתן, אז היא באה בפענה על בעלה הרשע האכזר הגדול הזכ שהוא רולכ לענגה ר"ל. ואז היא נכנסת אלל רב [שעד עכשיו לא רלכ להכירו ולדעתו] ומספרת על העוול הגדול שהיא עם הילדים הם כ"כ בלער ובעל עזב אותם [ע"פ לו השופט העכו"ם ודרכיכם דרכי נועם] והאיק זכ חרץ משפטה בחורכ נגדה, ומכ פשעה וחטאה של אשה שהחורה עשאה שפחה חחה ברשעים כאלו. ולכן אין עלה אחרת אלל לשנות את החורכ ח"ו, ומכיום וכלאה תוכל האשה לגרש את בעלה בעל כרחו, ואם לא ירלכ לגרש אז יאסרכו השופט במאסר ויניחו עוד עליו כמה מיני עינויים קשים עד שיגרש, או כי ימות הבעל מלרות, ומיחה חתיר אותה. ועיין בגיעין (נ"ח ע"א) אמר רב יכודכ אמר רב, מאי דכתיב "ועשקו גבר" (מיככ ב') וכו' מעשה באדם אחד שנחן עיניו באשה רבו, ושוליא דנגרא כוכ, פעם אחת כולרך רבו ללוות, א"ל שגר אשתך אללי ואלונה וכו' עמד זכ וגירשה וכלך זכ ונשאה, כיון שהגיע זמנו לפרוע ולא הי' לזכ לפרוע, א"ל בא ועשה עמי

בחובן, וכיו כס יושבים ואוכלים ושוחים וכוא כי עומד ומסקה עליכן, וכיו דמעות נושרות מעיניו ונפלות בכוסיהן, ועל אחת שעה נחתם גזר דין, עיי"ש.

הצעה לסדר כל או רוב הענינים מן הצועקים חמם

ודיות כי יש לי צ"כ הרבה נסיון בענין זיווגים, וכבר אמר החכם "אין חכם כבעל הנסיון", ואין לך מלמד גדול מן הנסיון בענינים אלו, וגדולה ידיעה וראייה עינים יותר ממאה עדים, ואומר אני שהשעים וחשע או חשעים וחמש אחוז מן הנשים הנועקות חמם, כי אפשר לסדר אללם כל בענינים מערב ועד בוקר רק שיקבלו עליכן לפשות כדין חורב ולבקיש "וילאח וכיחב" — מה הויכ בשעת קידושין אמר כדא משב וישראל, כן יעשו ביילאח. ואמח דכרבה וכרבה לא היו באין כלל לידי גט, אלא אפילו אחת שמוכרחין לבוא לידי גט, אם ישמעו לדין חורב אם יכי שום בעיות בזה. והנה ע"פ רוב אם הבעל מעכב בגט הוא מפני הילדים ששוללים וגוזלים ממנו לגמרי, וע"פ החורב ידוע שמגיע לו חלק, ולמשל מבואר בשו"ע דבענינים יותר מצני שש לאציהן עכ"פ (עיין ב"ג כחובות ורמב"ם ב"י אישות פכ"א ב"ג ובעשבות הראב"ד שם, ועיין עור אהע"ז סי' פ"ב ובחומ"מ שם), ובספרי משנה הלכות (כחובות סי' קי"ב וסי' רנ"ב) הארכתי בזה בס"ד. ועכ"פ לאחר שש לכ"ע בנן אלל האב וכבה אלל האם, וגם כשעדיין אלל האם חייב לחנוכו לחורב, מה שהחיוב הוא על הבעל ולא האם.

גם בעניני הדירה ושאר ענינים יש לו דין מפורש ודינים מסודרים בשו"ע ע"פ חוב"ק, וא"כ אין כאן לעקת גזילכ מלד האשה השומעת לד"ה וגם מלד הבעל השומע לד"ה, ולכן אין הבעקת עוול על החורב וחכמי ישראל שאינם משנים החורב. וגם הנשים הכשרות שהולכות בדרכי החורב ועושות רלון בעליהן ומחנכנות בדרכי הלניעות אין לנעקות עוול אלא שמחוח לפשות רלון קונם ולמלא חפקידם ולבנות בתים נאמנים לה' ולחורחא, ועליהם נאמר "מושיבי עקרת הבית אם בענינים שמחה (תכלים קי"ג ע"י). ובזכות נשים אלו הלקניות נגאלו אבותינו ממלרים, ועוד כמה מעלות עובדות למקום עלינו בזכות נשים לקניות האלו, ו"חכמת נשים בנחה ביחב" (משלי י"ד א'), ועליהם אמר שלמה "אשה חיל מי ימלא ורחוק מפנינים מכרה וגו'" (משלי ל"א י'). וב"כ לא פחותים הם נשים לקניות שדורנו בענין זה מבשאר דורות — אשרי חלקן שזכותן ולדקתן עומדת לעד. ואם יש לנעוק עוול, אינו

אלא על אותן נשים אשר רוצין ללכת בדרכי הכחחדשות ורוצין לשנות דרכי החורב על דרך עכו"ם ח"ו. ולכן פלא לי על בני עמונים שילאו ג"כ להיות מסייעים בדברים שח"ו יועיל לעקור עיקר מטיקרי החורב ח"ו. עכ"פ היסוד הראשון בזה ששם אשכ או איש לא ילכו לערכאות ח"ו אלא יסדרו ככל אלל רבנים מובהקים פ"י דעת חוכ"ק וינעם להם.

אמנם אם אח"כ בכל זאת ימלאו הנשים אשר באמת המה הנשי רשע, כי לעולם נמלאים כמה הנשי בליעל ודחי יעשו להם כפי המבואר בחורתינו הקדוש ע"פ פסק ב"ד ל"ד של שומרי החורב הולכים בדרך הצות [ולא ב"ד של חיזק ראבי"ם ר"ל], אבל לפעני"ד פשוט דזכ כמעט לא יאטרכו לזה.

נתיב ה

שלא יכנס אחד בתחום חבירו ובגבולו

ובשלחי המכתב בנו בזה רק להעיר קצת בדרך הערכ מה שלריך לדעת ומה שקובע בכל דרך החיים חיי משפחתי שיליחו. כתוב בחורב "הגבול את הכר וקדשתי" (שמות י"ט כ"ג), גבולים עשה הקב"ה, נשים לבד והנשים לבד ובניי לבד ואחרון ומשה לבד, "ועלית אהב ואחרון עמך והכניס וכעס אל יכרסו לעלות" (שם י"ט כ"ד). הנה בשעת קבלת החורב שכולם שמעו "אנכי ה' אלקיך" וכולם נתקדשו עד למעלה ומדרגה העליונה, אפי"ה עשה הקב"ה גבולים, וכל העובר על הגבול ח"ו בנפשו הוא. וקרח טען "כל העדה כולם קדושים" — כולם שמעו "אנכי ה'" וכו' והכל שוין הם, "ומדוע חתנשאו על קהל ה'". אבל רבינו משה קצת חחומין מפי הקב"ה שאין כולם שוין ולא יחיו כעס ככהן, ואפי" ככה"ג — ככה"ג, כהן הדיוט, סגן ככה"ג, מלך, שר לבא, ראש סנהדרין בישראל, כהן, לוי, ישראל — מעלת ומדרגת כהן גבוה מלוי, מעלת וקדושה לוי גבוה מישראל, ובישראל אם ירצה להיות כהן כרי ענשו מבואר בקרח ועדתו, שאי אפשר לשנות מה שכבר עשה, וכמ"ש גם אני רוצה בכך, אבל "בוקר ויודע ה' את אשר לוי" (במדבר ע"ז ה'). ומה שעופנין כרשעים דעמאקראטי"ע והכל נולדין טוב, זה כפירה גמורה בחורתינו הקדוש ושקר מוחלט. ויעקב כבר מצען ומלידה ה' לדיק ועשו ה' רשע, והגם דבגמ' נדב (כ"ט ע"ב) ואילו לדיק ורשע לא קאמרי, מ"מ אמרו ז"ל לעולם ידבק אדם בעובים, שכרי אחרון שנשא אלישבע בת עמינדב ילאו ממנו כהנים גדולים, ומשה שנשא בת יתרו ילא ממנו גרשון.

משנה גם מעשה בערכאות הלכות עג

ואינו דומה הפלח לדיק בן לדיק להפלח לדיק בן רשע צילחק ורצקה. ור' אלעזר בן עזרי' מינוכו לנשיא ולא ר"ע שאין לו זכות אבות. ועיין ר"ן גאון (ברכות כ"ז ע"ב) צכה ר"ע. לא מפני שיודע יותר תורה ממנו אלא שאין לו זכות אבות. ויש להאריך בזה הרבה.

ובגמ' יבמות (מ"ז ע"ב) אמר רב לך [נעמי לרות] אסור לך תחום שבת. "צאשר חלכי אלך", עכ"ל. ותמכו המפרשים למה אמר רב לך דוקא תחום שבת. ועיין מהרש"א (בחי"א) דבוא קלות שבשבת. דאינו אלא בלאו. ותמה בכ"ח אמאי לא אמר רב לך לאו דמחמר, וכחז לפמ"ש בשם מרנא כ"ק אדמו"ר בגאון הקדוש זלוקלכ"ה מגור, שאמר לפרש המדרש עכ"פ ד"יזרח משעיר למו הופיע מחר פארן" (דברים ל"ג ב'), שהחזיר הקב"ה על כל אומה ולשון שיקבלו את החורה, וכשבא לבני עשו שאלו מה כתיב בה, אמר "לא תרנח", אמרו אי הכי לא צעינא וכו' אבל ישראל קיבלו החורה ברצון. והקשה כ"ק אדמו"ר ז"ל, דילמא משום הכי קיבלו ישראל את חוב"ק מפני שאין בחוב"ק נגד עבטם ולכן קיבלו אותה, ואין בכ"ז אילו הי' שם דבר המתנגד לעבט ישראל לא היו מקבלין. והשיב ז"ל, דלכן לוב הקב"ה קודם קבלת החורה מלוא הגבלה, להגביל את הכר סביב לבל יחרסו לעלות, ומעבט של ישראל לחקור אחר כל דבר ושורשו ולהחזונו בכל דבר כמה שאפשר. ובזה שלוב להם הקב"ה מלוא הגבלה ונחן תחומין לכל אחד ואחד כיכן מקום עמידתו, בזה לוב להם דבר שהוא נגד עבטם של ישראל, ואעפ"כ אמרו "נעשה ונשמע", וזה שבתו של ישראל, עכ"ל ודפח"ח עיי"ש.

ובאמת נראה דזה יסוד של כל החורה, להגביל את שכל כל אדם לבל לחרס לעלות אל ה' יותר מכפי הראוי לו ע"פ החורה והמלוא. וזה נכלל במשמעות ד"נעשה ונשמע", ד"נשמע" הוא לשון הבנה, שקיבלו ישראל על עצמם במחן חורה, שלא ירצו להבין יותר רק מה שישיע להם ע"י המלוא והחוב"ק. והנה נשים הגביל להם הקב"ה עוד ביתר שאת יותר ע"א, שאמרו חז"ל (סוטה כ') אסור ללמד את בתו חורה, וכייוו שכל עיקרן של עשיית נשים הוא לסייע בענייני עוב"ז כדי שיוכלו בעליהן ובניהן לבוא לדרכי החורה וכיראה, כמ"ש המפרשים בקרא ד"אעשה לו עזר כנגדו", דבזה הנשים הם עזר לבעליהן כמה שהן כנגדו, דבעל עיקר חכליות שלו ללמוד חורה ולעשות מלואות, ואשה נבראת לשמש את בעלה ולגדל את בניה, דמכ"ע פטורה ממ"ע שהזמ"ג כמ"ש האבודרסה. ולכאורה אינו מובן, הא בעלה

ג"כ משועבד למקום ושיעבוד זה קודם. ולפענ"ד יוחר קשה, שכרי בכמה דברים אמרינן אני ואחכ חייבין בכבודו, וככ"נ כן. ולכנ"ל אחי שפיר, דזכ חכליה כנשים שלא ללמוד תורה אלא לעשות ר'ון בעלג ולגדל אח בניכ לח"ת, וזכ אחיין לחיי בעוכ"צ. ולכן אס המלכ מצעלח אחכ מעבודת בעלכ, פעורכ היח ממלכ כזו. כן כשצאח רוח לכהגייר, אמרכ לכ נעמי היסוד כראשון אסר לן אחומין, היינו דאלינו כוגבל סכל כאדם ויש בזכ גבולין מיוחדים לאנשים ונשים ככנים לויס וישראלים. וכשיצכ נעמי דחינכ רוצכ לכיוח בעלח מעלכ יוחר מנעמי, עיי"ש.

והאמנם כי זכ הוא המככ צמדינחנו אשר נעשעשו ונאצדו כגבולים, כל אחד רוצכ ליכנס בגבול חצירו ולכשיג גבולו ככל כחחומין, ויש לנו לחזור לדרך כחורכ ולח לחלות כדברים אחרים. וכ"ש לחותן שח"ו חולין עלמן בערכאות כעכו"ס שכוח צלמח חששא דרצ משרשיח. וכגס שחמרו דרצ משרשיח כדוחח כוח, חינו משוס דמוחר לחלות, וחדרכ חמור מינכ חמרו דחסור אפי' דאורייתח, אצל כח ודחי חיכח חיסור כדכר לחלות עלמח בערכאות כעכו"ס וכשופעיהס. וכעוני"כ כל אחח שנחנכ עיינכ כמכ שחינכ שלכ מיד כולכח וחולכ עלמח ח"ו ככס שיסייעו לכ לכחגרש מצעלכ. ופשוע דכוח חיסור חמור, וכעושכ כן כו"ל גע מעושכ ומרצכ ח"ו ממזרים כישרלל. וכשיי"ח שמו ששמו שלוס ישפות עלינו ועל כל משפחות ישראל שלוס, ויערכ כח עכרכ עליכס מעחכ ועד עולם, "כי עוז לעמו יחן כי יכרך אח עמו כשלוס" (חכלים כ"ע).

ובזה כניי ידיכס כמשחחף כנערן של ישראל ומלפכ לעובדתו ולישועה כי ככרף עין כלכ ונפש,

מנשה הקמן

משנה גם מעושה בערכאות הלכות עת

כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים
הננו מעתיקים פה תשובה מאת ידידינו הגאונים פוסקי הדור
בארצנו הקדושה בענין זה

יוסף שלום אלשיב
ירושלים

בס"ד י"ח סיון תשנ"ג

לכבוד כעו"ד המפורסם ר' נתן לוין שליט"א

רב שלומים.

מכתבו מיום י"ג ניסן בגיע לידי במועדו, ובגלל סיבות שונות החטכב מתן
תשובתי עד הנה. וכעת שמלאחי קל"ח פנאי כנני ממכר לכשיבו.

בבדו כותב במכתבו: "אם זיכ"ד יודיע לזיכמ"פ שהוא לא יסדר גט
מכיון שבבעל נמלא תחת חיוס — כולל גם עישוי מחמת חוק החדש
— זיכמ"פ לא יכול להחליט שמייעת בעל לחת גט נחשבה למיעת
לחיתון חוזר" עכ"ד. ומעתה אם כך הם פני הדברים הרי נפל פיתח לבירא.
וכרי כל עיקר מערת החוק הוא לחלץ את בעל לשחרר את אשתו בגט
ומשום כך המליאו את החוק שבאם יעמוד בעל בסירובו, הסכמות בידי
הזיכמ"פ לזכות את האשה בחלק מחלקו בזכסי הזוג, וכרי אם זו הסיבה
אשר בגללה יסכים בעל לגרשה, זיכ"ד לא יתן את ידו לסדר גט כזה. ולפי
דבריו זיכמ"פ יחשב עם זה ושוב יעמוד בעל במרדו ומה הועילו
בתקנתו.

אכן דבר זה אינו עולה על הדעת כלל לומר שבשופע יחשב עם דעת בית
דין בדבר שכל עיקרו של החוק שלא נברא אלא ככדי להגן על האשה
שבבעל לא יעגן אותה, ואחרי שפסיקה השופע על בעל לחת את
הגט, יסלק השופע את ידו בגלל חו"ד זי"ד, אחמכה. אכן מילתא דפשיעא
הוא בעל מסרב כז"ל לחת גט, ובגלל החוק מסכים לחת את הגט כ"ה גט
מעושה.

אמנם מלינו חילוקי דיעות בפוסקים אם גיזום כוכ אונס. ע' מכת"ש
 בחורח חיים קונטרס המודעה והאונס, וז"ל"ש הא קמן דאיכא כמה
 וכמה רבנותא הסוברים דכפחדה לחוד מיקרי אונס. אמנס, המכרי"ק
 (שורש קפ"ה) כ' דכהפחדה לחוד לא הוי אונס דעניד אינש דגזים ולא
 עניד, וז"ל המכרי"ק "אפי' לדברי רב האי ור"ח פשיעה דלא חשיב אונס
 בגיזום בעלמא חלא היכא דגזים לי' במידי דחי עניד לי' בריח הזיקה או
 בגופא או בממונא, אבל היכא שיגזמו לעשות דבר דאף כי יעשכו שמא לא
 יוזק חבירו בכך שמועץ שגזמו להביאו לערכאות של גנים דלא חשיב אתם
 שהרי לא כל המביאים בערכאות נוצחים ודרבה עשו כן ולא הצליחו". כ"ז לא
 שייך בנדון דנן. דלשם כך כרי נוזר החוק שאם לא ישחרר את אשתו בנגע
 יפסיד חלק מרכושו, ובדלוי כוכ גע מעושב.

עוד נאמר במכתבו: "החוק החדש רק גורם לשינוי בחילוק נכסי בני הזוג
 כאשר יש בכך לורך להסלים מה שיחסר להחזקה פרנסת האשה, וזה
 חלוי בחשבת הגאון באג"מ (אהע"ז ח"ד סי' ק"ו) שחלעת בערכאות הוא
 להעניק מזונות לאשה שאפשר לחלות בסירובו לתת גע".

חלבה פסוקא באהע"ז סי' ע', חין האינש חייב במזונות אשתו חלא כשהיא
 עמו. ובז"י שס, דלא תיקון לה רבנן מזונות חלא כשיושבת תחתיו
 ומשמשו, אבל כשהינה יושבת תחתיו ואינה באה בעטוב חין לה דין
 מזונות. אמנס במקרה ובצעל חייב לגרשה אז חייב במזונותיה מדין
 מטובות להינשא מחמתו. ע' מכרי"ע (ח"א סי' קי"ג) באשה שאחרי
 נשואיה נודע לה שיש לצעל חולי הנופל, "כיון שחייבוהו חכמים — מזונות
 נמי נראה דיש לה כ"ז שאינו מוליאה בגע — כמגורשת ואינה מגורשת
 שבעל חייב במזונותיה, ולפי"ז בזוג דלא מיחדר לכו וזיכ"ד ערס פסק
 שבעל חייב לגרשה חין לחייבו במזונות.

[**גם** במקרה ובצעל חייב ע"פ זי"ד בגע ח"א להוליח מנכסיו מזונות יוחר
 מחקופה ששה חדשים כמבואר באהע"ז (סי' ע' סע' ז' ובח"מ וב"ש
 שס) וי"מ חין נוחנין לידה כל כממון רק מעכבין כממון ביד שליח
 ומפרנסין זנין אותה מן המעות, ובסי' ל"ג סע' ל' "שלא יתנס לכ הכל
 מיד חלא כדי מזון לי' יום וכן מלי' יום ללי' יום וכו'"].

משנה גם מעושה בערכאות הלכות עז

לאור האיחור, יש להשדל להכניס שינויים בחוק הנ"ל — זכחיפלות
זגדולי כורחא — שיחאים להלכה.

וכל כעוסקים זהללח כני נשיי מכזלי כעיגון זרכח ד' חזוח עליכס, וחפז
ד' זידס ילליח לרחוח זרכח זעמלס.

זכבוד רז וזרכח החורח,

יוסף שלום אלישיב

במ"ד

גם לדעחי שחס כגע ניחן חחח לחז של כפסד ממון מרכושו או לחאים כזדים
אחריס יש לחשוש שזכ גע מעושה, ולכן לריכים לרחוח שכחוק יכי' זרור
לגמרי מזלי לחשוש כלל שהגע ניחן שלא מרלונו.

שלמה זלמן אייערבאך

סימן א

בחוק החדש במדינת נרא יארק לכוף את האיש לגרש את אשתו ע"י בתי משפט העכרים פותחין בכבוד אכסניא, מדינת אמעריקא מלכות של חסד ואין מתערבין בעניני הדת דינא דמלכותא דינא בכל מה ששייך למלכות

אין אומרים דינא דמלכותא כל שהוא נגד תורתנו הקדושה

כל חיי יהודי נצטוינו מפי הקב"ה להתנהג ע"פ התורה

היוב לאיש ואשה מישראל ללכת דוקא לדייני ישראל בכל זמן ובכל מקום

אסילו דינים שהערכאות הם כדינו אסור לילך לפניהם

אסילו נתרצו ב' בעלי הדינים אסור לילך להתדיין בפני ערכאות

אף שחייבים לקיים פי המלך מימ מה שנוגע לדת אסור לשמטע

החוק לכוף אדם מישראל לתת גט או לקבל בע"כ בכל אופן הוא נגד התורה

פי גט מעושה בישראל ובעריכ

היכא שהערכאות איימו על הבעל ואפי' הלך השופט אכתי מקרי גט מעושה

עוד בהג"ל

עוד בהג"ל

תשובה לטענות הנשים שבעליהם מעגנין אותן

עוד בהג"ל

עוד בהג"ל

גט מעושה אין לו שום שויות להתיר

האשמות שמאשימים זה את זה הם ע"פ רוב שקר

בטענת סחיטת כסף

חילוק הבנים קודם או לאחר הגט

הנהגת הנשים הקראות עצמן "עגרות"

נשים הבוגדות בבעליהן ומדרסות המשפחה

רוב שופטי הערכאות הם תחת השפעת העתונים של "חופש האשה"

הצעה לעשות סקר כמה משומרי התורה והמצוות מתגרשים וכמה מהחופשים

נשים צדקניות ברכה למשפחות ישראל חיי נחת

אשה שנתגרשה ע"י גט מערכאות אסורה לינשא בו ואם נישא הולך ממזר
סיכום בהג"ל

סימן ב

בדרך היתר מאה רבנים. אי הליכת בערכאות בכלל מסירה. המעגן את אשתו. גט מערשה
בערכאות

מעגן אשתו וכוּפין אותו בערכאות לגרשה

למה לא תקנו כתובה לבעל כי נפקא אשתו מיניה

אי עדיף כח האשה מכח הבעל לאחר תקנת רגמיה

אי יש לחלק בין זמן התקנה לזמנינו

המשיא עצה לאשה לבקש מבעלה מצוה להחריכו, ולקנסה

יבמה שרצתה לעגן את יבמה, מתירין לו לינשא בלי רשותה

אשה המסרבת ללכת לביד ורצתה בערכאות לא חל על בעלה חדרי"ג

הבעל שנותן גט ע"י שמצערין אותו בערכאות הריל גט מערשה ופסול

ביאור רברי האגרות משה שבשביל ממון לא תיקן רגמיה לעגן בת ישראל

אשה התובעת ממון מבעלה בערכאות לכריע אינו מתווייב לגרשה

כאיסור הליכה לערכאות – מסור מתי מותר להרגו

ההולך בערכאות כאיסור ע"י ממש ומנדים על זה

עורכי הדיינים מסיחים את העם לילך אחר הזמן

בתי משפט העמים מבקשים להשתלט וישפטו על בני ישראל

אין אומרים דינא דמלכותא דינא אפי' בדיני ממונות נגד התורה

אשה שהניחה ירושתה לבן אחותה ולא לבעלה אין קורעין עליה בשעת מותה כרשעים

כפ"י על ידי ערכאות נקרא גט מערשה

תקנה להשליש גט ביד ביד שיתנו לאחר שיתפשו שניהם

בחוק שתקנו שבתי משפט יכריחו בעל ישראל לגרש הוא נגד התורה והגט בטל לכריע

סימן ג

בעגן גט מערשה ע"י הזקן שחוקקו במדינת נ"י וכן במדינת קאטאר

לאחד חיתום שטרות

סימן ד

עוד בענין גט מערשה

שופט עממי הטיל עונש על הבעל ואח"כ ביטלו וגירש הבעל, אי הזה גט
חילוק בין עכרים שערשה על דעת ישראל לבין שופט עכרים
שופט עכרים לעולם על דעת עצמו ערשה

סימן ה

איזו אשה רעה מצוה לגרש

סימן ו

טעם שאין מגרשין נשחטיה

סימן ז

בנידון אנשים שמעגנין נשותיהם ובגט מערשה

נתיב ב — גט מערשה ע"י ישראל

נתיב ג — חיובי הזוג שקיבלו עליהם להתנהג כדת משה וישראל

נתיב ד — גורל הילדים לאחר שנתגרשו ההורים

הצעה לסדר כל או רוב הענינים מן הצועקים חמס

נתיב ה — שלא יכנס אחד בתחום חבירו ובגבולו